

STANDARTIZAVIMO PROCEDŪRŲ APRAŠAS.
II DALIS. 8 KLASĖS

LIETUVIŲ GIMTOSIOS KALBOS
(SKAITYMO, RAŠYMO)
MATEMATIKOS IR ISTORIJOS
STANDARTIZUOTOS PROGRAMOS
IR TESTŲ PAVYZDŽIAI



PROJEKTAS „STANDARTIZUOTŲ MOKINIŲ PASIEKIMŲ VERTINIMO IR ĮSIVERTINIMO ĮRANKIŲ BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOMS KŪRIMAS“

STANDARTIZAVIMO PROCEDŪRŲ APRAŠAS

II DALIS

**8 KLASĖS LIETUVIŲ GIMTOSIOS KALBOS (SKAITYMO, RAŠYMO), MATEMATIKOS IR ISTORIJOS
STANDARTIZUOTOS PROGRAMOS IR TESTŲ PAVYZDŽIAI**

UGDYMO PLĖTOTĖS CENTRAS
Vilnius, 2012

Projektas „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas“ yra valstybinis projektas, Švietimo ir mokslo ministerijos Mokyklų tobulinimo programos plius (MTP plius) dalis. Jo įgyvendintojas – Ugdymo plėtotės centras. Projektas finansuojamas iš Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos biudžeto.

Leidinio sudarytojai:

Projekto vadovė Eglė Melnikė

Projekto moksliniai vadovai: dr. Pranas Gudynas, dr. Daiva Bigelienė

Standartizuotų programų rengimo vadovė dr. Viktorija Sičiūnienė

Projekto metodininkai: Marija Bareikienė, Irma Gecevičiūtė, Gražvydas Kaškelis, Anna Mažuolienė, Inga Mėlinauskaitė, dr. Benediktas Šetkus

Statistinės duomenų analizės veiklos vadovė Janina Dargytė

Mokslinis redagavimas: dr. Pranas Gudynas, dr. Daiva Bigelienė, dr. Viktorija Sičiūnienė

Standartizuotų programų dalykinių dalių rengėjai:

Lietuvių kalba: Marija Bareikienė, Asta Birgelytė, Raimonda Jarienė, dr. Vilija Salienė, dr. Loreta Vilkienė, Liucija Vinevičienė, Virginija Žvirblytė

Matematika: Irma Gecevičiūtė, Vilma Lenkaitytė, Vida Lesauskienė, Aida Mikalauskienė, Rima Veronika Murmaitė, Alma Varatinskienė, Irma Zaveckaitė

Istorija: Laima Linkuvienė, Vaida Porutienė, Vilma Riabovienė, Jūratė Šačkutė, dr. Benediktas Šetkus, Jurgita Širvaitienė

Testų užduočių kūrėjai ir mokinių darbų vertintojai:

Lietuvių kalba: Marija Bareikienė, Natalija Kriščiūnienė, Laima Levickienė, Ramunė Matonienė, Inga Mėlinauskaitė, Aušra Raišienė, Romas Zibalas

Matematika: Rasa Butkevičienė, Irma Gecevičiūtė, Vilma Lenkaitytė, Galina Malakauskienė, Anna Mažuolienė, Emilija Motiejūnienė, Rima Veronika Murmaitė, Edita Zapustienė, Irma Zaveckaitė, Sigita Žuklijienė

Istorija: Daiva Augaitienė, Violeta Čiuldiienė, Augenija Diečkutė, Gražvydas Kaškelis, Lina Kostiukovienė, dr. Benediktas Šetkus, Virginija Žutautaitė

Duomenų statistinę analizę atliko: Janina Dargytė, Eglė Norkutė, Vytautas Šeibutas, Sigita Uksaitė

Redaktorė Dalia Blažinskaitė

© Ugdymo plėtotės centras, 2012

ISBN 978-609-95371-5-3

TURINYS

ĮVADAS.....	5	STANDARTIZUOTA MATEMATIKOS PROGRAMA 8 KLASEI	
I. BENDROJI DALIS.....	6	1. ĮVADAS.....	65
1. Standartizuotų programų kūrimas.....	6	2. VERTINAMŲ MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ	
2. Pasiekimų lygių nustatymas.....	7	KONSTRUKTAS.....	65
3. Standartizuotų testų sudarymas.....	9	2.1. Mokinių pasiekimų struktūrinės dalys.....	66
4. Standartizuotų programų ir testų kūrimo perspektyva.....	10	2.1.1. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių	
5. Rekomendacijos mokytojams, mokykloms ir savivaldybėms.....	12	gebėjimų grupes.....	66
		2.1.2. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal turinio sritis.....	68
		2.1.3. Mokinių pasiekimų lygių požymiai.....	70
		2.2. Mokinių pasiekimų struktūrinių dalių proporcijos įvertinime.....	71
		3. MOKINIŲ PASIEKIMŲ LYGIŲ APRĖPTYS.....	72
		4. VERTINIMO INSTRUMENTŲ CHARAKTERISTIKOS.....	80
		PRIEDAI.....	81
STANDARTIZUOTA LIETUVIŲ KALBOS PROGRAMA 8 KLASEI		STANDARTIZUOTA ISTORIJS PROGRAMA 8 KLASEI	
1. ĮVADAS.....	19	1. ĮVADAS.....	99
2. VERTINAMŲ MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ		2. VERTINAMŲ MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ	
KONSTRUKTAS.....	20	KONSTRUKTAS.....	100
2.1. Mokinių pasiekimų struktūrinės dalys.....	20	2.1. Mokinių pasiekimų struktūrinės dalys.....	100
2.1.1. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių		2.1.1. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal veiklos sritis.....	100
gebėjimų grupes.....	21	2.1.2. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių	
2.1.2. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal veiklos sritis.....	23	gebėjimų grupes.....	102
		2.1.3. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal pasiekimų lygius.....	103
		2.2. Mokinių pasiekimų struktūrinių dalių proporcijos įvertinime.....	104
		3. MOKINIŲ PASIEKIMŲ LYGIŲ APRĖPTYS.....	105
		4. VERTINIMO INSTRUMENTŲ CHARAKTERISTIKOS.....	112
		PRIEDAI.....	115
3. SKAITYMAS.....	24		
3.1. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal pasiekimų lygius.....	25		
3.2. Mokinių pasiekimų struktūrinių dalių proporcijos įvertinime.....	27		
3.3. Mokinių pasiekimų lygių aprėptys.....	28		
3.4. Vertinimo instrumentų charakteristikos.....	29		
4. RAŠYMAS.....	30		
4.1. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal pasiekimų lygius.....	31		
4.2. Mokinių pasiekimų struktūrinių dalių proporcijos įvertinime.....	32		
4.3. Mokinių pasiekimų lygių aprėptys.....	33		
4.4. Vertinimo instrumentų charakteristikos.....	34		
PRIEDAI.....	35		

ĮVADAS

Šis leidinys skirtas mokytojams, mokyklų vadovams, ugdymo turinio specialistams, mokymo priemonių autoriams ir švietimo vadybos specialistams. Leidinio tikslai:

- suteikti skaitytojams bendros informacijos apie mokinių pasiekimų vertinimą testais ir testų standartizavimą;
- aprašyti, kaip kuriamos standartizuotos programos ir testai;
- pateikti patarimų, kaip galima pasinaudoti standartizuotomis programomis ir testais ugdymo kokybei gerinti;
- paaiškinti, kas ir kaip gali būti vertinama nacionaliniais standartizuotais testais, kaip galima interpretuoti standartizuotų testų rezultatus;
- pateikti ir paaiškinti standartizuotas programas ir testus.

Visa leidinyje pateikta medžiaga (standartizuotos programos, testai) remiasi 2008 m. patvirtintomis Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis – jas detalizuoja, iliustruoja ir sudaro galimybes įvertinti testais mokinių pasiekimus, aprašytus Bendrosiose programose. Svarbu pabrėžti, kad šiame leidinyje pateikiamų standartizuotų programų paskirtis nėra pakeisti dalykų Bendrąsias programas. Bendrosios programos yra pirminis, svarbiausias dokumentas, kuriame aprašomi laukiami mokinių pasiekimai. Šiame leidinyje pateikta medžiaga yra pagalbinio pobūdžio. Ji padės mokytojams, mokykloms ir visoms švietimo vadybos grandims geriau suprasti, kaip praktiškai galima įvertinti Bendrosiose programose aprašytus mokinių pasiekimų aspektus ir mokinių pasiekimų lygius.

Šio leidinio svarbiausias ypatumas yra tai, kad jo medžiaga pagrįsta įvairiapusiškais žiniomis apie realią padėtį mokyklose. Rengiant standartizuotas programas ir testus, pasinaudota dviem skirtingais, vienas kitą papildančiais informacijos šaltiniais: pradinio ugdymo, lietuvių kalbos, matematikos ir istorijos mokymo pagrindinėje mokykloje ekspertų intuicija bei patirtimi; betarpiško šalies mokinių testavimo rezultatais. Ekspertų parengti vertinimo kriterijai ir vertinimo užduotys buvo keletą kartų praktiškai tikrinamos, duodant jas atlikti

mokiniams, ir tikslinamos. Pasinaudojant leidinyje pateiktomis standartizuotomis programomis ir testais, galima įvertinti mokinių pasiekimus tiek lyginant su kitais šalies mokiniais, tiek su ekspertų detaliai aprašytais mokinių pasiekimų lygiais. Leidinyje pateikta medžiaga suteiks mokytojams ir mokykloms autonomiškumo – norint palyginti savo mokinių pasiekimus su šalies mokinių pasiekimais ir su ekspertų nustatytais mokinių pasiekimų lygiais, jiems nereikės kreiptis į nacionalines įstaigas ir prašyti apdoroti jų surinktų duomenų. Išvadas apie savo mokinių pasiekimų kokybę mokytojai ir mokyklos galės pasidaryti patys. Taip pat jiems bus nesunku patiems pasilyginti savo skirtingų metų tos pačios klasės mokinių pasiekimus ar įvertinti mokinių padarytą pažangą. Leidinys yra parengtas pagal ES struktūrinių fondų projekto „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas“ I etapo (toliau – Projekto) veiklų planą. Projekto trukmė – nuo 2009 m. vasario 26 d. iki 2012 m. vasario 26 d. Projekto paskirtis – standartizuotų programų, skirtų mokinių pasiekimams vertinti, ir pagal tas programas parengtų mokinių pasiekimų vertinimo įrankių standartizavimo technologijų įsisavinimas ir išbandymas parengiant standartizuotas dalykų programas ir testus 4 ir 8 klasių mokiniams. Leidinyje skelbiamos 4 klasės lietuvių gimtosios kalbos (skaitymo ir rašymo) bei matematikos ir 8 klasės lietuvių gimtosios kalbos (skaitymo ir rašymo), matematikos bei istorijos standartizuotos programos ir testai yra Projekto atitinkamų veiklų produktai.

Rengiant šį leidinį pasitelkta projekte dalyvavusių *Anglia Assessment* ekspertų iš Jungtinės Karalystės: George'o Bethello, Algirdo Zabulionio, Marian Sainsbury, Johno Hamerio, Tomo Bentono medžiaga, kuri buvo naudojama projekto dalyvių ir darbuotojų mokymuose bei konsultacijose.

Leidinio autoriai taip pat dėkoja mokyklų, kuriose vyko užduočių išbandymai, mokytojams ir mokiniams, sprendusiems šias užduotis ir taip prisidėjusiems prie šio produkto sukūrimo.

I. BENDROJI DALIS

1. STANDARTIZUOTŲ PROGRAMŲ KŪRIMAS

Mokinių pasiekimai yra abstrakti sąvoka, kurios negalima tiesiogiai stebėti ir matuoti. Pavyzdžiui, mokinio matematikos pasiekimai susideda iš daugybės specifinių žinių ir gebėjimų. Mokinys gali mokėti sudauginti trupmenas, suformuluoti Pitagoro teoremą ir spręsti tiesines lygtis, bet jo matematikos pasiekimai vis vien dar gali būti neaukšti. Be to, gali gerokai skirtis pačių mokytojų nuomonė apie mokinio matematikos pasiekimus, nes mokytojai kiek skirtingai interpretuoja, kas yra aukšti matematikos pasiekimai. Vienam mokytojui galbūt atrodo, kad svarbiau yra skaičiavimo ir algebros gebėjimai, o kitam – geometrijos ir problemų sprendimo gebėjimai. Todėl, siekiant kokybiškai įvertinti ar ištirti mokinių pasiekimų būklę, būtina susitarti ir parengti konstrukta – t. y. specialų, vertinimo tikslus atitinkantį mokinių pasiekimų įvairovės ir objekto struktūros aprašą. Viena iš svarbiausių standartizuotos programos paskirčių – aprašyti mokinių pasiekimų konstrukta. Iš esmės standartizuota programa – tai mokinių pasiekimų aprašymas vertinimui patogia forma atsižvelgiant į vertinimo tikslą, tipą bei pasirinktus vertinimo įrankius, dėl kurio tarpusavyje sutaria dauguma dalyko mokymo ekspertų.

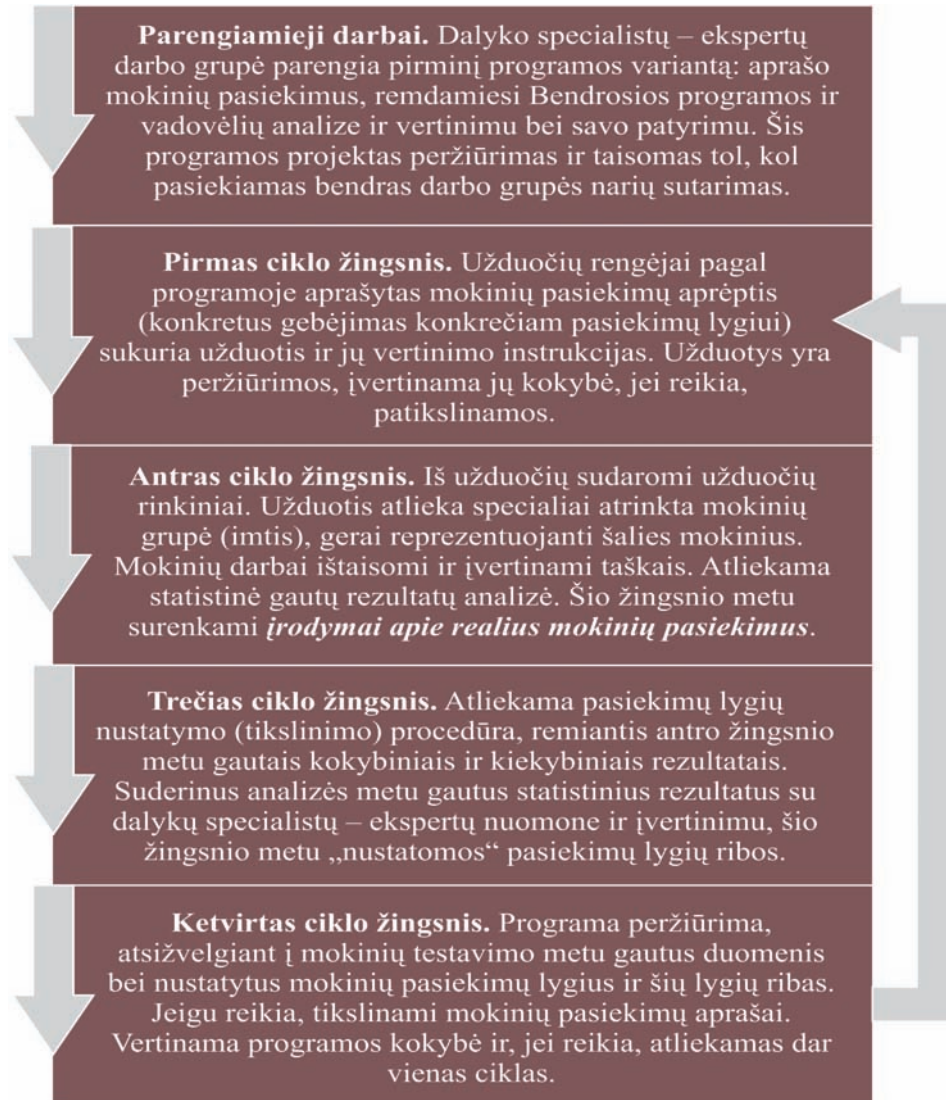
Konstruktas visų pirma priklauso nuo to, koks yra vertinimo ar tyrimo tikslas ir kokie naudojami vertinimo įrankiai. Aptariamam atveju vertinimui taikomi testai, todėl pateikiamose standartizuotose programose neaprašomos mokinių nuostatos ir apsiribojama tik tomis mokinių žiniomis ir gebėjimais, kurie gali būti įvertinti testais. Norint palengvinti vertinimą, rengiant standartizuotas programas

***Konstruktas** – tiesiogiai negalimo tirti, išmatuoti ir/ar įvertinti objekto apibūdinimas kitais požymiais, kuriuos galima tirti. Pvz., nustačius istorijos gebėjimų struktūrinės dalis (istorinės raidos supratimas, orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje, istorijos tyrimas ir interpretavimas), jos ir bus vertinamos testu.*

mokinių pasiekimai buvo išskaidyti į tam tikras dalykininkams suprantamas ir tarpusavyje susitartas kategorijas ir nurodyti santykiniai jų indėliai (svoriai) apibendrinamajame vertinime.

Leidinyje pateikiamose standartizuotose programose mokinių pasiekimai struktūruojami pagal veiklos sritis (dalykinę tematiką), kognityvinių gebėjimų grupes ir pasiekimų lygius. Patogumo dėlei, norint supaprastinti komplikuotas testų sudarymo ir rezultatų statistinės analizės procedūras, standartizuotose programose tik iš dalies laikomasi Bendrosiose programose naudojamos ugdymo turinio struktūros. Kai kurios Bendrosiose programose išskirtos veiklos sritys standartizuotose programose sujungtos arba integruotos į kitas veiklos sritis. Tais atvejais, kai dirbant su ekspertais ir praktiškai išbandant su mokiniais testus išaiškėjo, kad mokyklinėje praktikoje yra susiformavęs turtingesnis nei Bendrosiose programose aprašytas, geresnius mokymosi pasiekimus padedantis pasiekti ugdymo turinys, standartizuotose programose buvo išskirtos ir detalios aprašytos naujos turinio sritys, atspindinčios vadinamąjį „paslėptą“ ugdymo turinį. Kitais žodžiais tariant, paslėptu ugdymo turiniu čia vadinama tai, ko patyrę geri mokytojai įprastai moko ir kas nepakankamai išryškinta ir detalizuota Bendrosiose programose. Siekiant dar labiau akcentuoti ir tiksliau matuoti vieną iš svarbiausių Bendrųjų programų naujovių – mokinių bendruosius gebėjimus ir kompetencijas, buvo susitarta standartizuotose programose mokinių pasiekimus skirstyti į tris kognityvinių gebėjimų grupes: žinias ir supratimą, žinių taikymą ir aukštesnius mąstymo gebėjimus.

Kiekviena standartizuota programa buvo rengiama cikliška, žingsnis po žingsnio tikslinant ekspertų teiginius apie mokinių pasiekimų lygius tol, kol buvo pasiekta reikiama standartizuotos programos ir testų užduočių kokybė. Supaprastinta standartizuotų programų rengimo schema pateikta 1 paveiksle. Pirmiausia buvo parengtas pirmasis standartizuotos programos variantas. Jame buvo pateikti ekspertų atlikta ugdymo turinį reglamentuojančių dokumentų analize ir patyrimu paremti mokinių pasiekimų lygių aprašai. Pagal šiuos aprašus užduočių rengėjai



1 paveikslas. Standartizuotos programos rengimo schema

parengė tuos lygius atitinkančias testų užduotis mokiniams. Tada testai buvo išbandyti nacionaliniu lygmeniu – užduotis atliko šalies mokinių įvairovė gerai reprezentuojančios mokinių imtys. Išnagrinėję testavimo metu gautus rezultatus, ekspertai tarėsi ir tikslino standartizuotos programos darbinį variantą (visų pirma, mokinių pasiekimų aprašus). Programos tikslinimas buvo paskutinis kiekvieno standartizuotos programos rengimo ciklo žingsnis. Kiekvienai standartizuotai programai atlikti trys tokie tikslinimo ciklai, o tada jau pagal galutinį programos variantą dar kartą buvo parengtos ir išbandytos naujos testų užduotys standartizuotų užduočių saugykloi papildyti.

2. PASIEKIMŲ LYGIŲ NUSTATYMAS

Detaliau aptarsime standartizuotos programos kūrimo ciklo trečio žingsnio procedūras. Nustatant ir aprašant mokinių pasiekimų lygius, labai svarbios kelios sąvokos – mokinių pasiekimų lygis ir lygio slenkstis (arba riba) tarp dviejų šalia esančių lygių.

Standartizuotose programose, kaip ir Bendrosiose programose, buvo išskirti trys pasiekimų lygiai: patenkinamas, pagrindinis ir aukštesnysis, siekiant apimti visą mokinių pasiekimų, kuriuos galima įvertinti testu, spektrą. Priimant sprendimus, kokie mokinių pasiekimai apibūdina konkretų pasiekimų lygį, buvo remiamasi tiek ekspertiniu vertinimu (dalykų specialistų – ekspertų nuomone), tiek empiriniais duomenimis (užduočių testavimo metu gautais rezultatais).

Lygio slenkstis – žemiausias mokinių žinių ir gebėjimų skalės taškas, kurį pasiekęs mokinys laikomas įgijęs to pasiekimų lygio gebėjimą.

Riboms tarp skirtingų pasiekimų lygių nustatyti buvo taikomas „žymelės“ metodas, kuris turi kelis etapus.

- Užduotys pagal statistinius parametrus (apskaičiuotus taikant moderniąją testų teoriją) suranguojamos į vieną eilę jų sunkėjimo tvarka.
- Kiekvienas ekspertas gauna suranguotų sunkėjimo tvarka užduočių rinkinį ir pagal pasiekimų lygių aprašus pažymi tas užduotis, kurios, jo manymu, yra slenkstinės. Slenkstinės užduotys apibūdina slenkstį (ribą) tarp dviejų pasiekimų lygių. Ekspertas nurodo ribą tarp sunkiausios užduoties, kurią dar galėtų teisingai atlikti, pvz., patenkinamojo pasiekimų lygio mokinys, ir lengviausios užduoties, kurią atliktų jau pagrindinio pasiekimų lygio mokinys. Iš pradžių kiekvienas ekspertas savarankiškai pažymi slenkstines užduotis, tada bendrai aptariama, kodėl pasirinktos būtent šios užduotys, peržiūrimi šių užduočių statistiniai duomenys. Ekspertų sprendimai apibendrinami ir aptariami. Kiekvienas ekspertas išsako argumentus, kuriais jis grindė savo sprendimą.
- Po bendro aptarimo kiekvienas ekspertas savarankiškai galutinai nusprendžia, kokios užduotys, jo nuomone, yra slenkstinės. Atsižvelgus į kiekvieno eksperto nuomonę apskaičiuojama (kaip vidurkis, mediana arba moda) galutinė pasiekimų lygio slenkščio vieta bendroje mokinių žinių ir gebėjimų skalėje.

„Žymelės“ metodas – metodas, skirtas pasiekimų lygių riboms mokinių žinių ir gebėjimų skalėje nustatyti, kuris remiasi užduočių statistiniais parametrais, apskaičiuotais pagal moderniąją testų teoriją, ir ekspertiniu vertinimu.

Mokinių žinių ir gebėjimų skalė – absoliuti mokinių pasiekimų matavimo skalė, kurioje skirtingų pasiekimų lygių mokinių žinios ir gebėjimai susieti su užduotimis pagal tų pasiekimų lygių mokinių realias galimybes jas sėkmingai atlikti.

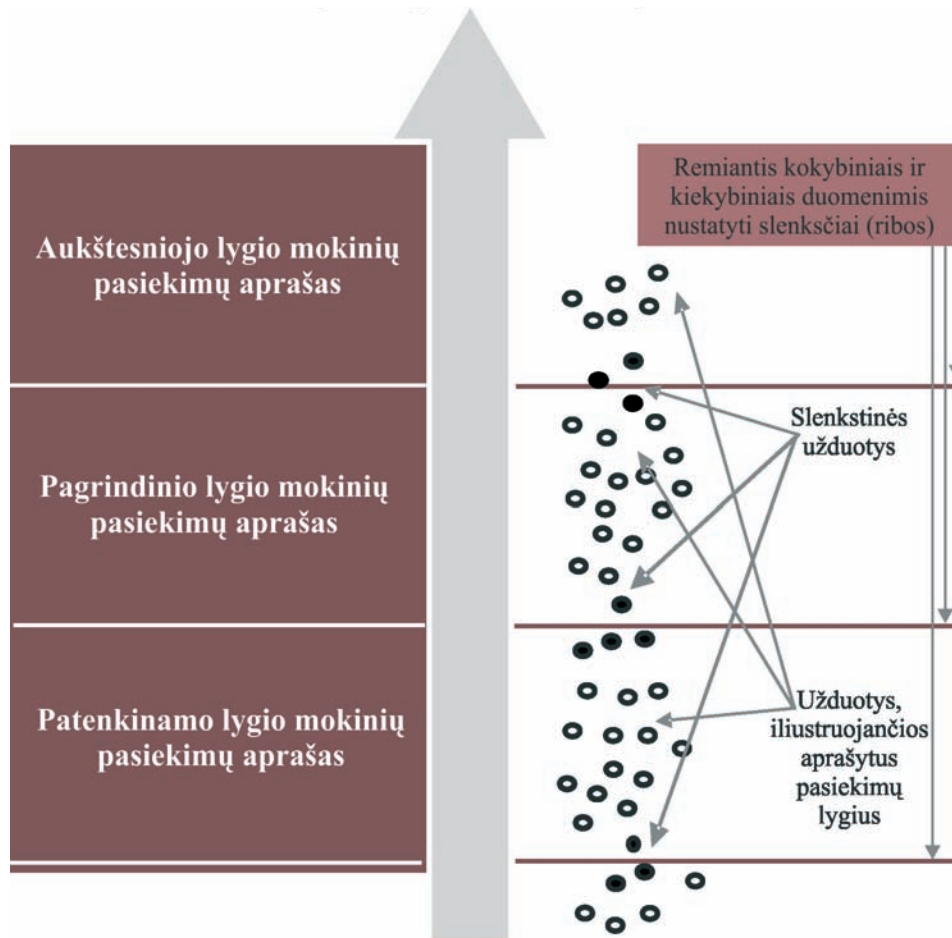
- Taip paeiliui nustatomi visi numatyti slenkščiai. Pavyzdžiui, Projekte buvo nustatinėjami trys slenkščiai: nepasiektas patenkinamas lygis – patenkinamas lygis, patenkinamas lygis – pagrindinis lygis, pagrindinis lygis – aukštesnysis lygis.

Lietuvių kalbos atveju pasiekimų lygių ribos buvo nustatomos atskirai skaitymui ir rašymui. Rašymo atveju buvo taikomas kiek kitoks – modifikuotas „žymelės“ metodas. Taikant šį metodą, mokiniai buvo rikiuojami į eilę pagal rašymo gebėjimų augimą. Rašymo gebėjimų rodikliu buvo pasirinkta bendra mokinio surinktų taškų už rašto darbą suma. Mokinių rašto darbai buvo sudėti pagal surinktus taškus taškų didėjimo tvarka. Darbai buvo atrinkti atsitiktinai. Jų buvo paimta tiek, kad būtų apimtas visas skirtingų įvertinimų taškais spektras ir mokinių darbų rinkinyje būtų po du darbus, įvertintus tokia pačia taškų suma. Ekspertai, remdamiesi pasiekimų lygių aprašais, žymėjo ribą, kuris rašto darbas būtų dar, pvz., patenkinamo pasiekimų lygio mokinio, o kuris jau pagrindinio pasiekimų lygio mokinio. Toliau buvo atliekamos tos pačios procedūros, kaip ir nustatant kitų dalykų ar skaitymo pasiekimų lygių ribas.

Tokiu būdu buvo ne tik parengtos standartizuotos programos, mokinių pasiekimai suskirstyti į tris lygius (žr. 2 pav.), bet ir tiems lygiams priskirtos juos atitinkančios užduotys. Kiekviena užduotis įgijo ne tik statistinius parametrus, apskaičiuotus pagal klasikinę ir moderniąją testų teorijas, bet ir buvo priskirta konkrečiam pasiekimų lygiui – užduotys buvo standartizuotos. Standartizuota užduotis – tai užduotis, kurios parametrai yra apskaičiuoti taikant moderniąją testų teoriją ir kurios atitiktis tam tikram mokinių pasiekimų lygiui yra patvirtinta atliekant specialias procedūras. Ši užduotis išbandyta testuojant mokinių imtį, kurios dydis pakankamas, kad būtų patikimai reprezentuojama šalies mokinių populiacija ir galima būtų taikyti tiek klasikinę, tiek moderniąją testų teorijas apskaičiuojant užduoties parametrus.

Modernioji testų teorija – teorija, susiejanti mokinio galimybę sėkmingai atlikti užduotį su mokinio gebėjimais ir užduoties sunkumu. Ji leidžia įvertinti užduotis pagal vienodą vertinimo skalę (mokinių žinių ir gebėjimų skalę).

MOKINIŲ ŽINIŲ IR GEBĖJIMŲ SKALĖ



2 paveikslas. Mokinių pasiekimų skirstymo į tris lygius grafinis modelis

Kiekviena iš standartizuotų užduočių saugyklą įdėta užduotis buvo aprašyta tokiomis dalyko didaktinėmis ir testavimo statistinėmis charakteristikomis: mokymosi koncentras ar klasė, kuriai užduotis skirta; veiklos sritis (dalykinė tematika), kurią užduotis atitinka; kognityvinių gebėjimų sritis; mokinių mokymosi pasiekimų lygmuo, kurį atitinka užduotis; užduoties sunkumas ir skiriamoji geba (tiek pagal klasikinę, tiek pagal moderniąją testų teorijas); užduoties formatas (pasirenkamo atsakymo, trumpo atsakymo ir pan.).

3. STANDARTIZUOTŲ TESTŲ SUDARYMAS

Mokinių pasiekimų lygiams nustatyti patogiau naudoti standartizuotus testus. Trumpai aptarsime, kaip jie buvo rengiami projekte. Standartizuoti testai iš standartizuotų užduočių buvo sudaromi vadovaujantis programose apibrėžtomis proporcijomis pagal veiklos/turinio sritis, kognityvinių gebėjimų grupes, pasiekimų lygius. Užduotys buvo parenkamos taip, kad būtų tenkinami programoje numatyti reikalavimai testo taškų pasiskirstymui. Tačiau būtina pastebėti, kad gali būti sudaromi ir specializuoti testai su kitokiu užduočių pasiskirstymu pagal veiklos/turinio sritis, kognityvinių gebėjimų grupes ar pasiekimų lygius, todėl, interpretuojant testo rezultatus, visada rekomenduojama perskaityti standartizuoto testo aprašymą. Patogumo sumetimais išsamiau standartizuoto testo aprašyme nurodoma, kurios užduotys priskiriamos kuriai dalyko veiklos/turinio sričiai, gebėjimų grupei ir pasiekimų lygiui. Tokiu būdu atlikus testavimą galima įvertinti ne tik individualaus mokinio pasiekimų lygį, bet ir jo pasiekimus pagal atskiras veiklos/turinio sritis bei gebėjimų grupes – diagnozuoti spragas ir, planuojant tolesnį mokymą ir mokymąsi, atsižvelgti į testavimo rezultatus parenkant veiklas. Dėl tokios savo struktūros standartizuoti testai suteiks mokytojams galimybę geriau pažinti mokinius, vienodžiau ir profesionaliau vertinti mokinių pasiekimų lygį.

Standartizavimas – nuosekli, tikslinga testų sudarymo, vertinimo ir taškų skyrimo procedūrų seka. Standartizavimo tikslas yra užtikrinti, kad visi mokiniai būtų vertinami vienodomis sąlygomis ir kad jų surinktų taškų sumos turėtų vienodą prasmę, o skirtingos sąlygos nedarytų joms įtakos.

Standartizuotas testas pateikiamas su vertinimo instrukcija ir pagal standartizuotų užduočių duomenis apskaičiuotais testavimo statistinių charakteristikų įverčiais. Testo apraše nurodoma, kokią dalį testo taškų turi surinkti mokinys, kad jo pasiekimai būtų priskiriami konkrečiam pasiekimų lygiui. Pateikti slenksčiai leidžia mokytojams ir mokykloms operatyviai (iškart pagal pateiktas vertinimo instrukcijas įvertinus atliktą testą) ir nepriklausomai nuo išorinių vertintojų įvertinti savo mokinių pasiekimų lygį. Standartizuotais testais savo lygį gali įsivertinti netgi geresnieji mokiniai, taip pat savo vaikų pasiekimų lygį gali įvertinti tėvai. Kartu su standartizuotu testu taip pat pateikiama pagal rengėjų jau turimą statistinę informaciją apie užduočių sunkumą sumodeliuota lentelė, iš kurios galima nustatyti, kurioje vietoje šalies mastu apytikriai yra testą atlikęs mokinys tarp savo bendraamžių, t. y. kokios apytikriai procentinės dalies mokinių pasiekimai yra aukštesni už jo pasiekimus. Mokykla (savivaldybė), apibendrinusi testo rezultatus, gali pasilyginti savo mokinių pasiekimų pasiskirstymą su šalies mokinių pasiekimų pasiskirstymu, įsivertinti savo situaciją bendrame šalies kontekste pagal testo vidurkį.

Standartizuotų užduočių ir testų privalumas tas, kad mokiniai gali laikyti testą skirtingu metu ir atsakinėti į skirtingus klausimus, tačiau jų rezultatai vis tiek galės būti įvertinti pagal tą pačią gebėjimų skalę, todėl bus palyginami. Tokiu būdu galima ne tik įsivertinti esamą situaciją, bet ir stebėti daromą pažangą.

Standartizuotas testas – laikantis nustatytos tvarkos parengtas, administruojamas ir vertinamas, iš standartizuotų užduočių pagal testo specifikacijoje numatytas proporcijas sukonstruotas testas, skirtas mokinių pasiekimų lygiams įvertinti.

4. STANDARTIZUOTŲ PROGRAMŲ IR TESTŲ KŪRIMO PERSPEKTYVA

Nacionalinių standartizuotų testų poveikis Lietuvos švietimo sistemai bus pozityvus tik tada, jei sukurta testavimo medžiaga bus naudojama maksimaliai apgalvotai – atsižvelgiant į mokslinių tyrimų rekomendacijas, kitų šalių patyrimą ir šalies bendrojo ugdymo ypatumus. Nacionaliniai standartizuoti testai turi derėti ir veikti sinergiškai su kitomis bendrajame ugdyme taikomomis vertinimo rūšimis. Taip pat svarbu, kad būtų reguliariai kuriami vis nauji standartizuoti testai ir standartizuotų užduočių saugykla būtų papildoma naujomis standartizuotomis užduotimis, kad mokytojai ir mokyklos galėtų naudotis standartizuotais testais ir standartizuotų užduočių saugykla ugdymo reikmėms.

Standartizuotų programų rengimą ir testų kūrimą šalyje numatoma tęsti ir plėsti. Artimiausioje ateityje standartizuotų testų kūrimui planuojama panaudoti tokią Lietuvoje jau išbandytą priemonę, kaip nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai. Numatoma eksperimentuoti, bendradarbiaujant su mokyklomis ir savivaldybėmis, ir ieškoti veiksmingiausių būdų, kaip panaudoti standartizuotas programas ir testus ugdymo kokybei gerinti.

Bendrajame ugdyme vertinimas atliekamas labai įvairiems tikslams. Vertinimo informacija reikalinga mokiniams, jų tėvams, mokytojams, mokykloms ir įvairioms švietimo vadybos grandims. Tam, kad bendrasis ugdymas veiktų kaip viena efektyvi sistema, visų rūšių vertinimas jame turėtų būti suderintas tarpusavyje. Aktualus Lietuvos bendrojo ugdymo vertinimo sistemos tobulinimo ilgalaikis tikslas – sukurti suderinto mokinių pasiekimų vertinimo sistemą (žr. 3 pav.), kuri remtųsi vienodais vertinimo kriterijais. Šiame leidinyje pateikiamų standartizuotų lietuvių kalbos, matematikos ir istorijos programų ir standartizuotų testų sukūrimas yra pirmas žingsnis link tokios sistemos. Tolesniame sistemos kūrimo etape numatoma papildomai parengti standartizuotas pasaulio pažinimo 4 klasei ir gamtos mokslų ir socialinių mokslų 8 klasei programas ir testus. Siekiant kuo geriau panaudoti išteklius, programų ir testų klausimų standartizavimui bus naudojami nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai. Kitaip tariant, planuojama, kad nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai ne tik teiks informaciją nacionalinio

lygmens švietimo stebėsenai ir ugdymo turinio tyrimams, bet ir padės pagrįstai nustatyti suderintus atskirų mokomųjų dalykų vertinimo kriterijus (žr. 3 pav.) bei iliustruoti juos konkrečių užduočių pavyzdžiais.

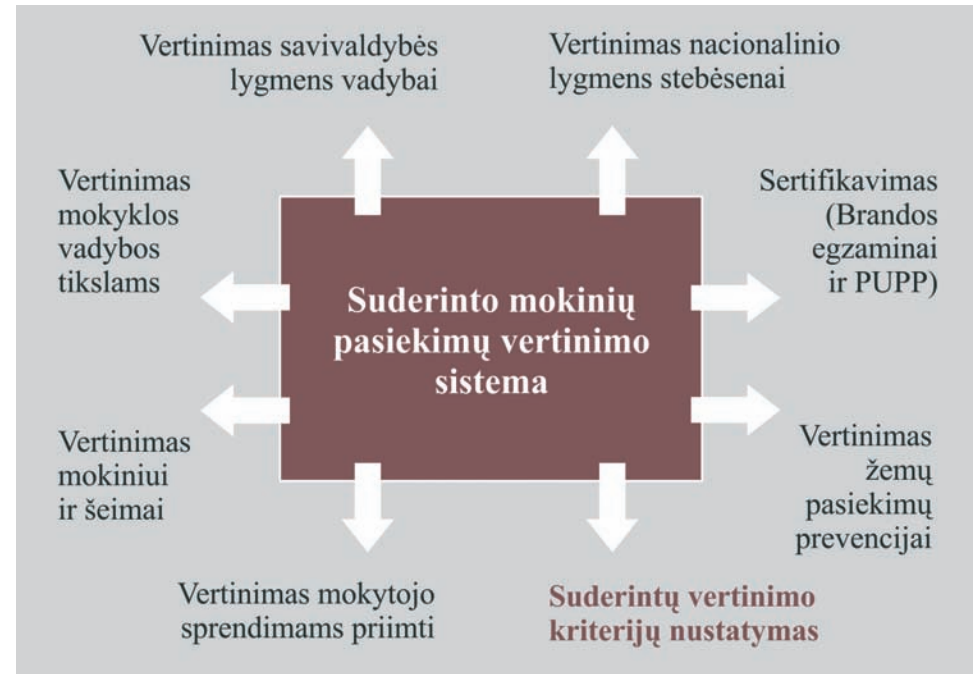
Šiuo metu švietimo vadovams, specialistams ir pedagogams yra aktualus klausimas, kaip geriausiai panaudoti standartizuotus testus ir standartizuotas programas ugdymo kokybei gerinti. Pirmiausia reikia apsispręsti visos švietimo sistemos mastu, koks sprendimų priėmimo lygmuo (ar keli lygmenys) prisiims funkciją inicijuoti testavimus ir rūpintis tinkamu testavimo informacijos panaudojimu. Pasaulinis testų taikymo patyrimas rodo, kad nacionaliniai standartizuoti testai gali būti sėkmingai naudojami keturiuose skirtinguose lygmenyse: nacionaliniame; savivaldybės; mokyklos; mokytojo. Testavimas kiekviename iš šių lygmenų turi privalumų ir trūkumų. Kuriame iš šių lygmenų testavimas standartizuotais testais gali duoti geriausius rezultatus, labai priklauso nuo šalies švietimo kokybės užtikrinimo modelio, vadybos kultūros ir turimų išteklių.

Nacionaliniame lygmenyje visuotinis mokinių testavimas ar atrinktų mokyklų visų mokinių testavimas gali būti naudojamas:

- siekiant suteikti mokykloms ir mokytojams grįžtamojo ryšio informaciją apie mokinių mokymosi rezultatus, kad jie galėtų koreguoti savo darbą;
- norint identifikuoti mokinius, kuriems reikia valstybės pagalbos;
- kontrolei, norint identifikuoti mokyklas, kurioms reikia valstybės pagalbos;
- siekiant suteikti objektyvią informaciją visos šalies tėvams apie jų vaikų pasiekimus;
- norint atkreipti mokyklų, mokytojų ir visuomenės dėmesį į nacionalinius ugdymo turinio prioritetus ir įvertinti šių prioritetų įgyvendinimo sėkmę.

Savivaldybės lygmenyje visuotinis mokinių testavimas standartizuotais testais gali būti naudojamas:

- siekiant įsivertinti – surinkti reikiamą informaciją savivaldybės lygmens švietimo politikos formavimui ir bendrojo ugdymo stebėsenai;
- norint suteikti mokykloms ir mokytojams grįžtamojo ryšio informaciją apie mokinių mokymosi rezultatus, kad jie galėtų koreguoti savo darbą;
- norint suteikti objektyvią informaciją tėvams apie jų vaikų pasiekimus;



3 paveikslas. Suderinto mokinių pasiekimų vertinimo sistemos funkcijos

- kontrolei, norint identifikuoti mokyklas, kurioms reikia savivaldybės pagalbos.

Mokyklos lygmenyje visuotinis mokinių testavimas standartizuotais testais gali būti naudojamas:

- įsivertinti ir surinkti reikiamą informaciją mokyklos vadybai;
- įsivertinti, kaip sekasi įgyvendinti nacionalinius ugdymo turinio prioritetus;
- suteikti objektyvią informaciją tėvams apie jų vaikų pasiekimus ir, esant reikalui, teikti mokiniams mokymosi pagalbą;
- skatinti mokytojus diegti inovacijas, padedančias užtikrinti aukštesnius mokinių pasiekimus, ir padėti įsivertinti inovacijų veiksmingumą, o kartu – padėti mokytojams gerinti savo kompetenciją;
- skatinti mokytojus savo darbe daugiau dėmesio skirti Bendrosiose programose įvardytoms ugdymo turinio naujovėms;
- keisti mokyklos vertinimo kultūrą taip, kad įvertinimai būtų grindžiami mokinių pasiekimų įrodymais ir vertinimas būtų patikimesnis ir validesnis.

Mokytojo lygmenyje mokinių testavimas standartizuotais testais gali būti naudojamas:

- bendram savo darbo įsivertinimui ir ypač įsivertinimui, kaip sekasi įgyvendinti Bendrųjų programų naujoves ir kaip sekasi diegti inovacijas;
- rinkti grįžtamojo ryšio informaciją, reikalingą mokytojui ugdymo proceso koregavimui;
- teikti mokiniams grįžtamojo ryšio informaciją, reikalingą jiems mokymosi proceso koregavimui;
- teikti objektyvią informaciją tėvams apie jų vaikų mokymąsi.

Įvairūs tarptautiniai apibendrinamieji švietimo tyrimai rodo, kad didesnio testų taikymo poveikio mokinių kognityvinio mokymosi pasiekimams galima tikėtis, jei testavimo standartizuotais testais atsakomybė perduodama žemesniems švietimo sprendimų priėmimo lygmenims – mokytojui ir mokyklai. Tai aiškinama geresnės kokybės grįžtamojo ryšiu, kurį mokiniui po testavimo gali suteikti mokykla ir ypač mokytojas. Tačiau pasaulinėje praktikoje yra pavyzdžių, kai visuotinis testavimas standartizuotais testais savivaldybės ir net visos šalies lygmenyje taip

pat davė gerų rezultatų. Visgi visuotinai pripažinta, kad šalies mastu efektyvesni paprastai būna nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai, kai testuojami ne visi mokiniai, o tik atsitiktinai atrinkta mokinių imtis, ir mokinių, mokytojų, tėvų ir/ar mokyklų vadovų klausimynais surenkami papildomi duomenys apie mokymo ir mokymosi kontekstą.

5. REKOMENDACIJOS MOKYTOJAMS, MOKYKLOMS IR SAVIVALDYBĖMS

Pateiksime keletą rekomendacijų mokytojams, mokykloms ir savivaldybėms, norinčioms pasinaudoti šio leidinio medžiaga ir savo iniciatyva taikyti testavimą standartizuotais testais ugdymo kokybei gerinti. Standartizuotos programos ir testai yra tik įrankiai, todėl galutinę sėkmę (ar nesėkmę) dažniausiai nulemia tai, kaip kompetentingai šie įrankiai yra panaudojami. Jų veiksmingumas priklauso ne tik nuo to, ar taikomos šiuolaikinės ugdymo kokybės užtikrinimo procedūros, bet taip pat ir nuo to, ar laikomasi svarbiausių kokybės užtikrinimo principų, kaip atsižvelgiama į konkrečias aplinkybes.

Testavimas pats savaime nėra toks veiksmingas kaip kiti, labiau į mokinių orientuoti mokymo ir mokymosi metodai. Tačiau kokybiškas testavimas, gerai suderintas su kitais mokymo ir mokymosi metodais, gali tapti esmine, didelę pridėtinę vertę sukuriančio modernaus mokymo ir mokymosi proceso sudedamąja dalimi. Reikia tik maksimaliai išnaudoti šiuolaikinio testavimo privalumus ir stengtis neleisti pasireikšti testavimo trūkumams. Svarbiausi testavimo privalumai – jo teikiamos vertinimo informacijos patikimumas ir nesudėtingas interpretavimas. Testavimo trūkumai – sunkumai, kylantys vertinant testais mokinių aukštesnio lygio mąstymo gebėjimus, ir vadinamasis „mokymasis testams“, išprovokuotas neapgalvoto prastos kokybės testų naudojimo.

Pastarųjų kelių dešimtmečių švietimo tyrimai rodo, kad geriems mokymo ir mokymosi rezultatams pasiekti ypač svarbus formuojamasis mokinių pasiekimų vertinimas. Testavimas ilgą laiką buvo beveik be išlygų priskiriamas prie apibendrinamojo vertinimo. Formalusis mokinių pasiekimų vertinimas dažnai buvo

tapatinamas su apibendrinamuoju vertinimu, o neformalusis – su formuojamuoju. Šiuo metu padėtis pasikeitė, švietimo ekspertai vis dažniau kalba apie formalųjį formuojamąjį ir neformalųjį apibendrinamąjį vertinimą (žr. 1 lentelę). Pastebėta, kad testavimas duoda daug daugiau naudos mokiniams, jei jis naudojamas ne tiek apibendrinamajam, kiek formuojamajam vertinimui. Naudojant testavimą formuojamajam vertinimui, jis turi padėti diagnozuoti, kokias savo žinias ir gebėjimus mokiniai turėtų patobulinti. Po testavimo mokiniams teikiama grįžtamojo ryšio informacija turi padėti jiems suprasti, kaip ištaisyti savo klaidas. Suklydę atlikdami testą mokiniai turi turėti galimybę sistemingai dirbti, tobulintis ir išmokti atlikti analogiškas užduotis teisingai.

1 lentelė. Vertinimo tipai ir jų galimas pobūdis

Vertinimo tipas / Vertinimo pobūdis	Formuojamasis	Apibendrinamasis
Neformalus	Neformalusis formuojamasis vertinimas	Neformalusis apibendrinamasis vertinimas
Formalus	Formalusis formuojamasis vertinimas	Formalusis apibendrinamasis vertinimas

Dar daugiau naudos testavimas gali duoti, jei jis tampa mokiniui savo mokymąsi padedančio reguliuoti grįžtamojo ryšio dalimi. Grįžtamasis ryšys padeda mokiniui suprasti, ką jis padarė gerai (atlieka pozityvaus pastiprinimo vaidmenį) ir ką jis turi pagerinti (koreguoti, išmokti, pakeisti ir t. t.). Grįžtamasis ryšys taip

pat padeda aiškiau suvokti mokymosi tikslus. Grįžtamasis ryšys gali būti aukštos kokybės tik tada, kai yra aiškūs vertinimo kriterijai. Kokybiškame grįžtamajame ryšyje visada yra tam tikra patikslinanti ir detalizuojanti informacija apie vertinimo kriterijus ir mokinio rezultatų atitiktį vertinimo kriterijams. Standartizuoti testai parengti pagal standartizuotas programas, kuriose yra aiškiai ir detaliai, pagal dalyko sritis ir mokinių pasiekimų lygius, aprašyti mokinių pasiekimų vertinimo kriterijai. Todėl standartizuotų testų informaciją ypač patogiu naudoti teikiant mokiniams mokyti padedantį grįžtamąjį ryšį.

Mokiniai turi gauti grįžtamąjį ryšį ne tik apie tai, kokias užduotis jie gali atlikti, bet taip pat ir apie savo gebėjimus atlikti veiksmų sekas, procedūras ir strategijas, kurias jie naudoja užduotims atlikti, ir gebėjimus reguliuoti savo mokymąsi. Tokią informaciją gali teikti tik labai kokybiški testai, kuriuose įkomponuotas ne tik žinių atgaminimo, bet ir supratimo, taikymo bei aukštesnio lygio mąstymo gebėjimų vertinimas. Standartizuotų testų sudarytojai pasirūpino, kad jų sukurti testai teiktų daug daugiau, nei yra įprasta, minėto pobūdžio informacijos.

Testų efektyvumas labai priklauso nuo to, koks klimatas vyrauja mokykloje ar klasėje. Mokiniai (ir mokytojai) neturi bijoti testų. Testavimas turi tapti bendradarbiavimo siekiant gerų mokymosi rezultatų dalimi. Reikia siekti, kad grįžtamojo ryšio informacija mokiniams (mokyklų ir savivaldybių atveju – taip pat ir mokytojams) būtų emociškai paveiki. Apibendrinti požymiai, kurie leidžia prognozuoti, kad standartizuoti testai tikrai padės užtikrinti ugdymo kokybę, pateikti „*Atmintinėje mokykloms ir mokytojams, kurie siekia efektyviai panaudoti testavimą ugdymui gerinti*“. Dauguma šioje *Atmintinėje* pateiktų idėjų galioja ir savivaldybėms, kurios numato naudoti standartizuotus testus ugdymo kokybei gerinti.

ATMINTINĖ MOKYKLOMS IR MOKYTOJAMS, KURIE SIEKIA EFEKTYVIAI PANAUDOTI TESTAVIMĄ UGDYMU GERINTI

Kuriamas tinkamas mokyklos ir klasės klimatas

- Mokykloje ir klasėje kuriama mokymosi aplinka, paremta atsakomybės pasidalijimu ir tarpusavio pasitikėjimu tarp mokytojų, mokinių ir tėvų. Visų bendras tikslas – aukšti mokinių pasiekimai.
- Mokykloje ir klasėje orientuojamasi ne tik į žinias, bet ir į aukštesnio lygio gebėjimų ir kompetencijų ugdymą. Ypač daug dėmesio skiriama mokinių mokymosi savireguliacijos gebėjimams ugdyti.
- Visa mokyklos ir klasės bendruomenė reflektuoja savo darbo rezultatus ir sistemingai ieško būdų, kaip juos pagerinti.

Keliami aiškūs pamatuojami tikslai

- Mokytojai nuolat kelia mokymosi tikslus ir mokiniai juos žino ir supranta.
- Mokinių pasiekimai vertinami remiantis aiškiais sėkmės kriterijais.
- Mokymosi tikslai yra individualizuojami.

Vertinimas ir įsivertinimas glaudžiai siejami tarpusavyje

- Mokiniai įtraukiami į vertinimo procesą ir mokomi įsivertinti pasiekimus.
- Mokiniai gauna jiems suprantamą ir su mokymosi tikslais suderintą grįžtamąjį ryšį apie savo pasiekimus ir tinkamus būdus mokymosi spragoms įveikti.
- Mokiniai skatinami ir mokomi reguliuoti savo mokymąsi.

Testavimas lanksčiai derinamas su kitais vertinimo, mokymo bei mokymosi būdais siekiant tarpusavio sinergijos

- Sprendimai priimami derinant testavimo ir kitais būdais gautą vertinimo informaciją.
- Stengiamasi testavimo informaciją kuo veiksmingiau panaudoti formuojamojo vertinimo tikslais (vertinimas turėtų padėti mokiniams mokytis).
- Testavimas panaudojamas aiškinant mokiniams mokymosi tikslus ir kriterijus.
- Mokiniam padedama suprasti klaidų, padarytų atliekant testus, prigimtį ir ištaisyti jas.
- Mokiniam padedama planuoti ir reguliuoti savo mokymąsi, atsižvelgiant į testavimo rezultatus. Mokoma, kaip įveikti savo pasiekimų spragas.

Ugdymo procese nuolat naudojamosi standartizuotomis programomis ir testais¹

- Standartizuotos programos naudojamos mokymosi tikslams ir uždaviniams konkretizuoti ir detalizuoti.
- Standartizuotomis programomis ir užduočių pavyzdžiais remiamasi individualizuojant mokymą atsižvelgiant į mokinių pasiekimų lygius.
- Standartizuotais testais vertinama, ar pasiekti planuoti mokinių mokymosi rezultatai.
- Tarpiniai testai, vertinantys trumpesnių mokymo ir mokymosi ciklų (poptemių, temų, trimestrų) rezultatus, rengiami atsižvelgiant į standartizuotas programas ir prognozuojant standartizuotų testų rezultatus.

¹ Ši *Atmintinės* dalis galioja tik tiems dalykams ir klasių koncentrams, kuriems yra parengtos standartizuotos programos ir testai.

Dalį reikalingų testų mokytojams dar ilgą laiką teks pasirengti patiems. Dauguma mokytojų naudoja testus atskirų temų ar jų dalių mokymosi rezultatus vertinti, mokymo ir mokymosi procesams koreguoti. Jiems standartizuoti testai būtų naudingi, tačiau testų klausimų standartizavimo procesas gana brangus ir ilgas. Bent jau artimiausiais metais mokytojams atvertose testų užduočių saugyklose dar nebus tiek testų klausimų, kad vien iš jų būtų galima sudaryti testus kiekvienai matematikos ar lietuvių kalbos temai net ir 4 bei 8 klasėse. Todėl mokytojams teks bent dalį klausimų pasirengti patiems. Atliekant šį darbą jiems bus patogiu remtis standartizuotomis lietuvių kalbos (skaitymo ir rašymo), matematikos ir istorijos programomis. Sudarant testus rekomenduojama laikytis tam tikrų reikalavimų, padedančių užtikrinti testų kokybę.

Rengiant standartizuotas programas ir testus, sukaupia nemažai patyrimo, kaip parengti nustatytus reikalavimus atitinkančius testų klausimus ir iš parengtų testų klausimų sudaryti reikiamas savybes turinčius testus. Šis patyrimas apibendrintas čia pateikiamoje atmintinėje (žr. „*Atmintinė testo sudarytojams*“). Dirbant mokyklos ar savivaldybės sąlygomis ir neturint apmokytų testavimo specialistų, prieš sudarant testą reikia pasirengti kad ir trumpą testo specifikaciją. Testo specifikacijoje turėtų būti aprašyta, kokia testo paskirtis, kokio sunkumo jis turi būti ir kokią dalykinę tematiką bei kognityvinius gebėjimus testas turi aprėpti.

Projekto patyrimas parodė, kad testas turi vertinti tai, kas vertinga mokiniui. Mokiniam testo klausimai turi atrodyti prasmingi ir įdomūs, nes priešingu atveju dalis mokinių neatliks testo užduočių ir testų rezultatai bus iškreipti, neparodys tikrosios mokinių pasiekimų situacijos. Kaip reikalauja Bendrosios programos, testuose neturi vyrauti į mechaninio žinių išiminimo tikrinimą nukreipti klausimai. Testas turi aprėpti visą testo specifikacijoje numatytą testuoti dalykinę tematiką ir kognityvinius gebėjimus. Testas turi būti aiškus, nedviprasmiškas ir tinkamas įvairių pasiekimų lygių mokiniams.

Yra keletas nesudėtingų būdų pagerinti rengiamų testų kokybę. Tais atvejais, kai reikia pasirengti testus savivaldybės ar mokyklos masto testavimui, galima skirti parengtų testų recenzentus, kurių funkcijos būtų bešališkai nurodyti testų kokybės trūkumus. Norint pasitikrinti, ar abejonių keliantys testo klausimai yra suprantami mokiniams, ar jie ne per sunkūs arba pernelyg lengvi, visada naudinga juos išbandyti su kelių klasių mokiniais kitoje savivaldybėje ar mokykloje.

ATMINTINĖ TESTŲ SUDARYTOJAMS

Kokybiškas testas

- Testu vertinama tai, kas vertinga mokiniui.
- Testas atskleidžia tai, ką mokinys moka, ir padeda diagnozuoti esmines pasiekimų spragas.
- Klausimų kontekstas ir papildoma medžiaga yra tinkami ir įdomūs.
- Testu vertinamas ne tik žinių atgaminimas. Testui atlikti reikia gilesnio supratimo, taikymo ir mąstymo gebėjimų. Žinių atgaminimo ir supratimo dalis teste neviršija 50–60 procentų.
- Mokiniam užteks laiko testui atlikti.

Testu aprėpta visa suplanuota dalyko tematika

- Kiekvienas testo klausimas vertina konkrečią numatytą įvertinti dalyko srities dalį.
- Visu testu vertinama dalyko tematika atitinka numatytą įvertinti dalyko temų/sričių apimtį (aprašytą testo specifikacijoje).

Testu aprėpti visi suplanuoti kognityviniai gebėjimai

- Kiekvienas testo klausimas vertina konkrečią numatytą įvertinti kognityvinių gebėjimų dalį (žinias, supratimą, praktinį taikymą, kritinį mąstymą ar problemų sprendimo gebėjimus ir pan.).
- Visu testu vertinami kognityviniai gebėjimai atitinka numatytą įvertinti gebėjimų apimtį (aprašytą testo specifikacijoje).

Testas yra reikiamo sunkumo

- Kiekvieno testo klausimo sunkumo lygį galima gana tiksliai prognozuoti.
- Prognozuojami testo klausimų sunkumo lygiai yra reikiamai pasiskirstę (atitinka testo specifikaciją).

Testas aiškus ir nedviprasmiškas

- Testo klausimai aiškūs ir nedviprasmiški.
- Mokiniam bus aišku, kaip jie turi pasinaudoti papildoma medžiaga.
- Mokiniam bus aišku, kokius, kaip ir kur jie turi rašyti atsakymus.
- Struktūruotų testo klausimų dalys išdėstytos tokia tvarka, kuri padeda mokiniams tiksliau pademonstruoti savo gebėjimus (pvz.: klausimai pateikiami didėjančio sudėtingumo tvarka ar taip, kad mokinys galėtų atsakyti paskesnes klausimo dalis, prieš tai neatsakęs ankstesnių dalių).

Kokybiška testo vertinimo instrukcija

- Vertinimo instrukcija yra aiški.
- Vertinimo instrukcijoje pateikti teisingi atsakymai. Iš vertinimo instrukcijos aišku, kokie atsakymai yra neteisingi. Instrukcijoje nurodyta, kokie atsakymai yra iš dalies teisingi (pateikta pavyzdžių) ir kaip juos įvertinti.
- Aišku, kaip struktūruotuose klausimuose reikia elgtis su klaidomis, kurios daro įtaką mokinio atsakymams į kitas klausimo dalis.

Testas suredaguotas

- Kalba taisyklinga, teiginiai nedviprasmiški.
- Diagramos, lentelės ir schemos yra aiškios ir teisingos.

Testas nešališkas ir etiškas

- Klausimai nešališki, jų turinys nediskriminuoja atskirų mokinių grupių.
- Klausimai neįžeidžia mokinių ar tam tikrų jų grupių.
- Klausimai neskatina lyčių, tautinių, rasinių ar kultūrinių stereotipų.

**STANDARTIZUOTA
LIETUVIŲ KALBOS
PROGRAMA 8 KLASEI**



1. ĮVADAS

Standartizuotos lietuvių (gimtosios) kalbos programos (toliau – Standartizuotos programos) paskirtis – apibrėžti 8 klasės mokinių skaitymo ir rašymo pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių rengimo principus, tikslus ir uždavinius, struktūrą, aprašyti pasiekimų lygius, testų matricas, struktūrą, vertinimą, pateikti vertinimo įrankių pavyzdžių. Standartizuota programa turėtų padėti mokytojams įvertinti ir stebėti mokinių pažangą ugdymo proceso metu.

Standartizuota programa sukurta vadovaujantis Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-3848).

Standartizuota programa skirta mokinių pasiekimų stebėsenai ir tyrimams. Ji nėra lietuvių gimtosios kalbos ugdymo turinį reglamentuojantis dokumentas ir negali pakeisti svarbiausio lietuvių kalbos ugdymo turinį reglamentuojančio dokumento – Pagrindinio ugdymo lietuvių kalbos bendrosios programos. Tačiau Standartizuota programa bus naudinga mokytojams, mokyklų vadovams, vadovėlių ir kitų mokymo priemonių autoriams, ugdymo programų kūrėjams, didaktikos specialistams kaip vertingas informacijos šaltinis ir vertinimo kokybę padedantis

užtikrinti įrankis. Mokytojai ir vadovai Standartizuotoje programoje pateikta medžiaga galės pasinaudoti atlikdami formuojamąjį mokinių pasiekimų vertinimą ugdymo procese, diagnozuodami mokinių pasiekimų spragas, keldami konkrečius, testais išmatuojamus ugdymo tikslus, vertindami mokinių daromą pažangą ir įsivertindami darbo rezultatus. Mokymo priemonių autoriams ir ugdymo turinio specialistams Standartizuota programa padės geriau suvokti šalies mokinių lietuvių kalbos skaitymo ir rašymo pasiekimų įvairovę ir svarbiausius pasiekimų aspektus, nuo kurių priklauso mokinių pasiekimų lygiai.

Standartizuota programa yra vienas iš projekto „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas“ sukurtų produktų. Projektą vykdo Ugdymo plėtotės centras (anksčiau – Švietimo plėtotės centras). Projekto tikslas – plėsti Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos gebėjimus įvertinti mokinių pasiekimus, užtikrinti geresnį ugdymo proceso grįžtamąjį ryšį ir tiksliau įvertinti mokytojo ir mokyklos darbo efektyvumą. Projektas pradėtas 2009 m. vasario 26 d. Remiantis Standartizuota programa projekte sukurti standartizuoti 8 klasės lietuvių kalbos testai ir standartizuotų klausimų bankas, apmokyti specialistai, kurie gali kokybiškai parengti standartizuotus testus, įvertinti mokinių darbus ir interpretuoti surinktus testų duomenis.

2. VERTINAMŲ MOKINIŲ MOKYMO SI PASIEKIMŲ KONSTRUKTAS

Šiame skyriuje apibrėšime mokinių lietuvių gimtosios kalbos 8 klasės pasiekimų konstrukta. Mokinių mokymosi pasiekimų konstruktu vadinsime žinių ir gebėjimų visumos, pagal kurią vertinami mokinio pasiekimai testuojant standartizuotais testais ir atliekant nacionalinius mokinių pasiekimų tyrimus, aprašymą. Konstruktas apibrėžiamas:

- išskiriant mokinių lietuvių kalbos pasiekimų struktūrines dalis – žinių ir gebėjimų, kuriuos reikia įvertinti, kategorijas;
- nurodant santykinius svorius, kurie toms kategorijoms suteikiami apibendrinant lietuvių kalbos pasiekimų įvertinimą;
- aprašant mokinių pasiekimų lygius, kurie leistų įvertinti mokinio vietą lietuvių kalbos mokymosi pasiekimų skalėje.

Konstruktas yra būtinas šiuolaikiniam apibendrinamajam mokinių pasiekimų vertinimui. Neturint parengto konstrukto, praktiškai neįmanoma sudaryti tokių testų, kurie įgalintų kokybiškai įvertinti mokinių pasiekimų būklę ir pažangą, todėl visi šiuolaikiniai mokinių pasiekimų apibendrinamieji vertinimai ir tyrimai pradami nuo specialaus, atitinkančio vertinimo tikslus, konstrukto pasirinkimo ar kūrimo. Kiekvienas konstruktas yra skirtas kažkokiam konkrečiam vertinimo uždaviniui. Konstruktas priklauso nuo to, koks yra vertinimo uždavinys ir kokie naudojami vertinimo įrankiai. Aptariamu atveju vertinimui taikomi testai, todėl konstrukte išsamiai aprašomi tie mokinių pasiekimai, kurie gali būti įvertinti naudojant testus. Dėl šios priežasties pateikiamame konstrukte neaprašomos mokinių nuostatos ir apsiribojama tik tomis mokinių žiniomis ir gebėjimais, kurie gali būti testuojami.

Lietuvių kalbos 8 klasės standartizuotoje programoje mokinių žinias ir gebėjimus, kuriuos reikia įvertinti, suskirstysime į smulkesnes lietuvių kalbos mokymosi pasiekimų kategorijas dviem skirtingais būdais – pagal kognityvinių gebėjimų grupes ir kalbinės veiklos sritis.

Kiekvienam iš šių suskirstymų nustatysime atskirą lietuvių kalbos ugdymo turinio kategorijų svorius apibendrinamajame lietuvių kalbos pasiekimų įvertinime. Tai reiškia, kad sudarant standartizuotą testą mokinių pasiekimų vertinimui baigiant 8 klasę ar apskaičiuojant apibendrinamąjį lietuvių kalbos pasiekimų įvertinimą (tais atvejais, kai vertinant remiamasi šia programa), turi būti vadovaujama programoje nustatytais kategorijų svoriais.

Aprašant konstrukta, taip pat išskiriami trys mokinių pasiekimų lygiai, kurie apima visą Lietuvių kalbos bendrosiose programose aprašytą mokinių lietuvių kalbos pasiekimų spektrą (išskyrus tuos mokinių pasiekimus, kurių negalima įvertinti testais). Siekiant, kad kuriami standartizuoti testai tikėtų vertinti visų mokinių pasiekimus ir turėtų gerą skiriamąją gebą, sudarant testus ir jų vertinimo instrukcijas turi būti laikomasi šioje programoje nustatytų proporcijų tarp įvairiems pasiekimų lygiams pritaikytų užduočių.

2.1. MOKINIŲ PASIEKIMŲ STRUKTŪRINĖS DALYS

Šiame skyrelyje aprašysime žinių ir gebėjimų, kurie vertinami testuojant standartizuotais testais ir vykdant nacionalinius mokinių pasiekimų tyrimus, kategorijas. Kaip jau buvo paminėta anksčiau, šios kategorijos reikalingos mokinių pasiekimų konstruktui apibrėžti.

Programoje išskiriamos ir aprašomos dvi kognityvinių gebėjimų grupės:

- supratimas ir žinių taikymas;
- aukštesnieji mąstymo gebėjimai.

Taip pat programoje išskiriamos žinių ir gebėjimų grupės dviejose kalbinės veiklos srityse:

- skaitymo;
- rašymo.

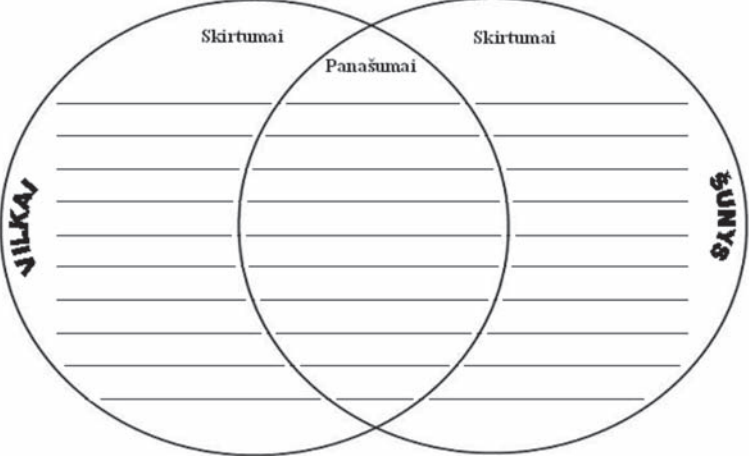
2.1.1. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes

Lietuvių kalbos dalyko gebėjimai santykiškai skirstomi į dvi grupes: 1) supratimą ir žinių taikymą ir 2) aukštesnius mąstymo gebėjimus: analizavimą, interpretavimą, vertinimą. Dalyko gebėjimų grupių aprašai pateikiami 1 lentelėje.

1 lentelė. Lietuvių kalbos dalyko gebėjimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes

Kognityvinių gebėjimų grupė	Gebėjimai	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai
Supratimas ir žinių taikymas	Randa tekste tiesiogiai pasakytą informaciją, daro tiesiogines išvadas.	<ul style="list-style-type: none"> • Kam dažniausiai mokiniai pasakoja apie patyčias? • Kuriame pirmos pastraipos sakinyje atskleidžiamas autoriaus požiūris į gvildenamą temą? Pacituok.
	Taiko BP programoje numatytas literatūros teorijos ir stilistikos žinias.	<ul style="list-style-type: none"> • Kuriai literatūros rūšiai priklauso šis tekstas? Pabrauk teisingą atsakymą ir jį pagrįsk. <ul style="list-style-type: none"> A Epikai, nes B Lyrikai, nes C Dramai, nes • Įvardink teksto pasakotoją. • Lygindama tėvų reakciją į jos elgesį, mergaitė ironizuoja. Išrašyk ironijos pavyzdį.
	Laikosi kalbos vartosenos normų.	
Aukštesnieji mąstymo gebėjimai	Interpretuoja ir daro perskaityto teksto visumą apibendrinančias išvadas.	<ul style="list-style-type: none"> • Kam skirtas šis tekstas? Kodėl taip manai? • Ką apie Aną sako žodžiai „Šokau sau ramiai toliau, nors širdy kirbėjo, kad mama laukia namie...“? • Paaiškinkite, kaip suprantate teksto pavadinimą? • Ką mergaitė turėjo galvoje sakydama „Esu normalus jaunas žmogus,... ne kokia nuoboda“? • Koks šio teksto tikslas? <ul style="list-style-type: none"> A Prajuokinti skaitytoją. B Supažindinti su anekdoto žanru. C Aprašyti anekdotų pasakojimo taisykles. D Paskatinti pasakoti anekdotus.

Kognityvinių gebėjimų grupė	Gebėjimai	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai																		
	Analizuoja tekstus raiškos požiūriu.	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdindamas tamsą pasakotojas vartoja pasakymą „nors į akį durk“. Kokia tai meninė priemonė? A Epitetas. B Vaizdingas veiksmažodis. C Palyginimas. D Frazeologizmas. • Raskite ir užrašykite du tekste paminėtus žodžio „velnias“ sinonimus. • Paaiškinkite pasakymą: „Jie abu buvo neblogai įvaldę šeimyninės politikos diplomatiją.“ 																		
	Vertina skaitomus tekstus įtaigumo, informacijos patikimumo, aktualumo aspektais.	<ul style="list-style-type: none"> • Palygink 1 ir 2 tekstus. Konkrečiam tekstui tinkamus teiginius pažymėk pliuso ženklu (+) lentelėje. <table border="1" data-bbox="1102 659 1957 909"> <thead> <tr> <th data-bbox="1102 659 1637 699">Teiginys</th> <th data-bbox="1637 659 1805 699">1 tekstas</th> <th data-bbox="1805 659 1957 699">2 tekstas</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="1102 699 1637 730">Teksto paskirtis – sudominti.</td> <td data-bbox="1637 699 1805 730"></td> <td data-bbox="1805 699 1957 730"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="1102 730 1637 802">Teksto paskirtis – informuoti, išsakyti savo požiūrį, įtikinti skaitytoją.</td> <td data-bbox="1637 730 1805 802"></td> <td data-bbox="1805 730 1957 802"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="1102 802 1637 834">Remiamasi tikrais faktais.</td> <td data-bbox="1637 802 1805 834"></td> <td data-bbox="1805 802 1957 834"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="1102 834 1637 874">Meninio stiliaus tekstas.</td> <td data-bbox="1637 834 1805 874"></td> <td data-bbox="1805 834 1957 874"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="1102 874 1637 909">Pasakojami įvykiai.</td> <td data-bbox="1637 874 1805 909"></td> <td data-bbox="1805 874 1957 909"></td> </tr> </tbody> </table> <ul style="list-style-type: none"> • Kas bendro tarp šio anekdoto ir lietuviškų pasakų? 	Teiginys	1 tekstas	2 tekstas	Teksto paskirtis – sudominti.			Teksto paskirtis – informuoti, išsakyti savo požiūrį, įtikinti skaitytoją.			Remiamasi tikrais faktais.			Meninio stiliaus tekstas.			Pasakojami įvykiai.		
Teiginys	1 tekstas	2 tekstas																		
Teksto paskirtis – sudominti.																				
Teksto paskirtis – informuoti, išsakyti savo požiūrį, įtikinti skaitytoją.																				
Remiamasi tikrais faktais.																				
Meninio stiliaus tekstas.																				
Pasakojami įvykiai.																				
	Kuria nurodytos apimties tekstus įvairiais tikslais įvairiems adresatams.																			
	Atrenka, sistemina, apibendrina ir tinkamai pateikia informaciją.	<ul style="list-style-type: none"> • Tekste pateikta nemažai informacijos apie Agnę. Apibūdink Agnę, užpildydamas žemiau pateiktą lentelę. <table border="1" data-bbox="1102 1136 1957 1279"> <thead> <tr> <th data-bbox="1102 1136 1529 1176"><i>Agnės bruožai</i></th> <th data-bbox="1529 1136 1957 1176"><i>Įrodymai iš teksto</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="1102 1176 1529 1208"></td> <td data-bbox="1529 1176 1957 1208"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="1102 1208 1529 1240"></td> <td data-bbox="1529 1208 1957 1240"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="1102 1240 1529 1279"></td> <td data-bbox="1529 1240 1957 1279"></td> </tr> </tbody> </table>	<i>Agnės bruožai</i>	<i>Įrodymai iš teksto</i>																
<i>Agnės bruožai</i>	<i>Įrodymai iš teksto</i>																			

Kognityvinių gebėjimų grupė	Gebėjimai	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai
		<ul style="list-style-type: none"> Teksto ketvirtoje pastraipoje aiškinama, kad šunys kilo iš vilkų, bet tampa vis mažiau į juos panašūs. Kuo panašūs ir kuo skiriasi šunys ir vilkai? Užpildyk diagramą. 

2.1.2. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal veiklos sritis

Standartizuotais testais nenumatoma tikrinti kalbėjimo ir klausymo gebėjimų, o raštingumas tikrinamas rašymo užduotimis.

2 lentelė. Mokinių pasiekimų skirstymas SP pagal veiklos sritis ir dermė su BP

Veiklos sritys Bendrojoje programoje	Veiklos sritys Standartizuotoje programoje
Kalbėjimas ir klausymas	–
Skaitymas	Skaitymas
Rašymas	Rašymas

3. SKAITYMAS

Skaitymas yra universalus gebėjimas, be kurio neįmanomas mokinio asmeninis brendimas, pažintinė veikla, apskritai jo dalyvavimas bendruomenės bei visuomenės gyvenime. Skaitytojas gali turėti labai įvairių skaitymo tikslų ir nuo to priklauso skaitymo būdas, tačiau iš esmės skaitymo procesas apima šiuos kognityvinius skaitytojo veiksmus: informacijos radimą, tiesioginių išvadų darymą, interpretavimą, vertinimą.

Testuojant siekiama išsiaiškinti:

- kaip mokiniai geba suvokti grožinį ir negrožinį tekstą,
- kokia dalis mokinių geba atlikti skaitymo užduotis pagal atskirų pasiekimų lygių reikalavimus.

Atlikdami skaitomo teksto supratimo užduotis, mokiniai turi atsakyti į įvairaus lygio (tiesiogiai pasakytos informacijos radimas, tiesioginių išvadų darymas, interpretavimas, vertinimas) gebėjimų reikalaujančius teksto suvokimo klausimus.

Tiesiogiai pasakytos informacijos radimas suprantamas kaip mokinio gebėjimas nustatyti atsakymui reikalingos informacijos vietą tekste. Reikiama informacija sutelkta frazės, sakinio arba kelių sakinių ribose. Mokinys informaciją randa greitai, informacijos ieškojimas nereikalauja aukštesnio lygio abstraktaus mąstymo.

Kai kurios užduotys reikalauja **padaryti tiesiogines išvadas**. Tokiu atveju mokiniai sieja pateikiamą informaciją ir daro išvadas. Išvadoms padaryti nereikia papildomos informacijos, pakanka tekste pateiktosios.

Interpretuodamas skaitytojas aprėpia jau ne tik frazę ar sakinį, bet didesnę teksto atkarpą ar visą tekstą. Savo supratimą jis atskleidžia integruodamas asmeninę patirtį, pasaulio suvokimą ir teksto prasmę.

Vertindamas skaitytojas formuluoja savas išvadas apie teksto turinį ir raišką. Jis vertina pateiktą informaciją lygindamas ją su kitų šaltinių informacija. Skaitytojas išsako savo požiūrį į tekstą: požiūris gali būti neutralus, teigiamas arba neigiamas, objektyvus ir subjektyvus.

Taip pat skaitymo užduotimis tikrinamas mokinių gebėjimas **taikyti literatūros teorijos ir stilistikos žinias, analizuoti tekstus raiškos požiūriu**.

Sudarant skaitymo testo klausimus aprėpiami šie skaitomo teksto aspektai: teksto esmė, visuma ir detalės (vaizduojamasis pasaulis), nuomonės / požiūriai, veikėjai, teksto pobūdis ir kalbinė raiška. 3 lentelėje pateikiami skaitymo testo klausimų grupių, sudarytų pagal skaitomo teksto aspektus, aprašai. Su minėtais teksto aspektais susijusių klausimų grupių proporcijos teste nurodytos 5 lentelėje.

3 lentelė. Skaitymo testo klausimų grupių, sudarytų pagal skaitomo teksto aspektus, aprašai

Skaitymo testo klausimų grupių pagal skaitomo teksto aspektus aprašai	Trumpas apibūdinimas
Teksto esmės supratimas	Tokio pobūdžio klausimais tikrinama, kaip mokiniai supranta teksto esmę: nurodo teksto temą, tikslą, problemą, vertybes, suformuluoja pagrindinę mintį.
Teksto visuma ir detalių (vaizduojamasis pasaulis) supratimas	Tokio pobūdžio klausimais tikrinama, kaip mokiniai tekste randa detales, faktus, atskiria esminius ir antraeilius dalykus, apibendrina kelių šaltinių informaciją.
Nuomonės / požiūrių supratimas	Tokio pobūdžio klausimais tikrinama, kaip mokiniai supranta nuomones, autoriaus poziciją (požiūrį), geba tai vertinti.
Veikėjų charakterių supratimas	Tokio pobūdžio klausimais tikrinama, kaip mokiniai skiria grožinio kūrinio pasakotoją ir veikėją; kaip suvokia grožinio kūrinio pasakotojo ir veikėjo tiesiogiai ir netiesiogiai reiškiamus požiūrius.
Teksto pobūdžio ir kalbinės raiškos supratimas	Tokio pobūdžio klausimais tikrinama, kaip mokiniai skiria literatūros rūšis nuo žanrų, žino literatūros rūšių ypatumus, tekstų tipus, ar tekste atpažįsta kalbinės raiškos priemones ir geba paaiškinti jų paskirtį, prasmę.

3.1. MOKINIŲ PASIEKIMŲ SKIRSTYMAS PAGAL PASIEKIMŲ LYGIUS

Lietuvių kalbos skaitymo testų užduotys rengiamos ir rezultatai analizuojami bei vertinami orientuojantis į atitinkamus pasiekimų lygius (patenkinamas lygis, pagrindinis lygis, aukštesnysis lygis). Toliau lentelėje pateikiami skaitymo gebėjimų lygių aprašai. Aprašo formuluočių nurodo, ką žino, supranta ir geba atlikti dauguma konkretų lygį pasiekusių mokinių.

4 lentelė. Mokinių skaitymo pasiekimų skirstymas pagal pasiekimų lygius

Pasiekimų lygis	Trumpas pasiekimų lygio apibūdinimas	Ilustruojančių užduočių pavyzdžiai
Patenkinamas lygis	<p>Pasiekęs šį lygį mokinys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - žino, kas yra teksto tema, detalė, faktas, nuomonė; turi žinių, kaip atpažinti pagrindinius veikėjus; turi žinių apie literatūros rūšis ir tipus, žino elementarias kalbinės raiškos priemones; - supranta teksto temą; detales, faktus, nuomones; - geba daryti nesudėtingas teksto visumą, esmę apibendrinančias išvadas, t. y. įvardyti teksto temą; geba tekste rasti svarbias detales, faktus; geba atpažinti pagrindinį kūrinio veikėją/veikėjus; geba skirti literatūros rūšis, teksto tipus (jei klausimas su pasirenkamaisiais atsakymais); geba susieti kalbinės raiškos priemones su pateiktais pavyzdžiais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kokia šio pasakojimo tema? • Ištraukoje autorė aprašo Gilės nepasitenkinimą. Rask ir išrašyk 3 detales, kuriomis tas nepasitenkinimas išreikštas. <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. • Dėl kokios priežasties, autoriaus manymu, dažniausiai namuose atsiranda šuo? • Įvardink pokalbio dalyvius. • Rodyklėmis susiekite išvardintas menines priemones ir jų pavyzdžius: <ol style="list-style-type: none"> 1. Vaizdingas veiksmožodis A. „Pražiotais iš karščio snapeliais“ 2. Palyginimas B. „Bet, velniai griebtų... šitas... padaras juk ne medžioklinis šuo!“ 3. Deminutyvas C. „mažyčius dantelius“ 4. Retorinis sušukimas D. „pirštai jam turbūt pasirodė kaip koks išganingas šaltinis“ <p style="text-align: right;">E. „šlepsėdavo (į virtuvę palakti)“</p>

Pasiekimų lygis	Trumpas pasiekimų lygio apibūdinimas	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai
Pagrindinis lygis	<p>Pasiekęs šį lygį mokinys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - žino, kas yra teksto tema, tikslas, vertybės, pagrindinė mintis; žino, kas yra detalė, faktas, pagrindiniai ir antraeiliai dalykai, nuomonė; turi žinių, kaip atpažinti kūrinio veikėjus ir pasakotoją; turi žinių apie literatūros rūšis ir tipus; žino esmines Bendrosiose programose numatytas kalbinės raiškos priemones; - supranta teksto temą, tikslą, teigiamas vertybes, pagrindinę mintį; detales, faktus, nuomones, svarbius ir antraeilius dalykus; - geba daryti teksto visumą, esmę apibendrinančias išvadas, t. y. įvardyti teksto temą, tikslą, teigiamas vertybes, geba suformuluoti pagrindinę teksto mintį; geba rasti detales, faktus, atskirti svarbius ir antraeilius dalykus; geba suprasti tiesiogiai reiškiamas nuomones ir požiūrius; geba atpažinti pagrindinį kūrinio veikėją/veikėjus ir pasakotoją; geba skirti literatūros rūšis nuo žanrų, teksto tipus; geba tekste rasti esmines (Bendrojoje programoje numatytas) kalbinės raiškos priemones. 	<ul style="list-style-type: none"> • Remdamiesi antra pastraipa, raskite ir išrašykite sakinį, reiškiantį pagrindinę teksto mintį. • Seserų santykiai įtempti. Pateikite du tai įrodančius argumentus. • Remdamiesi tekstu, paaiškinkite, už ką autorė dėkoja savo herojams. • Įvardink ištraukos pasakotoją. • Prie paveikslėlio esančioje pastraipoje surask palyginimą, kuriuo autorė nusako, kokią gėdą jaučia Kleopas. Užrašyk surastą palyginimą. • Kokiai literatūros rūšiai priklauso šis tekstas? Pabrauk teisingą atsakymą ir jį pagrįsk. A Epikai, nes B Lyrikai, nes C Dramai, nes
Aukštesnysis lygis	<p>Pasiekęs šį lygį mokinys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - žino, kas yra teksto tema, tikslas, problema, vertybės, pagrindinė mintis; žino, kas yra detalė, faktas, pagrindiniai ir antraeiliai dalykai, nuomonė; turi žinių, kaip atpažinti kūrinio veikėjus ir pasakotoją; žino, kokios yra literatūros rūšys, kokie yra tekstų tipai; žino Bendrosiose programose numatytas kalbinės raiškos priemones ir jų ypatumus; - supranta teksto temą, tikslą, keliamą problemą, teigiamas vertybes, pagrindinę mintį; detales, faktus, nuomones, svarbius ir antraeilius dalykus; supranta kalbinės raiškos priemonių pasirinkimo motyvus; 	<ul style="list-style-type: none"> • Suformuluok pagrindinę teksto mintį. • Kokios vertybės akcentuojamos tekste? Nurodykite bent 2 vertybes. • Kas bendro tarp šio anekdoto ir lietuvių pasakų? • Panaudodami tekste nurodytas anekdoto žanrui būdingas ypatybes, sukurkite anekdoto formulę: +.....+.....= ANEKDOTAS

Pasiekimų lygis	Trumpas pasiekimų lygio apibūdinimas	Ilustruojančių užduočių pavyzdžiai
	<p>- geba: įvardyti teksto temą, tikslą, suformuluoti keliamą problemą, teigiamas vertybes, suformuluoti pagrindinę teksto mintį, rasti detales, faktus, atskirti svarbius ir antraeilius dalykus, apibendrinti kelių šaltinių informaciją; geba suprasti tiesiogiai ir netiesiogiai reiškiamas nuomones ir požiūrius, juos vertinti; geba atpažinti pagrindinį kūrinio veikėją/veikėjus ir pasakotoją; geba skirti literatūros rūšis nuo žanrų, aptarti literatūros rūšių ypatumus, skirti ir aptarti tekstų tipus; rasti tekste Bendrojoje programoje numatytas kalbinės raiškos priemones ir paaiškinti jų prasmę.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ko berniukas siekė sakydamas: „Matot, kaip jūs jam patikote, ponis“? • Kokį rašytojos požiūrį į knygos veikėjus atskleidžia jos pasakyti žodžiai „jie tapo tarsi tikraisiais mano vaikais“? • Kokios keletą kartų vienoje pastraipoje pavartotos meninės priemonės padeda atskleisti vidinę Kleopo graužatį?

3.2. MOKINIŲ PASIEKIMŲ STRUKTŪRINIŲ DALIŲ PROPORCIJOS ĮVERTINIME

5 lentelė. Standartizuoto skaitymo testo užduočių pasiskirstymas pagal skaitomo teksto aspektus (%)

Skaitymo testo klausimų grupės pagal skaitomo teksto aspektus	Grožinis tekstas	Negrožinis tekstas
Teksto esmės supratimas	20	20
Teksto visumos ir detalių (vaizduojamasis pasaulis) supratimas	20	45
Nuomonės / požiūrių supratimas	15	20
Veikėjų charakterių supratimas	30	–
Teksto pobūdžio ir kalbinės raiškos supratimas	15	15
Iš viso	100	100

Visi 5 lentelėje nurodyti aspektai gali būti tikrinami žinių taikymo ir supratimo bei problemų sprendimo reikalaujančiais klausimais. Skaitymo testo klausimų grupių pagal skaitomo teksto aspektus klausimų pavyzdžiai pateikiami priede Nr. 1. Skaitymo testo klausimų proporcijos pagal gebėjimų grupes nurodytos 6 lentelėje.

6 lentelė. Standartizuoto skaitymo testo 8 klasei pasiskirstymas (%) pagal mokinių kognityvinių gebėjimų grupes

Supratimas ir žinių taikymas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
40	60

3.3. MOKINIŲ PASIEKIMŲ LYGIŲ APRĖPTYS

Mokinių pasiekimai skirstomi į tris lygmenis: patenkinamą, pagrindinį, aukštesnįjį. Lygiai aptariami atsižvelgiant į visas skaitymo testo klausimų pagal skaitomo teksto aspektus grupes.

Šioje programoje riba, kurią peržengęs mokinys laikomas pasiekusiu tam tikrą pasiekimų lygį, vadinama slenksčiu.

7 lentelė. Mokinių skaitymo pasiekimų lygių aprėptys

Skaitymo testo klausimų grupės	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Teksto esmės supratimas	Supranta teksto esmę: nurodo teksto temą.	Supranta teksto esmę: nurodo teksto temą, tikslą, vertybes, suformuluoja pagrindinę mintį.	Supranta teksto esmę: nurodo teksto temą, tikslą, problemą, vertybes, suformuluoja pagrindinę mintį.
Teksto visumos ir detalių (vaizduojamasis pasaulis) supratimas	Randa tekste svarbias detales, faktus.	Randa tekste detales, faktus, atskiria esminius ir antraeilius dalykus.	Randa tekste detales, faktus, atskiria esminius ir antraeilius dalykus, apibendrina kelių šaltinių informaciją.
Nuomonės / požiūrių supratimas	Supranta nuomones.	Supranta nuomones, autoriaus poziciją (požiūrį).	Supranta nuomones, autoriaus poziciją (požiūrį), geba tai vertinti.
Veikėjų charakterių supratimas	Atpažįsta pagrindinį kūrinio veikėją/veikėjus.	Skiria grožinio kūrinio pasakotoją ir veikėją; suvokia grožinio kūrinio pasakotojo ir veikėjo tiesiogiai reiškiamus požiūrius.	Skiria grožinio kūrinio pasakotoją ir veikėją; suvokia grožinio kūrinio pasakotojo ir veikėjo tiesiogiai ir netiesiogiai reiškiamus požiūrius.
Teksto pobūdžio ir kalbinės raiškos supratimas	Skiria literatūros rūšis, teksto tipus (jei klausimas su pasirenkamaisiais atsakymais). Susieja kalbinės raiškos priemones su pateiktais pavyzdžiais.	Skiria literatūros rūšis nuo žanrų, tekstų tipus. Randa tekste kalbinės raiškos priemones.	Skiria literatūros rūšis nuo žanrų, žino literatūros rūšių ypatumus, tekstų tipus. Atpažįsta tekste kalbinės raiškos priemones ir paaiškina jų prasmę.

8 lentelė. Skaitymo slenksčių aprašai

<i>Patenkinamo lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis,</i>	<i>Pagrindinio lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis,</i>	<i>Aukštesniojo lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis,</i>
<ul style="list-style-type: none"> • kurios yra susijusios su tiesiogiai tekste pasakyta informacija; • kurios reikalauja suprasti dažnai įprastoje aplinkoje vartojamus perkeltinės prasmės posakius; • kurių atlikimui reikia suprasti ir vartoti elementarias literatūrologijos sąvokas. 	<ul style="list-style-type: none"> • kurios yra susijusios su visą tekstą ar jo dalį apibendrinančia informacija; • kurios reikalauja suprasti iš teksto visumos aiškius perkeltinės prasmės posakius; • kurių atlikimui reikia suprasti ir vartoti esmines 7–8 kl. programoje numatytas literatūrologijos sąvokas. 	<ul style="list-style-type: none"> • kurios yra susijusios su visą tekstą ar jo dalį apibendrinančia informacija ir reikalauja abstrakčios išvados; • kurios reikalauja suprasti perkeltinės prasmės posakius, glaudžiai susijusius su teksto visuma bei žinomais kontekstais; • kurių atlikimui reikia suprasti ir vartoti 7–8 kl. programoje numatytas literatūrologijos sąvokas.

3.4. VERTINIMO INSTRUMENTŲ CHARAKTERISTIKOS

8 klasės mokinių skaitymo gebėjimams vertinti rengiamas standartizuotas testas. Jo trukmė 60 min. Vertinant skaitymo gebėjimus pateikiami grožiniai ir negrožiniai tekstai.

Skaitomų tekstų parametrai ir pobūdis, užduočių tipai pateikiami 10 lentelėje.

9 lentelė. Skaitomų tekstų proporcijos pagal teksto pobūdį (%)

Teksto pobūdis	Proporcijos
Grožinis tekstas	50
Negrožinis tekstas	50

10 lentelė. Skaitomų tekstų parametrai ir pobūdis, užduočių tipai

Skaitomų tekstų parametrai	Tekstai autentiški arba minimaliai adaptuoti trumpinant, redaguojant. Tekstai gali būti parinkti iš laikraščių, žurnalų, internetinės žiniasklaidos, enciklopedijų, žinytų, mokslo populiarinimo darbų, grožinės literatūros. Tekstų kalba bendrinė. Tekstai gali būti ir verstiniai, bet vertimo kalba ir stilius privalo būti nepriekaištingi. Bendra tekstų apimtis – 500–700 žodžių.
Tekstų skaičius	1 arba 2 tekstai.
Tekstų stilius	Patikrai gali būti parenkami publicistinio, mokslo populiarinio ar grožinio stiliaus tekstai.
Tekstų turinys, temos	Tekstų temos ir turinys turi atitikti mokinių amžiaus raidos tarpsnį. Tekstų temos ir turinys turėtų būti tokie, kad nei berniukams, nei mergaitėms nesusidarytų palankesnės sąlygos tekstą suprasti. Vengtinios temos: karas, politika, rasių santykiai, lyčių santykiai, mirtis, sunkios ligos, egzaminai (išlaikymas, neišlaikymas), narkotikai, nacionalizmas, religija, opūs istorijos momentai.
Užduočių tipai	Testo rengėjai gali rinktis iš toliau išvardytų užduočių tipų. Uždarojo tipo užduotys: <ul style="list-style-type: none"> • rasti teksto turinį atitinkančius teiginius iš kelių pateiktųjų; • įvertinti teiginius teksto atžvilgiu; • atsakyti į klausimą, pasirenkant vieną atsakymą iš kelių pateiktųjų; • nustatyti, kurie teiginiai iš pateiktųjų susiję su vienu iš dviejų pateiktų tekstų. Atvirojo tipo užduotys: atsakyti į pateiktus klausimus.
Vertinimas	Pagal pateiktą instrukciją vertinamas atsakymų turinys; rašybos ir skyrybos klaidos netikrinamos ir vertinimui įtakos neturi.

4. RAŠYMAS

Rašymas yra specifinis gebėjimas, pirmiausia sietinas su mokinio mąstymo ugdymu. Be to, rašymas – tai kūrybinis procesas, kurio metu apmąstoma sava patirtis, ji derinama su tuo, kas girdėta, matyta, skaityta. Rašymas paprastai prasideda klausimu apie tai, kas gali būti pasakyta, taigi dažnai rašoma, kad skaitytojas suvoktų, apie ką rašantysis mąsto, kad būtų patenkinti komunikaciniai poreikiai. Rašymas disciplinuoja mintis, t. y. moko reikšti mintis taip, kad jas suprastų skaitantysis: aiškiai, nuosekliai, sklandžiai, tinkamai, taisyklinga kalba. Rašydami mokiniai turi atsižvelgti į tris veiksnius: kas (teksto tipas, žanras), kodėl (koku tikslu) ir kam rašoma.

8 klasės mokiniai rašo turėdami įvairių tikslų: kad informuotų, kad įtikintų, kad patenkintų savo saviraiškos poreikį. Jų tekstai skiriami įvairiems adresatams.

Testuojant siekiama išsiaiškinti:

- kaip 8 klasės mokiniai, atsižvelgdami į teksto tikslą, situaciją, adresatą, geba kurti tekstą turinio, struktūros, raiškos, raštingumo požiūriais,
- kokia dalis mokinių geba atlikti rašymo užduotis pagal atskirų pasiekimų lygių reikalavimus.

Sudarant rašymo testą mokinio darbe numatoma vertinti šiuos aspektus: turinį, struktūrą, raišką, raštingumą. Minėtų vertinimo aspektų proporcijos nurodytos 11 lentelėje.

11 lentelė. Mokinių rašymo pasiekimų vertinimo aspektų aprašai

Rašymo gebėjimų vertinimo aspektai	Trumpas apibūdinimas
Turinys	Teksto turinio požiūriu svarbu, ar mokinys geba: <ul style="list-style-type: none"> • paisyti rašymo tikslo, situacijos ir adresato; • kurti vientisą, įtaigų pasakojimą; • motyvuotai sieti pasakojimo ir aprašymo elementus; • rašyti dalykinį aiškinamąjį tekstą, taikyti pagrindinius aiškinimo modelius, kai suteikiama parama; • rašyti argumentuojamojo pobūdžio tekstą, aiškiai, nuosekliai, pakankamai detaliam plėtodamas pagrindinę teksto mintį, tinkamai argumentuodamas.
Struktūra	Teksto struktūros požiūriu svarbu, ar mokinys: <ul style="list-style-type: none"> • laikosi žanro reikalavimų; • tinkamai komponuoja ir tekstą, ir pastraipas; • tikslingai vartoja siejamąsias priemones.
Raiška	Teksto raiškos požiūriu svarbu, ar mokinys: <ul style="list-style-type: none"> • atsižvelgdamas į rašymo tikslą, situaciją ir adresatą pasirenka tinkamą kalbinę raišką; • formuluoja mintis aiškiai, tiksliai, glaustai, logiškai; • kuria tinkamo, gero, vientiso stiliaus tekstą.
Raštingumas	Raštingumo požiūriu svarbu, ar mokinys rašo taisyklingai, t. y. tinkamai taiko rašybos, skyrybos, gramatikos taisykles.

4.1. MOKINIŲ PASIEKIMŲ SKIRSTYMAS PAGAL PASIEKIMŲ LYGIUS

Lietuvių kalbos rašymo testų užduotys rengiamos ir rezultatai analizuojami bei vertinami orientuojantis į atitinkamus pasiekimų lygius (patenkinamas lygis, pagrindinis lygis, aukštesnysis lygis). Toliau lentelėje pateikiami rašymo gebėjimų lygių aprašai. Aprašo formuluotės nurodo, ką žino, supranta ir geba atlikti dauguma konkretų lygį pasiekusių mokinių.

12 lentelė. Mokinių rašymo pasiekimų suskirstymas pagal pasiekimų lygius

Pasiekimų lygis	Trumpas pasiekimų lygio apibūdinimas	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai
Patenkinamas lygis	<p>Pasiekęs šį lygį mokinys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - žino, kas yra rašymo tikslas, situacija, adresatas ir kad šių veiksnių reikia paisyti kuriant tekstą; žino, kas yra pasakojimas, aprašymas, aiškinimas ir argumentavimas, kokie esminiai šių tekstų tipų požymiai; žino elementarius rašytinių tekstų žanrus ir jų reikalavimus, struktūros taisykles; žino, kas yra stilius; žino elementarias rašybos, skyrybos ir gramatikos taisykles. - supranta, kad tekstas turi būti kuriamas atsižvelgus į rašymo tikslą, situaciją ir adresatą; supranta, kad pasakojimas, aprašymas, aiškinimas ir argumentavimas turi būti rašomas laikantis tikslinių reikalavimų; supranta, kad reikia paisyti žanro, teksto struktūros reikalavimų; supranta, kad reikia rašyti aiškiai, logiškai; supranta, kad reikia taikyti rašybos, skyrybos, gramatikos taisykles. - geba kurti tekstą fragmentiškai atsižvelgdamas į rašymo tikslą, situaciją ir adresatą; geba rašyti pasakojimą, kuriame yra aprašymo elementų, jei užduotyje tai buvo aiškiai nurodyta; geba rašyti dalykinį aiškinimą, taikydamas pagrindinius aiškinimo modelius, kai suteikiama parama; mėgina kurti argumentuojamojo pobūdžio tekstą; iš dalies geba laikytis žanro reikalavimų; struktūros požiūriu geba kurti iš dalies tinkamą tekstą; stengiasi tinkamai komponuoti pastraipas, vartoti tinkamas siejamąsias priemones; siekia mintis formuluoti aiškiai, logiškai; stengiasi taikyti kai kurias rašybos, skyrybos ir gramatikos taisykles, bet nepakankamai sistemingai. 	Žr. Priedą Nr. 9.1
Pagrindinis lygis	<p>Pasiekęs šį lygį mokinys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - žino, kas yra rašymo tikslas, situacija, adresatas ir kad šių veiksnių reikia paisyti kuriant tekstą; žino, kas yra pasakojimas, aprašymas, aiškinimas ir argumentavimas, kas būdinga šioms teksto tipams; žino Bendrosiose programose numatytus rašytinių tekstų žanrus ir jų reikalavimus, struktūros taisykles; žino, kas yra geras stilius; žino Bendrosiose programose numatytas rašybos, skyrybos ir gramatikos taisykles. - supranta, kad tekstas turi būti kuriamas atsižvelgus į rašymo tikslą, situaciją ir adresatą ir kad šie veiksniai lemia kuriamo teksto kalbinę raišką; supranta, kad pasakojimas, aprašymas, aiškinimas ir argumentavimas turi būti rašomas laikantis tikslinių reikalavimų; supranta, kad reikia paisyti žanro, teksto ir pastraipos struktūros reikalavimų; supranta, kad reikia rašyti aiškiai, logiškai, geru stiliumi; supranta, kad reikia taikyti rašybos, skyrybos, gramatikos taisykles. - geba kurti tekstą atsižvelgdamas į rašymo tikslą, situaciją ir adresatą, dažniausiai parinkti tinkamas kalbinės raiškos priemones; geba rašyti pasakojimą, kuriame yra tikslinių aprašymo elementų; geba rašyti dalykinį aiškinimą, taikydamas pagrindinius aiškinimo modelius, kai suteikiama parama; geba kurti argumentuojamojo pobūdžio tekstą; geba laikytis žanro, struktūros reikalavimų; dažniausiai tinkamai geba komponuoti pastraipas, vartoti tinkamas siejamąsias priemones; geba mintis formuluoti aiškiai, logiškai; geba kurti tinkamo stiliaus tekstą, nors gali pasitaikyti ir trūkumų; geba rašyti pakankamai taisyklingai, taikyti pagrindines Bendrojoje programoje numatytas rašybos, skyrybos ir gramatikos taisykles. 	Žr. Priedą Nr. 9.2

Pasiekimų lygis	Trumpas pasiekimų lygio apibūdinimas	Ilustruojančių užduočių pavyzdžiai
Aukštesnysis lygis	<p>Pasiekęs šį lygį mokinys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - žino, kas yra rašymo tikslas, situacija, adresatas ir kad šių veiksmų reikia paisyti kuriant tekstą; žino, kad su minėtais veiksniais glaudžiai susijusi kalbinė kuriamo teksto raiška; žino, kas yra pasakojimas, aprašymas, aiškinimas ir argumentavimas, kas būdinga šiems teksto tipams, kuo jie skiriasi; žino Bendrosiose programose numatytus rašytinių tekstų žanrus ir jų reikalavimus, struktūros taisykles; žino, kas yra geras, originalus stilius; žino Bendrosiose programose numatytas rašybos, skyrybos ir gramatikos taisykles. - supranta, kad tekstas turi būti kuriamas atsižvelgus į rašymo tikslą, situaciją ir adresatą ir kad šie veiksniai lemia kuriamo teksto kalbinę raišką; supranta, kad pasakojimas, aprašymas, aiškinimas ir argumentavimas turi būti rašomas laikantis tikslinių reikalavimų; supranta, kad reikia paisyti žanro, teksto ir pastraipos struktūros reikalavimų; supranta, kad reikia rašyti aiškiai, logiškai, geru stiliumi, siekti savitos raiškos, išreikšti individualybę; supranta, kad reikia taikyti rašybos, skyrybos, gramatikos taisykles. - geba kurti tekstą atsižvelgdamas į rašymo tikslą, situaciją ir adresatą, parinkti tinkamas kalbinės raiškos priemones; geba rašyti vientisą, įtaigų pasakojimą, kuriame yra tikslinių aprašymo elementų, kurti intrigą; geba rašyti dalykinį aiškinimą, taikydamas pagrindinius aiškinimo modelius, kai suteikiama parama; geba kurti aiškų, nuoseklų, detalių argumentuojamojo pobūdžio tekstą, tinkamai argumentuoti; geba laikytis žanro, struktūros reikalavimų; geba tinkamai komponuoti pastraipas, vartoti tinkamas siejamąsias priemones; geba mintis formuluoti aiškiai, logiškai, glaustai, tiksliai; geba kurti tinkamo, vientiso, turtingo stiliaus tekstą, siekia stiliaus savitumo; geba rašyti taisyklingai, taikyti Bendrojoje programoje numatytas rašybos, skyrybos ir gramatikos taisykles. 	Žr. Priedą Nr. 9.3

4.2. MOKINIŲ PASIEKIMŲ STRUKTŪRINIŲ DALIŲ PROPORCIJOS ĮVERTINIME

Visų tipų teksto kūrimo užduočių vertinimo aspektai vienodi: turinys, struktūra, raiška ir raštingumas.

13 lentelė. Standartizuoto rašymo testo užduočių pasiskirstymas (%) pagal vertinimo aspektus

Rašymo gebėjimų vertinimo aspektai	Pasakojimas	Aiškinimas	Argumentavimas
Turinys	35	35	35
Struktūra	15	15	15
Raiška	25	25	25
Raštingumas	25	25	25
Iš viso	100	100	100

Šios proporcijos gali būti nežymiai ($\pm 5\%$) koreguojamos atsižvelgus į rašymo užduoties pobūdį.

Rašymo testu tikrinami supratimo, žinių taikymo ir problemų sprendimo (analizavimo, interpretavimo, vertinimo) gebėjimai. Šių gebėjimų grupių proporcijos nurodytos 14 lentelėje.

14 lentelė. Standartizuoto rašymo testo 8 klasei pasiskirstymas (%) pagal mokinių kognityvines gebėjimo grupes

Supratimas ir žinių taikymas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
40	60

4.3. MOKINIŲ PASIEKIMŲ LYGIŲ APRĖPTYS

Mokinių pasiekimai skirstomi į tris lygmenis: patenkinamą, pagrindinį, aukštesnįjį. Lygiai aptariami atsižvelgiant į visus rašomų tekstų vertinimo aspektus.

Šioje programoje riba, kurią peržengęs mokinys laikomas pasiekusiu tam tikrą pasiekimų lygį, vadinama slenksčiu. Rašymo slenksčių aprašai pateikiami 16 lentelėje.

15 lentelė. Mokinių rašymo pasiekimų lygių aprėptys

Vertinimo aspektai	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Turinys	Į rašymo tikslą, situaciją, adresatą atsižvelgiama fragmentiškai.	Paisoma rašymo tikslo, situacijos ir adresato, daugeliu atvejų tinkamai pasirinkta kalbinė raiška.	Paisant rašymo tikslo, situacijos ir adresato, tinkamai pasirinkta kalbinė raiška.
	Rašomas pasakojimas, kuriame yra aprašymo elementų, jei užduotyje tai buvo aiškiai nurodyta.	Siekiant sudominti kuriamas pasakojimas, motyvuotai siejant pasakojimo ir aprašymo elementus.	Siekiant sudominti kuriamas vientisas, įtaigus pasakojimas. Siekiant įtaigumo kuriama intriga, motyvuotai siejami pasakojimo ir aprašymo elementai.
	Rašomas dalykinis aiškinamasis tekstas, taikomi pagrindiniai aiškinimo modeliai, kai suteikiama parama (pvz., grafinė tvarkyklė). Pvz., aprašo proceso (atliekamo bandymo, žaidimo, dirbinio gaminimo ar pan.) eiga.	Rašomas dalykinis aiškinamasis tekstas, taikomi pagrindiniai aiškinimo modeliai, kai suteikiama parama. Pvz., nuosekliai aprašo proceso (atliekamo bandymo, žaidimo, dirbinio gaminimo ar pan.) eiga.	Rašomas dalykinis aiškinamasis tekstas, taikomi pagrindiniai aiškinimo modeliai, kai suteikiama parama. Pvz., nuosekliai, aiškiai aprašo proceso (atliekamo bandymo, žaidimo, dirbinio gaminimo ar pan.) eiga, paaiškina sąvokas, reiškinius.
	Mėginama kurti argumentuojamojo pobūdžio tekstą. Suformuluoti keli teiginiai, bent vienas iš jų mėginamas detalizuoti, bet iš esmės neargumentuojama.	Kuriamas argumentuojamojo pobūdžio tekstas. Pagrindinė teksto mintis aiški, pakankamai detalizuota. Suformuluoti teiginiai, argumentuojama, bet ne visada pakankamai išsamiai.	Kuriamas argumentuojamojo pobūdžio tekstas. Pagrindinė teksto mintis aiški, nuosekliai plėtojama, pakankamai detalizuojama, tinkamai argumentuojama.
Struktūra	Žanro reikalavimų laikomasi iš dalies.	Laikomasi žanro reikalavimų.	Laikomasi žanro reikalavimų.
	Komponuojamas struktūros trūkumų turintis tekstas.	Komponuojant tekstą laikomasi teksto žanrui būdingos struktūros reikalavimų.	Komponuojant tekstą laikomasi teksto žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Gali būti ir originaliai sukomponuotas tekstas.
	Stengiamasi tinkamai komponuoti pastraipas, tinkamai vartoti siejamąsias priemones (dalelytes, jungtukus).	Dažna pastraipa komponuojama tinkamai, vartojamos tinkamos siejamąsios priemonės (dalelytės, jungtukai, įterpiniai).	Tinkamai komponuojamos pastraipos, tikslingai vartojamos siejamąsios priemonės (dalelytės, jungtukai, įterpiniai).
Raiška	Siekiami mintis formuluoti aiškiai, logiškai.	Mintys formuluojamos aiškiai, logiškai.	Mintys formuluojamos aiškiai, tiksliai, glaustai, logiškai.
	Esama teksto stiliaus trūkumų, bet tekstas suprantamas.	Dominoja tinkamas stilius. Gali pasitaikyti stiliaus trūkumų.	Tekstas vientisas, gero stiliaus, kalba turtinga, siekiama stiliaus savitumo.
Raštingumas	Taikomos kai kurios išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės, bet nepakankamai sistemingai.	Rašoma pakankamai taisyklingai: daugeliu atvejų tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės.	Rašoma taisyklingai: tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės.

16 lentelė. Rašymo slenksčių aprašai

<i>Patenkinamo lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame</i>	<i>Pagrindinio lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame</i>	<i>Aukštesniojo lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame</i>
<ul style="list-style-type: none"> iš dalies atsižvelgia į rašymo tikslą, adresatą, mėgina sieti rašinyje vaizduojamą situaciją su asmenine patirtimi; 	<ul style="list-style-type: none"> atsižvelgia į rašymo tikslą ir adresatą, vaizduojamą situaciją sieja ne tik su savo patirtimi, bet ir su esminėmis 7–8 klasės programoje numatytais įgyti žiniomis; 	<ul style="list-style-type: none"> kūrybiškai atsižvelgia į rašymo tikslą ir adresatą, vaizduojamą situaciją sieja su 7–8 klasės programoje numatytais įgyti žiniomis ar savarankiškai įgyta kultūrine patirtimi;
<ul style="list-style-type: none"> iš esmės kuria pasakojimą su aprašymo elementais, bando kurti aiškinamojo ir argumentuojamojo pobūdžio tekstą; 	<ul style="list-style-type: none"> kuria pasakojimą su aprašymo elementais, aiškinaamojo ar argumentuojamojo pobūdžio tekstą, nors ne visada išsamiai, kai suteikiama parama; pagrindinė mintis iš esmės aiški; 	<ul style="list-style-type: none"> kuria įtaigų pasakojimą su tinkamai parinktais aprašymo elementais, išsamų aiškinamojo ir argumentuojamojo pobūdžio tekstą, kai suteikiama parama; pagrindinė mintis aiški;
<ul style="list-style-type: none"> bando laikytis teksto žanro, bendriausių teksto, pastraipų kūrimo principų; 	<ul style="list-style-type: none"> iš esmės laikosi teksto žanro, bendriausių teksto, pastraipos kūrimo principų; 	<ul style="list-style-type: none"> laikosi teksto žanro, bendriausių teksto, pastraipos kūrimo principų, gali originaliai komponuoti tekstą;
<ul style="list-style-type: none"> teksto raiška ir raštingumas pakankamas, kad galima būtų suprasti tekstą. 	<ul style="list-style-type: none"> iš esmės laikosi teksto raiškos reikalavimų, taiko pagrindines 7–8 klasės programoje nagrinėjamas rašybos, skyrybos, kalbos kultūros taisykles. 	<ul style="list-style-type: none"> teksto raiška iš esmės nepriekaištinga, gali būti originali, taiko 7–8 klasės programoje nagrinėjamas rašybos, skyrybos, kalbos kultūros taisykles.

4.4. VERTINIMO INSTRUMENTŲ CHARAKTERISTIKOS

8 klasės mokinių rašymo gebėjimams vertinti rengiamas standartizuotas testas. Jo trukmė 60 min.

Vertinant rašymo gebėjimus gali būti pateikiamos teksto kūrimo užduotys, reikalaujančios parašyti pasakojimą, aiškinimą ir argumentavimą. Vienam mokiniui pateikiama viena rašymo užduotis.

Rašomų tekstų parametrai ir pobūdis, užduočių tipai pateikiami 17 lentelėje.

17 lentelė. Rašomų tekstų parametrai ir pobūdis, užduočių tipai

Pateikiama įvestis	<ul style="list-style-type: none"> Įvesties formos: citatos, paveikslėliai, schemas, lentelės, analogijos, nusakytos situacijos; detali instrukcija, pasakanti teksto tikslą, situaciją, adresatą, žanrą, pobūdį; neilgas (1–2 pastraipos) grožinis ar negrožinis tekstas. Įvesties informacija: sudomina mokinius, sužadina mintis, emocijas, skatina prisiminti asmeninę ir kultūrinę patirtį; pateikia mokiniui nuorodas apie kuriamo teksto tikslą, adresatą, nurodo tematiką, formą (žanrą). Įvesties apimtis – ne daugiau kaip pusė A4 formato puslapio. Kiekviena rašymo užduotis turi atskirą įvestį.
Numatomas tekstų skaičius	Mokinys kuria vieną arba du tekstus.
Numatomi žanrai	Istorija (pasakojimas su aprašymo elementais), nuomonė, komentaras, dalykinis laiškas, straipsnis mokyklos laikraščiu, dienoraštis, prisiminimai.
Vertinimas	Rašinys vertinamas pagal pateiktą instrukciją. Preliminarūs vertinimo instrukcijų ruošiniai pateikiami priede Nr. 2. Testavimo metu jie koreguojami atsižvelgus į konkrečios užduoties pobūdį.



PRIEDAI

Skaitymo testo klausimų grupės pagal skaitomo teksto aspektus	Klausimų pavyzdžiai												
Teksto esmės supratimas	<ul style="list-style-type: none"> • Kam skirtas šis tekstas? Kodėl taip manai? • Suformuluokite pagrindinę teksto mintį. • Kokia šio teksto tema? • Paaiškinkite, kaip suprantate teksto pavadinimą. 												
Teksto visumos ir detalių supratimas	<ul style="list-style-type: none"> • Ištraukite autorė aprašo Gilės nepasitenkinimą. Rask ir išrašyk 3 detales, kuriomis tas nepasitenkinimas išreikštas. • Kam dažniausiai mokiniai pasakoja apie patyčias? 												
Nuomonės / požiūrių supratimas	<ul style="list-style-type: none"> • Kuriame pirmos pastraipos sakinyje atskleidžiamas autoriaus požiūris į gvildinamą temą? Pacituok. • Mama ir tėtis mergaitės elgesį vertina skirtingai. Aptark kiekvieno iš tėvų požiūrį į dukters elgesį ir užpildyk lentelę. <table border="1" data-bbox="555 913 1353 1128" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;"><i>Tėvų nuomonės skiriasi vertinant Anos paaugliškus įpročius</i></th> </tr> <tr> <td style="width: 50%;">Mama mano, kad.....</td> <td style="width: 50%;">Tėtis mano, kad.....</td> </tr> <tr> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">Vienu klausimu tėvų nuomonės sutampa</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Abu jie mano, kad.....</td> </tr> <tr> <td colspan="2">.....</td> </tr> </table>	<i>Tėvų nuomonės skiriasi vertinant Anos paaugliškus įpročius</i>		Mama mano, kad.....	Tėtis mano, kad.....	Vienu klausimu tėvų nuomonės sutampa		Abu jie mano, kad.....		
<i>Tėvų nuomonės skiriasi vertinant Anos paaugliškus įpročius</i>													
Mama mano, kad.....	Tėtis mano, kad.....												
.....												
Vienu klausimu tėvų nuomonės sutampa													
Abu jie mano, kad.....													
.....													
Veikėjų charakterių supratimas	<ul style="list-style-type: none"> • Įvardyk teksto pasakotoją. • Ką apie Aną sako žodžiai „Šokau sau ramiai toliau, nors širdy kirbėjo, kad mama laukia namie...“? 												
Teksto pobūdžio ir kalbinės raiškos supratimas	<ul style="list-style-type: none"> • Kuriai literatūros rūšiai priklauso šis tekstas? Pabrauk teisingą atsakymą ir jį pagrįsk. A Epikai, nes ____ B Lyrikai, nes ____ C Dramai, nes ____ • Lygindama tėvų reakciją į jos elgesį, mergaitė ironizuoja. Išrašyk ironijos pavyzdį. 												

Pasakojimo vertinimas

Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
TEKSTO TURINYS		
<p>Rašomas pasakojimas su aprašymo elementais, jei užduotyje tai buvo aiškiai nurodyta.</p> <p>Į rašymo tikslą, situaciją, adresatą atsižvelgiama fragmentiškai.</p> <p>Formuluojamas neutralus pavadinimas arba pavadinimo formuluotė turi trūkumų.</p> <p style="text-align: right;">1–2 taškai</p>	<p>Siekiant sudominti motyvuotai kuriamas pasakojimas su aprašymo elementais.</p> <p>Paisoma rašymo tikslo, situacijos ir adresato, daugeliu atvejų tinkamai pasirinkta kalbinė raiška.</p> <p>Pavadinimas susijęs su tema.</p> <p style="text-align: right;">3–5 taškai</p>	<p>Siekiant sudominti motyvuotai kuriamas vientisas įdomaus siužeto pasakojimas su aprašymo elementais. Siekiant įtaigumo kuriama intriga.</p> <p>Paisant rašymo tikslo, situacijos ir adresato, tinkamai pasirinkta kalbinė raiška.</p> <p>Pavadinime esama rašinio idėjos užuominų.</p> <p style="text-align: right;">6–7 taškai</p>
TEKSTO STRUKTŪRA		
<p>Komponuojamas tekstas, kurio struktūra turi trūkumų.</p> <p>Stengiamasi tinkamai komponuoti teksto dalis, dažniausiai sakiniai siejami tinkamai.</p> <p>Žanro reikalavimų laikomasi iš dalies.</p> <p style="text-align: right;">1 taškas</p>	<p>Tekstas komponuojamas laikantis teksto žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Dauguma teksto dalių komponuojamos tinkamai, siejant sakinius vartojamos tinkamos siejamosios priemonės (dalelytės, jungtukai, įterpiniai).</p> <p style="text-align: right;">2 taškai</p>	<p>Tekstas komponuojamas laikantis teksto žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Tinkamai komponuojamos pastraipos, tikslingai vartojamos siejamosios priemonės (dalelytės, jungtukai, įterpiniai).</p> <p>Gali būti sukurtas ir originalios (bet motyvuotos) struktūros tekstas.</p> <p style="text-align: right;">3 taškai</p>
KALBINĖ RAIŠKA		
<p>Esminės teksto mintys formuluojamos aiškiai. Nuoseklumo trūkumai netrukdo suprasti teksto turinio.</p> <p>Esama teksto stiliaus trūkumų, bet tekstas skaitytojui suprantamas.</p> <p style="text-align: right;">1 taškas</p>	<p>Mintys formuluojamos aiškiai.</p> <p>Teksto kalba gana gero stiliaus. Gali pasitaikyti keletas stiliaus trūkumų.</p> <p>Žodynas pakankamas, gali pasitaikyti netiksliai vartojamų žodžių.</p> <p style="text-align: right;">2–3 taškai</p>	<p>Mintys formuluojamos aiškiai, tiksliai, glaustai.</p> <p>Tekstas vientisas, kalba gero stiliaus, siekiama stiliaus savitumo.</p> <p>Žodynas turtingas (pvz., vartoja frazeologizmus, vaizdingas frazes).</p> <p style="text-align: right;">4–5 taškai</p>
RAŠTINGUMAS		
<p>Taikomos kai kurios išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės, bet nepakankamai sistemingai.</p> <p style="text-align: right;">1 taškas</p>	<p>Rašoma pakankamai taisyklingai: daugeliu atvejų tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės.</p> <p style="text-align: right;">2–3 taškai</p>	<p>Rašoma taisyklingai: tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės. Gali pasitaikyti viena kita atsitiktinė klaida.</p> <p style="text-align: right;">4–5 taškai</p>

Aiškinimo vertinimas

Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
TEKSTO TURINYS		
<p>Rašomas dalykinis aiškinamasis tekstas, taikomas vienas iš pagrindinių aiškinimo modelių (teiginys – pavyzdys, priežastis – pasekmė), kai pateikta pavyzdžių. Formuluojamas neutralus pavadinimas arba pavadinimo formuluotė turi trūkumų.</p> <p style="text-align: right;">1–2 taškai</p>	<p>Rašomas dalykinis aiškinamasis tekstas, taikomas vienas iš pagrindinių aiškinimo modelių (teiginys – pavyzdys, priežastis – pasekmė, ne taip reikšminga – reikšminga). Paisoma rašymo tikslo, situacijos ir adresato, daugeliu atvejų tinkamai pasirenkama kalbinė raiška. Pavadinimas susijęs su tema.</p> <p style="text-align: right;">3–5 taškai</p>	<p>Rašomas dalykinis aiškinamasis tekstas, taikomas vienas iš pagrindinių aiškinimo modelių (teiginys – pavyzdys, priežastis – pasekmė, ne taip reikšminga – reikšminga). Atsižvelgus į aiškinimo tikslą pasirenkamas tinkamas modelis. Kalbinė raiška pasirenkama atsižvelgiant į tikslą, situaciją ir adresatą. Pavadinimas susijęs su tema. Pavadinime esama rašinio idėjos užuominų. Pavadinimas kūrybiškas.</p> <p style="text-align: right;">6–7 taškai</p>
TEKSTO STRUKTŪRA		
<p>Komponuojamas tekstas, kurio struktūra turi trūkumų. Stengiamasi tinkamai komponuoti teksto dalis, dažniausiai sakiniai siejami tinkamai. Žanro reikalavimų laikomasi iš dalies.</p> <p style="text-align: right;">1 taškas</p>	<p>Tekstas komponuojamas laikantis teksto žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Dauguma teksto dalių komponuojamos tinkamai, siejant sakinius vartojamos tinkamos siejamosios priemonės (dalelytės, jungtukai, įterpiniai).</p> <p style="text-align: right;">2 taškai</p>	<p>Tekstas komponuojamas laikantis teksto žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Tinkamai komponuojamos pastraipos, tikslingai vartojamos siejamosios priemonės (dalelytės, jungtukai, įterpiniai). Gali būti sukurtas ir originalios (bet motyvuotos) struktūros tekstas.</p> <p style="text-align: right;">3 taškai</p>
KALBINĖ RAIŠKA		
<p>Esminės teksto mintys formuluojamos aiškiai. Nuoseklumo trūkumai netrukdo suprasti teksto turinio. Esama teksto stiliaus trūkumų, bet tekstas skaitytojui suprantamas.</p> <p style="text-align: right;">1 taškas</p>	<p>Mintys formuluojamos aiškiai. Teksto kalba gana gero stiliaus. Gali pasitaikyti keletas stiliaus trūkumų. Žodynas pakankamas, gali pasitaikyti netiksliai vartojamų žodžių.</p> <p style="text-align: right;">2–3 taškai</p>	<p>Mintys formuluojamos aiškiai, tiksliai, glaustai. Tekstas vientisas, kalba gero stiliaus, siekiama stiliaus savitumo. Žodynas turtingas (pvz., vartoja frazeologizmus, vaizdingas frazes).</p> <p style="text-align: right;">4–5 taškai</p>
RAŠTINGUMAS		
<p>Taikomos kai kurios išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės, bet nepakankamai sistemingai.</p> <p style="text-align: right;">1 taškas</p>	<p>Rašoma pakankamai taisyklingai: daugeliu atvejų tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės.</p> <p style="text-align: right;">2–3 taškai</p>	<p>Rašoma taisyklingai: tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės. Gali pasitaikyti viena kita atsitiktinė klaida.</p> <p style="text-align: right;">4–5 taškai</p>

Argumentavimo vertinimas

Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
TEKSTO TURINYS		
<p>Kuriamas argumentuojamojo pobūdžio tekstas. Teksto mintis plėtojama, bet nepakankamai detalizuojama. Suformuluoti keli teiginiai, bent vienas iš jų mėginamas detalizuoti, bet iš esmės neargumentuojama. Formuluojamas neutralus pavadinimas arba pavadinimo formulotė turi trūkumų.</p> <p style="text-align: right;">1–2 taškai</p>	<p>Kuriamas argumentuojamojo pobūdžio tekstas. Pagrindinė teksto mintis aiški, pakankamai detalizuota. Suformuluoti teiginiai, argumentuojama, bet ne visada pakankamai išsamiai. Pavadinimas susijęs su tema.</p> <p style="text-align: right;">3–5 taškai</p>	<p>Kuriamas argumentuojamojo pobūdžio tekstas. Tinkamai atsakyta į visus įvesties klausimus. Pagrindinė teksto mintis aiški, nuosekliai plėtojama, pakankamai detalizuojama, tinkamai argumentuojama. Pavadinimas susijęs su tema. Pavadinime esama rašinio idėjos užuominų. Pavadinimas kūrybiškas.</p> <p style="text-align: right;">6–7 taškai</p>
TEKSTO STRUKTŪRA		
<p>Komponuojamas tekstas, kurio struktūra turi trūkumų. Stengiamasi tinkamai komponuoti teksto dalis, dažniausiai sakiniai siejami tinkamai. Žanro reikalavimų laikomasi iš dalies.</p> <p style="text-align: right;">1 taškas</p>	<p>Tekstas komponuojamas laikantis teksto žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Dauguma teksto dalių komponuojamos tinkamai, siejant sakinius vartojamos tinkamos siejamosios priemonės (dalelytės, jungtukai, įterpiniai).</p> <p style="text-align: right;">2 taškai</p>	<p>Tekstas komponuojamas laikantis teksto žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Tinkamai komponuojamos pastraipos, tikslingai vartojamos siejamosios priemonės (dalelytės, jungtukai, įterpiniai). Gali būti sukurtas ir originalios (bet motyvuotos) struktūros tekstas.</p> <p style="text-align: right;">3 taškai</p>
KALBINĖ RAIŠKA		
<p>Esminės teksto mintys formuluojamos aiškiai. Nuoseklumo trūkumai netrukdo suprasti teksto turinio. Esama teksto stiliaus trūkumų, bet tekstas skaitytojui suprantamas.</p> <p style="text-align: right;">1 taškas</p>	<p>Mintys formuluojamos aiškiai. Teksto kalba gana gero stiliaus. Gali pasitaikyti keletas stiliaus trūkumų. Žodynas pakankamas, gali pasitaikyti netiksliai vartojamų žodžių.</p> <p style="text-align: right;">2–3 taškai</p>	<p>Mintys formuluojamos aiškiai, tiksliai, glaustai. Tekstas vientisas, kalba gero stiliaus, siekiama stiliaus savitumo. Žodynas turtingas (pvz., vartoja frazeologizmus, vaizdingas frazes).</p> <p style="text-align: right;">4–5 taškai</p>
RAŠTINGUMAS		
<p>Taikomos kai kurios išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės, bet nepakankamai sistemingai.</p> <p style="text-align: right;">1 taškas</p>	<p>Rašoma pakankamai taisyklingai: daugeliu atvejų tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės.</p> <p style="text-align: right;">2–3 taškai</p>	<p>Rašoma taisyklingai: tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės. Gali pasitaikyti viena kita atsitiktinė klaida.</p> <p style="text-align: right;">4–5 taškai</p>

Perskaityk tekstą ir atlik užduotis, pateiktas po tekstu.

Ona Jautakė
KAI AŠ BUVAU KLEO

– Kodėl ne mama? – patempia lūpą Gilė, pamačiusi mane prailgintosios grupės tarpdury.
– Tai gal čia nakvosi?

Mergiūkštė juda lyg vėžlys. Semia sauja savo pieštukus, negrabiai bruka juos į kuprinę. Trys ar keturi išsilaksto ant grindų, nuriada po suolais. Turbūt Gilė specialiai mane erzina. Vienturtė karalaitė.

Neiškentęs maukšlinu jai kepurę, vynioju šaliką, aunu batus. Jei šitaip kapstysimės, autobusas parodys mums uodegą. Bet argi Gilei rūpi?

Ne, autobuso dar nėra, bet netoli stoties pamatau baltą Agnės striukę ir šviesių plaukų kupetą. Matyt, palydėjo Živilę, savo geriausią draugę, nes Agnė gyvena miesto centre, sename, čerpėmis dengtame dviaukščiame name. Jį miestelyje vadina mokytojų namu, nes beveik visi, ten gavę butus, buvo mokytojai. Agnės tėvas – mūsų mokyklos direktorius Antanas Rupšėnas. Vienintelis, kurio privengia net Guliašas. Jei Agnės tėvas ant ko nors pyksta pirmame aukšte, girdėti ir trečiame. Jo, net baisiausiai nirštančio, gražus balsas. Aktoriškas. Garsiakalbiui (tokia jo pravardė) reikėtų skaityti žinias, o jis rėkia dėl vaikigalio nuo palangės alkūne nutėkšto vazono su apdžiūvusia pelargonija...

– Klausyk, Gile, pažaiskim šnipus, – sakau seseriai. – Apsimeskim, kad vienas kito nepažįstam! Kol išlipsim iš autobuso, gerai?

Gilė suvasnoja blakstienom. O taip, ji sutinka! Ir nuvėžlioja į priekį. Dar reikės pereiti gatvę, todėl neišleidžiu jos iš akių.

Didelė kuprinė siūbuoja į šonus, virš jos – tik rožinis kepurės bumbulas. Nuo kuprinės į mane vėpso Šrekas, ir tas žalias milžino žvilgsnis kažkodėl mane trikdo. Galėjau panešti kuprinę. Bet Agnė... Būtinai turiu su ja pasikalbėti, o kokia kalba, kai Gilė tampo už rankovės? Įkyriausia pasaulio mergiūkštė! Ir skundikė, viską bemat išklojanti mamai.

Einu mažumėlę atsilikęs. Gilė sėkmingai peržirglioja „zebrą“ ir... slysteli ant leduko, suklumpa. Mes juk šnipai, sakau sau, aš tiesiog jos nepažįstu!

Gilė stojasi. Nuo jos kelių ir pirštinių varva purvinas, su tepalais ir kitokia bjaurastimi sumišęs vanduo. Purvina ir žydroji striukytė. Ji vėpso į savo rankas ir kojas, kol skruostais pasipila ašaros.

– Kleopai, aš...

Mažė tikisi mano pagalbos, gal ir paguodos, – mamos juk šalia nėra...

Žengiu pro šalį, lyg būčiau jos niekada akyse neregėjęs. Agnei mane pamačius su tokia seserimi, purvina lyg paršelis, būtų dar blogiau...

Žvilgteliu per petį: tyliai šnupuodama, nelaiminga Gilė velkasi iš paskos. Autobusas dar neatvažiavęs, aikštelė tuščia. Neriū Živilės ir Agnės link. Tikiuosi, mažoji nevėkšla manęs nedrįs vytis...

Mergaitės atsisuka. Agnė, kaip visada, kažko linksmai kvatoja.

– Nam, Kleopai? – klausia Živilė.

O Agnė pamato Gilę. Eina jos pasitikti. Negi ji pažįsta mano seserį?

– Neverk, tik neverk! Turbūt paslydai, ką? Koks tavo vardas?

Ji išsitraukia iš kišenės servetėlę, braukia Gilei ašaras, numovusi išgrežia šlapias pirštines, valo purviną striukę ir kelnes.

Su Živile neturiu apie ką kalbėti. Eiti pas Agnę negaliu, nes išsiduos Gilė. Kvaila situacija. Kol atriada dryžuotas autobusas, minutė ištįsta į valandas.

Agnė lydi Gilę. Ji pešteli mane už rankovės:

– Kleopai, judu važiuojat į vieną pusę. Jos vardas Jogailė. Paglobok, gerai?

Linkteliu galvą. Ir praleidžiu Gilę į autobusą pirmą.



Tik dabar pastebiu, kad mažė net šlubčioja. Graudus kraujo lašas persisunkęs per jos džinsus ties dešiniu keliuku.

Tie penki kilometrai autobusu – lyg šimtas mylių. Turbūt dėl to, kad man šlykščiai gėda. Ir gaila tos mažosios rudaplaukės garbanės, kuriai, matyt, diena irgi buvo ne iš geriausiųjų. Ar galima pavydėti žmogučiui, penkmečiu jaunesniam už tave? Kaip drįsau gėdytis tikros savo sesers vien dėl to, kad norėjau pasirodyti Agnei? Tai aš, vyresnysis brolis, turėjau

nušluostyti Gilei ašaras ir nuvalyti purvą! Ar ji manęs atsižadėtų, jei paslyščiau ant polaidžio srovelės išgaląsto ledokšnio?

Per tą nelemtą įvykį valgykloje Gilė turbūt būtų pirmoji puolusi prie manęs, o gal ir mažais kumštukais apkūlusi Guliašą. Ji – kovotoja. O įkyri tik dėl to, kad dar maža.

Sesuo atsisuka ir pakelia į mane savo dideles žalsvas akis. Jos žvilgsnį sunku atlaikyti. Bijodamas, kad nesitvenktų ašaros, bandau jai kuo šelmiškiau mirktelėti... Pavyksta. Tegul bent jos mažoje širdelėje nelieka nuoskaudos. Juk mudu tik slaptieji agentai. Šnipai. Apsimetėliai.

Stotelėje išlipame. Prilaikau kuprinę – nuo jos svorio Gilė net svyruoja. Saulė akina. Pro sniego spindesį ant kalno jau prasimušę juodi kauburėliai. Pavasaris!

Širdis ima šokčioti nuo tų sniego gniaužtų atsikratančių laukų, ypatingo bundančio miškų kvapo. Jie jau rausvi, nebe suodžių juodumo kaip žiemą... Ir aš noriu būti geras. Kitoks. Mylėti ne tik Gilę – visus.

Ona Jautakė. Kai aš buvau KLEO. – Vilnius, 2009.

Klausimai ir užduotys

1. Kur susitinka Kleopas su savo sesute?

_____ (1 taškas)

2. Autorė aprašo Gilės nepasitenkinimą. Rask ir išrašyk tris detales, kuriomis tas nepasitenkinimas išreikštas.

1. _____

2. _____

3. _____

(1 taškas)

3. Įvardyk teksto pasakotoją.

_____ (1 taškas)

PRIEDAS NR. 3. STANDARTIZUOTAS SKAITYMO TESTAS

4. Kokia yra šio pasakojimo tema?

- A Kleopo ir jo sesers santykiai.
- B Kleopo ir Agnės pasimatymas.
- C Pavasarinio polaidžio pavojai.
- D Kelionė iš mokyklos autobusu.

(1 taškas)

5. Kodėl Kleopas pasiūlo seseriai pažaisti šnipus? *Atsakymą pagrįsk teksto žodžiais.*

(2 taškai)

6. Kodėl brolis nepadedą pargriuvusiai seseriai?

- A Bijo, kad Agnė šaipysis iš jo.
- B Stengiasi suspėti į autobusą.
- C Nenori išsipurvinti drabužių.
- D Jis visai nemyli savo sesers.

(1 taškas)

7. Pateik du argumentus, kaip Kleopas pateisina savo nedraugišką elgesį su sesute?

1. _____

2. _____

(2 taškai)

8. Ką apie Kleopą sako žodžiai, kuriais jis mintyse apibūdina seserį? *Kiekvienam teiginiui surask atitikmenį ir sujunk juos linijomis.*

- 1. Įkyriausia pasaulio mergiūkštė
- 2. Purvina lyg paršelis
- 3. Mažoji rudaplaukė garbanė
- 4. Ji – kovotoja
- 5. Nerangi ir lėta lyg vėžys

- A. Kleopui gėda dėl sesers
- B. Kleopui gėda dėl savo elgesio
- C. Jogailė jį erzina
- D. Kleopas myli seserį

(2 taškai)

9. Kaip jaučiasi Kleopas, kai jo sesute pasirūpina Agnė?

(1 taškas)

10. Pateik dvi citatas, įrodančias, kad, nepaisant susidariusios situacijos, broliui rūpi sesutė, jis jaudinasi dėl jos.

1. _____

2. _____

(2 taškai)

11. Tekste pateikta nemažai informacijos apie Agnę. *Apibūdink Agnę, užpildydamas žemiau pateiktą lentelę.*

<i>Agnės būdo bruožai</i>	<i>Įrodymai iš teksto</i>
◇	◇
◇	◇
◇	◇

(3 taškai)

12. Įvardink prie paveikslėlio esančioje pastraipoje keletą kartų pavartotą meninę priemonę, kuri padeda atskleisti vidinę Kleopo graužatį.

- A Metafora.
- B Retorinis klausimas.
- C Deminutyvas.
- D Įsmeninimas.

(1 taškas)

PRIEDAS NR. 3. STANDARTIZUOTAS SKAITYMO TESTAS

13. Prie paveikslėlio esančioje pastraipoje surask palyginimą, kuriuo autorė nusako, kokią gėdą jaučia Kleopas. Užrašyk surastą palyginimą.

_____ (1 taškas)

14. Kuriuo metų laiku vyksta veiksmas?

_____ (1 taškas)

15. Kaip gamta veikia Kleopą?

_____ (1 taškas)

16. Suformuluok pagrindinę teksto mintį.

_____ (1 taškas)

17. Kuriai literatūros rūšiai priklauso šis tekstas? Pabrauk teisingą atsakymą ir jį pagrįsk.

A Epikai, nes _____

B Lyrikai, nes _____

C Dramai, nes _____

_____ (2 taškai)

Perskaityk tekstą ir atlik užduotis, pateiktas po tekstu.

Aidi Vallik
KAIP LAIKAISI, ANA?

Su tėčiu man kur kas lengviau bendrauti nei su mama. Tėtis nebaksnoja manęs kiekviename žingsnyje. Pavyzdžiui, jei jis mato, kad aš spoksau į teliką, nesiunčia manęs verčiau paskaityti knygos. Tokia būna tipiška mamos reakcija. Ji turbūt įsivaizduoja, kad iki aštuonioliktojo gimtadienio turėčiau perskaityti visas pasaulio knygas. Aš, žinoma, skaitau, netgi daugiau nei daugelis iš mūsų klasės, ir kartais per gimtosios kalbos pamokas stebiuosi, kad mokytojai ėmus kalbėti kokia nors tema, vienintelė, turinti ką nors pasakyti, būnu aš. Na, kartais dar pora mokinių. Bet juk negaliu vien tik skaityti knygas, groti ir piešti. Esu normalus jaunas žmogus, kuriam pasaulyje yra dar vienas kitas įdomus dalykas. Aš ne kokia nuoboda.

Dėl šito mama man atrodo truputį neteisi. Kodėl visuomet tikrai aš turiu išeiti iš vakarėlio pusę vienuolikos? Kartą pamėginau nepaklusti. Šokau sau ramiai toliau, nors širdy kirbėjo, kad mama laukia namie, ir vienas Dievas nežino, ko ji imsisi, kai pagaliau pasirodysiu. Vis dėl to tąkart nusprendžiau pabūti vakarėlyje tiek, kiek pačiai norėsis. Aš juk nebesu kokia pradinukė, kurią reikia parsivaryti namo devintą vakaro.

Spėkit, kas dėjosi toliau. Dešimt minučių po vienuolikos muzika pritilo. Visi sužiuro aparatūros pusėn nesuprasdami, kas nutiko. Ten stovėjo mano mama. Didžėjus padavė jai mikrofoną, ir ji pareiškė:

– Ana Kės, diplomatijos ribos buvo peržengtos. Tuoj pat mauk į mašiną, antraip liūdnai baigsis.

Šakės. Pajutau, kad visos keturios salės sienos ima lėtai griūti ant manęs, o žmonės aplinkui net susiriesdami prunkščia. Kevinas, berniukas su kuriuo šokau, paklausė:

– Na, ir ką dabar darysi?

Aš iškošiau jam kažką pro dantis ir nusiuriau salės durų link, kad kuo greičiau ištrūkčiau iš čia. Net ir didžėjai šaipėsi prie savo pulsto.

Palei salės duris laukė tėtis. Jis suėmė mane už pečių ir pasakė:

– Na, panele. Ar taip laikomasi susitarimo? Mama tiesiog įsiutusi, tavo elgesys nedovanotinas.

O kaip man jaustis?! Kuo greičiau ištempiau tėtį į lauką, kad susitikčiau su mama kuo vėliau. Dėl Dievo, nebenorėjau nieko girdėti ir bijojau kiekvieno jos žodžio.

Geriau nepasakosiu, kas buvo toliau. Be abejo, tų žodžių teko išklausyti tiek, kad vėliau žūt būt stengdavausi pareiti namo laiku.

Kaip laikaisi, Ana? / Aidi Vallik. – Vilnius: Gimtasis žodis, 2005.

Klausimai ir užduotys

1. Kokia šio teksto tema?

(1 taškas)

2. Kas yra pasakotojas?

(1 taškas)

3. Lygindama tėvų reakciją į jos elgesį, mergaitė ironizuoja. Išrašyk ironijos pavyzdį.

(1 taškas)

4. Ką mergaitė turėjo galvoje sakydama „*Esu normalus jaunas žmogus, ... ne kokio nuoboda*“?

(1 taškas)

5. Ko siekė mergaitė, nutarusi iš vakarėlio negrįžti nurodytu laiku?

(1 taškas)

PRIEDAS NR. 3. STANDARTIZUOTAS SKAITYMO TESTAS

6. Ką apie Aną sako žodžiai „Šokau sau ramiai toliau, nors širdy kirbėjo, kad mama laukia namie...“?

(1 taškas)

7. Kaip Ana jautėsi pasirodžius mamai? Savo atsakymą pagrįskite citatomis.

(2 taškai)

8. Mama ir tėtis mergaitės elgesį vertina skirtingai. Aptark kiekvieno iš tėvų požiūrį į dukters elgesį ir užpildyk lentelę.

<i>• Tėvų nuomonės skiriasi vertinant Anos paaugliškus įpročius</i>	
Mama mano, kad _____	Tėtis mano, kad _____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
<i>• Vienu klausimu tėvų nuomonės sutampa</i>	
Abu jie mano, kad _____	

(2 taškai)

9. Kokios dukters ir mamos nesutarimų priežastys?

1. _____

2. _____

(2 taškai)

I TEKSTAS

Klausimo Nr.	4	6	12
Teisingas atsakymas	A	A	B

Klausi- mo Nr.	Atsakymo pavyzdys	Taškai	Aprašas
1	<i>Prailgintos grupės tarpdury / darželyje / mokykloje</i>	1	Už teisingą atsakymą.
2	1. <i>Patempia lūpa/nusimena.</i> 2. <i>Lėtai eina („Slenka lyg vėžlys“).</i> 3. <i>Negrabiai renkasi daiktus.</i> 4. <i>Erzina brolių.</i>	1	Už išvardintas 2–3 tinkamas detales.
3	<i>Brolis/berniukas arba Kleopas, arba Kleo.</i>	1	Už teisingą atsakymą.
5	<i>Jis / Kleopas pamato Agnę, kuri jam patinka, ir nori su ja pakalbėti, o sesutė jam trukdys. „Būtinai turiu su ja pasikalbėti, o kokia kalba, kai Gilė tampo už rankovės? Įkyriausia pasaulio mergiūkštė! Ir skundikė, viską bemat išklojanti mamai.“</i>	2 1	Už teisingą atsakymą ir jo pagrindimą teksto žodžiais. Už teisingą atsakymą be pagrindimo / pagrįsta savo žodžiais arba tik pateiktą citatą.
7	1. <i>Sesutė pridaro gėdos. „Agnei mane pamačius su tokia seserimi, purvina lyg paršelis, būtų dar blogiau...“</i> 2. <i>Bando sau įteigti, jog sesuo turės galimybę pažaisti.</i> 3. <i>Sesuo jau įgrisusi/ji erzina/yra įkyri/tik trukdytų, todėl mano turįs teisę skirti jai mažiau dėmesio.</i> 4. <i>Sesuo dažnai skundžia, papasakoja viską mamai, todėl ja negalima pasitikėti.</i>	2 1	Už pateiktus du tinkamus argumentus. Už pateiktą vieną tinkamą argumentą.
8	1. <i>Įkyriausia pasaulio mergiūkštė atitinka C. Jogailė jį erzina</i> 2. <i>Purvina lyg paršelis atitinka A. Kleopui gėda dėl sesers</i> 3. <i>Mažoji rudaplaukė garbanė atitinka D. Kleopas myli seserį arba B. Kleopui gėda dėl savo elgesio</i> 4. <i>Ji – kovotoja atitinka D. Kleopas myli seserį arba B. Kleopui gėda dėl savo elgesio</i> 5. <i>Nerangi ir lėta lyg vėžys atitinka C. Jogailė jį erzina</i>	2 1	Už teisingai sujungtus 4–5 apibūdinimus. Už teisingai sujungtus 2–3 apibūdinimus.
9	<i>Įvardinta neigiama būseną, pvz.: Sunerimęs, jaučiasi nejaukiai, gėda. / Jaučiasi blogai, apgailėtina, kvailai.</i>	1	Už teisingą atsakymą.
10	1. <i>„Ir gaila tos mažos rudaplaukės garbanės...“</i> 2. <i>„Kaip drįsau gėdytis tikros savo sesers vien dėl to, kad norėjau pasirodyti Agnei?“</i> 3. <i>„Tai aš, vyresnysis brolis, turėjau nušluostyti Gilei ašaras ir nuvalyti purvą!“</i> 4. <i>„Tik dabar pastebiu, kad mažė net šlubčioja. Graudus kraujo lašas persisunkęs per jos džinsus ties dešiniu keliuku.“</i>	2 1	Už pateiktas dvi tinkamas citatas. Už pateiktą vieną tinkamą citatą. Pastaba: tinka citatos, kurios pateiktos po susidariusios situacijos. Iki tol esančios citatos nelaikomos teisingu atsakymu, pvz.: <i>„Dar reikės pereiti gatvę, todėl neišleidžiu jos iš akių.“</i>

PRIEDAS NR. 4. STANDARTIZUOTO SKAITYMO TESTO VERTINIMO INSTRUKCIJA

Klausi- mo Nr.	Atsakymo pavyzdys	Taškai	Aprašas
11	1. <i>Linksmas / juokingas / turintis humoro jausmą. „Agnė, kaip visada, kažko linksmai kvatoja.“</i> 2. <i>Pastabi/jautri/globėjiška. „Agnė pamato Gilę. <...> Neverk, tik neverk.<...> Ji išsitraukia iš kišenės servetėlę, braukia Gilėi ašaras <...> valo purviną striukę ir kelnes.“</i> 3. <i>Rūpestinga/draugiška/maloni. „Agnė lydi Gilę <...> Paprašo Kleopo pasirūpinti Gile, nes jiedu vienu autobusu važiuos.“</i>	3	Už teisingai įvardintus ir įrodytus visus tris bruožus.
		2	Už teisingai įvardintus ir įrodytus du bruožus / už įvardintus visus bruožus ir 1–2 įrodytą / už pateiktus visų bruožų įrodymus neįvardinant pačių bruožų.
		1	Už įvardytą ir įrodytą vieną bruožą / už įvardintus du bruožus, bet įrodytą tik vieną / už įvardytus, bet neįrodytus visus bruožus. Pastaba: netinka įrodymai, nusakantys ne būdo bruožą, pvz.: „ <i>vilkinti balta striuke</i> “, „ <i>turtinga</i> “, „ <i>gyvenanti sename name</i> “.
13	„ <i>Tie penki kilometrai autobusu – lyg šimtas mylių. Turbūt dėl to, kad man šlykščiai gėda.</i> “	1	Už teisingą citatą.
14	<i>Pavasariį arba žiemos pabaiga, arba tarp žiemos ir pavasario.</i>	1	Už teisingą atsakymą.
15	Įvardyta, kad gamta džiugina, skatina būti geresniam, pvz.: <i>Nuteikia ypatingai / Norisi gyventi ir džiaugtis gyvenimu / Visus mylėti / Skleisti gėrį, šilumą ir meilę aplink / „Širdis ima šokčioti“ / Atsigauna širdis ar pan.</i>	1	Už teisingą atsakymą, kuriame paminėtas bent vienas kuris aspektas. Neteisingo atsakymo pavyzdys: <i>Stebina.</i>
16	Apibendrintai įvardyta pagrindinė teksto mintis, pvz.: <i>Nevalia gėdytis savo artimo / Nesigėdyk to, ką turi, nes šeima yra visas turtas / Nereikia gėdytis dėl to, kas esi, kaip gyveni, nes vėliau tik gailėsies / Elkis su kitais taip, kaip nori, kad su tavimi elgtųsi / Jei nesirūpini savo artimu – tu jį prarasi / Reikia pagalvoti, kas iš tiesų gyvenime svarbiausia / Dėl draugų nereikia palikti sesės / Suprato, jog nevertino savo sesers ir gailis / Mylėk ne tik save, bet ir kitus / Brolis turi padėti sesei.</i>	1	Už teisingai suformuluotą pagrindinę mintį. Neteisingo atsakymo pavyzdys: <i>Brolio ir sesers santykiai.</i>
17	<i>Epikai, nes pateiktame pasakojime yra įvykių, kurie susiję vienas su kitu / dalyvauja veikėjai, kuriami jų portretai / vaizduojamą pasaulį perteikia pasakotojas / parašyta neeiluota kalba.</i>	2	Už teisingai pasirinktą variantą, kuris pagrįstas bent 2 aspektais.
		1	Už teisingai pasirinktą variantą, kuris pagrįstas tik 1 aspektu arba išvis nepagrįstas.

II TEKSTAS

Klausi- mo Nr.	Atsakymo pavyzdys	Taškai	Aprašas	
1	<i>Tėvų ir vaikų santykiai / Anos santykiai su tėvais / Anos šeimos narių santykiai.</i>	1	Už teisingą atsakymą.	
2	<i>Mergaitė / Ana / vaikas / paauglė / panelė / dukra / veikėja.</i>	1	Už teisingą atsakymą.	
3	<i>„Ji turbūt įsivaizduoja, kad iki aštuonioliktojo gimtadienio turėčiau perskaityti visas pasaulio knygas.“</i>	1	Už teisingą išrašytą citatą.	
4	<i>Kad jauni žmonės nori daug ką veikti / daug ką patirti / patys klysti ir atrasti.</i>	1	Už teisingą atsakymą.	
5	<i>Pasipriešinti mamai / Pamokyti mamą / Bando įrodyti, jog yra didelė ir už kai kuriuos dalykus pati gali būti atsakinga.</i>	1	Už teisingą atsakymą.	
6	<i>Mergaitė myli mamą ir jaudinasi dėl jos / Mergaitė yra atsakinga, nes jai rūpi, kaip jaučiasi mama dėl netinkamo jos poelgio / Grauzia sąžinė.</i>	1	Už teisingą atsakymą.	
7	<i>Anai buvo gėda ir nesmagu / ji pajuto pyktį / bijojo mamos. „Šakės. Pajutau, kad visos keturios salės sienos ima lėtai griūti ant manęs... <...> Aš iškošiau jam kažką pro dantis ir nusiūriau salės durų link, kad kuo greičiau ištrūkčiau iš čia. Net ir didžėjai šaipėsi prie savo pulsto. <...> Dėl Dievo, nebenorėjau nieko girdėti ir bijojau kiekvieno jos žodžio.“</i>	2	Už teisingą atsakymą ir jo pagrindimą citata.	
		1	Už teisingą atsakymą be pagrindimo arba tik pateiktą citatą.	
8	Nuomonės skiriasi		3 2 1	Už teisingai užpildytas visas tris lentelės skiltis. Už teisingai užpildytas dvi lentelės skiltis. Už teisingai užpildytą vieną lentelės skiltį.
	Mama	Tėtis		
	Negalima užsiimti jokia ne-naudinga, neugdančia veikla, pvz.: <i>Nori, kad dukra tik skaitytų knygas, mokytus, spręstų uždavinius / Negalima žiūrėti TV taip ilgai. Reikia skaityti knygas.</i>	Nebaksnoja, kai Ana nori nieko neveikti, padrybsoti prie televizoriaus, pvz.: <i>Kad ir ką darytų dukra, jam patinka jos veikla. Nesvarbu, ar žiūri TV, ar skaito knygas / Leidžia žiūrėti TV, kiek mergaitei norisi.</i>		
Nuomonės sutampa				
Mergaitė turi grįžti nurodytu laiku, pvz.: <i>Abiejų nuomonės sutampa dėl dukters žodžio nesilaikymo / Privalu laikytis susitarimo / Negalima laužyti tėvų ir vaikų susitarimų / Ana turi būti atsakinga už savo veiksmus.</i>				
9	<i>1. Mama Aną nuolat baksnoja tikėdamasi, jog mergaitė užsiims vien rimta ir naudinga veikla, neleisdama nė minutės dykai. 2. Mama Anos gyvenimą riboja draudimais / taisyklėmis.</i>	2	Už teisingai įvardintas dvi priežastis.	
		1	Už teisingai įvardintą vieną priežastį.	

PRIEDAS NR. 5. STANDARTIZUOTO SKAITYMO TESTO CHARAKTERISTIKOS

1 lentelė. Pasiekimų lygių ribos

Pasiekimų lygis	Pasiekimų lygio ribos		Šalies mokinių, pasiekusių atitinkamą pasiekimų lygį, dalis (proc.)
	Nuo	Iki	
Napatenkinamas	0	6	9,8
Patenkinamas	7	18	45,7
Pagrindinis	19	28	39,8
Aukštesnysis	29	37	4,7

2 lentelė. Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal pasiekimų lygius

	Pasiekimų lygis		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Užduočių Nr.	1_1; 1_3; 1_4; 1_6; 1_8 (1 t*); 1_9; 1_11 (1 t*); 1_14; 1_15; 2_2; 2_4; 2_7 (1 t*); 2_9 (1 t*)	1_2; 1_5 (1 t*); 1_7 (1 t*); 1_8 (2 t**); 1_10 (1 t*); 1_11 (2 t*); 1_16; 1_17 (1 t*); 2_5; 2_6; 2_8 (1 t*); 2_8 (2 t*); 2_8 (3 t**)	1_5 (2 t**); 1_7 (2 t**); 1_10 (2 t**); 1_11 (3 t**); 1_12; 1_13; 1_17 (2 t**); 2_1; 2_3; 2_7 (2 t**); 2_9 (2 t**)
Testo taškų pasiskirstymas	taškai proc.	13 35,1	13 35,1
		11 29,8	

* iš dalies teisingai atlikta užduotis (1_11 ir 2_8 užduotyse galima surinkti 3 taškus, todėl už šias užduotis ir 1, ir 2 surinkti taškai – iš dalies teisingai atlikta užduotis)

** visiškai teisingai atlikta užduotis

3 lentelė. Standartizuoto testo skaitinės charakteristikos

Galimų surinkti taškų skaičius	Kvartilių* intervalai (taškais)			
	Q ₁ (0–25 %)	Q ₂ (26–50 %)	Q ₃ (51–75 %)	Q ₄ (76–100 %)
37	0–12	13–18	19–23	24–37

*Kvartiliai gaunami į keturias lygias dalis padalijus eilutę, kurią sudaro mokiniai, išdėstyti jų surinktų taškų sumos didėjimo tvarka

4 lentelė. Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal skaitomo teksto aspektus

	Skaitomo teksto aspektai				
	Teksto esmės supratimas	Teksto visumos ir detalių (vaizduojamas pasaulis) supratimas	Nuomonės/ požiūrių supratimas	Veikėjų charakterių supratimas	Teksto pobūdžio ir kalbinės raiškos supratimas
Užduočių Nr.	1_4; 1_16; 2_1; 2_9	1_1; 1_2; 1_5; 1_14; 2_7;	1_7; 1_10; 2_5; 2_8;	1_3; 1_6; 1_8; 1_9; 1_11; 1_15; 2_2; 2_4; 2_6;	1_12; 1_13; 1_17; 2_3
Testo taškų pasiskirstymas	taškai proc.	5 13,5	7 18,9	8 21,6	12 32,5
		5 13,5	7 18,9	8 21,6	12 32,5

PRIEDAS NR. 5. STANDARTIZUOTO SKAITYMO TESTO CHARAKTERISTIKOS

5 lentelė. Vidutiniškai surinktų taškų dalis pagal skaitomo teksto aspektus

		Skaitomo teksto aspektai				
		Teksto esmės supratimas	Teksto visumos ir detalių (vaizduojamasis pasaulis) supratimas	Nuomonės/ požiūrių supratimas	Veikėjų charakterių supratimas	Teksto pobūdžio ir kalbinės raiškos supratimas
Vidutiniškai surinkta taškų dalis	taškai	2,1	3,2	3,3	7,9	1,2
	proc.	42,6	46,1	41,7	65,9	24,0

6 lentelė. Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal kognityvinių gebėjimų sritis

		Kognityvinių gebėjimų sritis	
		Supratimas ir žinių taikymas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
Užduočių Nr.		1_1; 1_3; 1_6; 1_9; 1_12; 1_13; 1_14; 1_15; 1_17; 2_2; 2_3	1_2; 1_4; 1_5; 1_7; 1_8; 1_10; 1_11; 1_16; 2_1; 2_4; 2_5; 2_6; 2_7; 2_8; 2_9
Testo taškų pasiskirstymas	taškai	12	25
	proc.	32,4	67,6

7 lentelė. Vidutiniškai surinkta taškų dalis pagal atskiras kognityvinių gebėjimų sritis

		Kognityvinių gebėjimų sritis	
		Žinios ir supratimas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
Vidutiniškai surinkta taškų dalis	taškai	6,4	11,2
	proc.	53,2	44,7

TEKSTO KŪRIMO UŽDUOTIS

Įsivaizduokite, kad atvykote į vasaros poilsio stovyklą nuošalioje vietovėje šalia miško. Vaikštinėdami po gražias apylinkes su draugais, jūs pasiklystate. Ieškodami kelio atgal, prieinate ant sraunios upės kranto stūksantį seną apleistą malūną. Ir čia nutinka tai, apie ką norėtumėte papasakoti kitiems.



Papasakokite, kas nutiko sename apleistame malūne. Jums gali padėti šie patarimai:

- sugalvokite pasakojimo turinį atitinkantį pavadinimą;
- sukurkite skaitytoją sudominančią pradžią;
- aprašykite, ką matote;
- papasakokite, kokius nuotykius patiriate sename apleistame malūne;
- pasvarstykite, kaip jaučiatės;
- tinkamai užbaikite savo pasakojimą.

PASAKOJIMO VERTINIMAS

Rašymo vertinimo aspektas	Lygis	Taškai	Aprašymas
TEKSTO TURINYS	Aukštesnysis	7	Siekdamas sudominti kuria vientisą įdomaus siužeto pasakojimą. Siekdamas įtaigumo kuria intrigą, motyvuotai sieja pasakojimo, aprašymo, samprotavimo elementus (arba puikus pasakojimas be aprašymo). Vaizduojamos tinkamai pasirinktos, įtaigios situacijos. Rašančiojo savijauta, dalyvių/veikėjų jausmai ir mintys tikslingai siejama su siužetu. Pavadinimas intriguojantis, jame esama rašinio idėjos užuominų.
		6	
	Pagrindinis	5	Siekdamas sudominti kuria vientisą pasakojimą. Motyvuotai sieja pasakojimo, aprašymo, samprotavimo elementus (arba geras pasakojimas be aprašymo ar samprotavimo). Vaizduojamos tinkamai pasirinktos situacijos. Rašančiojo savijauta, dalyvių / veikėjų jausmai ir mintys logiškai siejama su siužetu. Pavadinime esama rašinio idėjos užuominų.
		4	
		3	Siekdamas sudominti kuria pasakojimą. Motyvuotai sieja pasakojimo ir aprašymo elementus. Vaizduojamos pakankamai įprastos situacijos arba nepakankamai įtaigios, pagrįstos situacijos. Užsimenama apie rašančiojo savijautą, dalyvių/veikėjų jausmus ir mintis. Pavadinimas susijęs su tema / neutralus.
	Patenkiamas	2	
		1	Rašo pasakojimus, kuriuose yra aprašymo elementų, jei užduotyje tai buvo aiškiai nurodyta. Situacijos nekuriamos, bendrais bruožais, keliais sakiniais nusakomas įvykis. Formuluojamas neutralus pavadinimas arba pavadinimo formuluotė turi trūkumų.
	0	Pasakojimas sunkiai suprantamas / Kuriamas kito tipo tekstas / Pasakojimas nesusijęs su nurodyta tema.	

Rašymo vertinimo aspektas	Lygis	Taškai	Aprašymas
TEKSTO STRUKTŪRA	Aukštesnysis	3	Komponuoja tekstą laikydamasis teksto tipui būdingos struktūros reikalavimų. Įdomi pradžia ir pabaiga. Gali būti ir originali (bet motyvuota) struktūra.
	Pagrindinis	2	Komponuoja tekstą laikydamasis teksto tipui būdingos struktūros reikalavimų, bet trūksta vienos dalies, arba yra visos dalys, bet jos su trūkumais.
	Patenkiamas	1	Komponuoja tekstą, kurio struktūra turi trūkumų (yra ne visos dalys, jos neproporcingos).
		0	Dėl netinkamos struktūros ir nuoseklumo trūkumų tekstą sunku suprasti. Nėra nei įžangos, nei pabaigos.

Jeigu teksto per mažai (pvz., mažiau nei 7 eilutės) išvadoms daryti, įvertinama 0 taškų.

PRIEDAS NR. 7. STANDARTIZUOTO RAŠYMO TESTO VERTINIMO INSTRUKCIJA

Rašymo vertinimo aspektas	Lygis	Taškai	Aprašymas
KALBINĖ RAIŠKA	Aukštesnysis	5	Mintis formuluoja aiškiai, tiksliai, glaustai. Paisydamas rašymo tikslo ir situacijos, tinkamai pasirenka kalbinę raišką. Žodynas turtingas (pvz., vartoja frazeologizmus, vaizdingas frazes). Siekia rašyti savitu stiliumi.
		4	
	Pagrindinis	3	Mintis formuluoja aiškiai. Daugeliu atvejų tinkamai pasirenka kalbinę raišką. Pasitaiko vienas kitas stiliaus trūkumas. Žodynas pakankamas, gali pasitaikyti netiksliai vartojamų žodžių.
		2	
	Patenkinamas	1	Esminės teksto mintis formuluoja suprantamai. Yra stiliaus klaidų ir netikslumų. Žodynas skurdus.
		0	Mintys formuluojamos neaiškiai. Kalba akivaizdžiai skurdi, žodynas nepakankamas.

Jei teksto per mažai (pvz., mažiau nei 7 eilutės) išvadoms daryti, įvertinama 0 taškų.

Rašymo vertinimo aspektas	Lygis	Taškai	Aprašymas
RAŠTINGUMAS	Aukštesnysis	5	Rašo taisyklingai: tinkamai taiko išmoktas rašybos, skyrybos, gramatikos taisykles. Gali pasitaikyti viena kita atsitiktinė klaida.
		4	
	Pagrindinis	3	Daugeliu atvejų tinkamai taiko išmoktas rašybos, skyrybos, gramatikos taisykles, bet daro atsitiktinių ir keletą (1–3) sisteminių rašybos, skyrybos ir gramatikos klaidų.
		2	
	Patenkinamas	1	Daro daug rašybos, skyrybos ir gramatikos klaidų, bet tekstą skaityti ir suprasti įmanoma.
		0	Tekstą sunku skaityti ir suprasti dėl rašybos ir skyrybos klaidų.

Jei teksto per mažai (pvz., mažiau nei 7 eilutės) išvadoms daryti, įvertinama 0 taškų.

PRIEDAS NR. 8. STANDARTIZUOTO RAŠYMO TESTO CHARAKTERISTIKOS

1 lentelė. Pasiekimų lygių ribos

Pasiekimų lygis	Pasiekimų lygio ribos		Šalies mokinių, pasiekusių atitinkamą pasiekimų lygį, dalis (proc.)
	Nuo	Iki	
Nepatenkinamas	0	2	5,8
Patenkinamas	3	5	18,4
Pagrindinis	6	14	58,0
Aukštesnysis	15	20	17,8

2 lentelė. Standartizuoto testo skaitinės charakteristikos

Galimų surinkti taškų skaičius	Kvartilių* intervalai (taškais)			
	Q ₁ (0–25 %)	Q ₂ (26–50 %)	Q ₃ (51–75 %)	Q ₄ (76–100 %)
20	0–6	7–9	10–12	13–20

*Kvartiliai gaunami į keturias lygias dalis padalijus eilutę, kurią sudaro mokiniai, išdėstyti jų surinktų taškų sumos didėjimo tvarka

3 lentelė. Vidutiniškai surinkta taškų dalis pagal atskirus vertinimo aspektus

		Rašymo gebėjimų vertinimo aspektai			
		Turinys	Struktūra	Raiška	Raštingumas
Galimi surinkti taškai		7	3	5	5
Vidutiniškai surinkta taškų dalis	taškai	2,8	1,5	2,5	2,2
	proc.	40	50	50	44

PRIEDAS NR. 9.1

Patenkinamo lygio pasakojimo pavyzdys ir jo vertinimo aprašas

Teksto turinys	Teksto struktūra	Kalbinė raiška ir raštingumas
<p>Sukurtame pasakojime yra aprašymo elementų. Situacijos nekuriamos, bendrais bruožais, keliais sakiniais nusakomas įvykis. Į rašymo tikslą, situaciją, adresatą atsižvelgiama fragmentiškai. Formuluojamas neutralus pavadinimas.</p>	<p>Teksto struktūra turi trūkumų (yra ne visos dalys, jos neproporcingos).</p>	<p>Esminės teksto mintys formuluojamos aiškiai. Esama rašybos ir skyrybos klaidų, bet tekstas suprantamas skaitytojui.</p>

Senasis Matūnas

(vieta pavadinimui)

Mes ejomė paliai upė ir urtilomė X suno kračina. Tė sakau draugams einome pasiūkėti kės jėmė yra. Žinam. Mes einome link to molino ir galvodamė ar ten gdi būti telefonas. Staiga molinas murgėdo ir mes išgandė pabėgomė pasislėpti už mūdie. Po 10-5 minutėis mes vėl ejomė į matūną. Kai ejomė neatrodė taip baimė šaip galvojome. Tėja ir vėdu mes vėlyomė į pėra arčia aūtėta ir į trečiar. Jomė matūnė buvo labai gračios sėnos buvo pora kėdrių ir stabs. Mes su draugais atsėdome, kalbamė, ir galvojomė šaip mūmė gūsti į stovyklā. Staiga pasigūsta karkėno balsas. Mes su draugais išsigūstamė ir pasislėptomė molino antrojanė aūtėte. Tė pasiūkėm per lėngū ir žūvėm. Tėn mūmė stovyklōs vadovė su šitais draugais mūmė ištėai ir aš sakau esinamė, tē ten mūmė vadovė ir laimingai, gračiai vedamėdamū gūyriomė į stovyklā.

PRIEDAS NR. 9.2

Pagrindinio lygio pasakojimo pavyzdys ir jo vertinimo aprašas

Teksto turinys	Teksto struktūra	Kalbinė raiška ir raštingumas
Siekiant sudominti kuriamas pasakojimas. Motyvuotai siejami pasakojimo ir aprašymo elementai. Vaizduojamos pakankamai įprastos, pagrįstos situacijos, bet nepakankamai įtaigios. Užsimenama apie rašančiojo savijautą. Paisoma rašymo tikslo ir situacijos, daugeliu atvejų tinkamai pasirenkama kalbinė raiška. Pavadinimas susijęs su tema.	Komponuojant tekstą laikomasi teksto tipui būdingos struktūros reikalavimų, yra visos dalys, bet jos su trūkumais.	Mintys formuluojamos aiškiai. Teksto kalba gana gero stiliaus. Žodynas pakankamas, pasitaiško netiksliai vartojamų žodžių. Rašoma pakankamai taisyklingai: daugeliu atvejų tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės.

Paslaptingas malūnas
(vieta pavadinimui)

Vienu karšta vasaros dieną su draugais atvykome į vasaros poilsio stovyklą nuostabiąje vietoje šalia miško. Vaikštinėjome po gražias apylinkes, buvo daug žalumos, daug pievų, daug medžių. Buvo įvairiausių valandėlių, nesutikome nė vieno žmogaus, buvo taip ramu ir tylu. Atsigulėme ant pievos ir žiūrėjome į žydus dangų, kuriame buvo tik vienas vienintelis delecėlis, kuris plaukė į šalį malūnė. Vėliau pradėjo po truputi tempti. Saulė pradėjo leistis. Nusprendėme, kad laikas grįžti atgal. Ėjome užsisvaję, juk tokia nuostabi diena buvo. Ėjome ir ėjome, o niekaip atgal negrįžtame, bet po kiek laiko supratome, kad pasiklydome. Niekad nepamaniau jog tokioje nuostabiąje vietoje įmanoma pasiklysti. To mes nė vienas nesitikėjome. Taigi, pradėjome ieškoti kelio atgal. Klaidžiojome, bet niekaip nesugebėjome rasti kelio atgal. Galiausiai sutemo. Buvo labai tamsu. Mums pasisekė kad į kuperines buvome įsidėję šilbintuvėlius ir maisto. Buvome labai išalkę. Taigi, kai užkandome nusprendėme eiti toliau. Pridome per žolės ir radome malūną. Jis buvo labai senas. Aplink jį stūksojo medžiai. Jis buvo labai apleistas išpradžių bijojome eiti į vidų, bet nusprendėme, kad tokiame sename malūne niekas negali gyventi, taigi, nusprendėme apsistoti jame. Ėjome į vidurį, labai nustebome jis buvo puicinis. Atrodė, kad jame gyveno turistai. Jis buvo labai elegantiškas, viduramžių stiliaus. Visur buvo pilna dulkių, atrodė, kad niekas čia nebuvo paliesta jau amžių amžius. Iš vidaus malūnas buvo daug didesnis nei atrodė iš šorės. Radome miegamąjį todėl nusprendėme eiti miegoti, nes buvome pavargę. Kitą dieną mes nusprendėme pasivalgyti po tą malūną. Užlipome į patį viršų ir nuo jo, tolimoje pamatėme savo stovyklavietę. Taigi, taip grįžome namo, bet nuosiol susitarėme, kad tas malūnas bus mūsų slapta vieta ir, kad mes olansugrįšime.

PRIEDAS NR. 9.3

Aukštesniojo lygio pasakojimo pavyzdys ir jo vertinimo aprašas

Teksto turinys	Teksto struktūra	Kalbinė raiška ir raštingumas
<p>Siekiant sudominti kuriamas vientisas įdomaus siužeto pasakojimas.</p> <p>Siekiant įtaigumo kuriama intriga, motyvuotai siejami pasakojimo, aprašymo, samprotavimo elementai.</p> <p>Vaizduojamos tinkamai pasirinktos, įtaigios situacijos.</p> <p>Rašančiojo savijauta logiškai siejama su siužetu.</p> <p>Paisoma rašymo tikslo ir situacijos, tinkamai pasirinkta kalbinė raiška.</p> <p>Pavadinime esama rašymo idėjos užuominų.</p>	<p>Komponuojant tekstą laikomasi teksto tipui būdingos struktūros reikalavimų.</p> <p>Įdomi pabaiga.</p>	<p>Mintys formuluojamos aiškiai, tiksliai, glaustai.</p> <p>Tekstas vientisas. Stilius geras. Žodynas tikslingas.</p> <p>Rašoma taisyklingai: tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės. Pasitaiko viena kita atsitiktinė klaida.</p>

Malūnas - vaiduoklis

(vieta pavadinimui)

Kartą, vieng vasaros dieną, būdami stovykloje su draugais, mes išėjome į mišką, bet, deja, jame pasiklydome. Klaidžiojome po mišką kelias valandas, kol pamatėme pamatinę malūną - seną apleistą vandens malūną. Mes perbrūdome per upę ir priėjome prie jo arčiau. Pamatėme, kad jo vandens ratas buvo suplysęs, stogas išlūžęs, visur stūksėjo apsamanojęs akmenys. Atidarydami pamatinę, kad viduje labai tamsu - langai buvo suodinti ir apsitraukę voratinkliais, viskas buvo apsitraukę pilbūru dulkių sluoksniu. Pastebėjome sulūžusį maišų pakelimo mechanizmą, suvėdijusius sraigtus, girvas. Viskas čia buvo kaip po karo - išlūžinęs, apgrūvęs. Net pro girgždantįs grindis buvo pradėjusi augti žolė - turbūt malūnas neturėjo pamatų. Išėjome į lauką. Jau buvo tamsu. Apėjau aplink malūną per iki kelis užaugusią žolę, ir kitos pusės malūnas buvo apsamanojęs. Tikriausiai stovykla toje puseje, bet ten nebūvo jmanoma nueiti, nes jau buvo tamsu ir aplink medžius apviraitę auge dygliuoti brūzgynai ir gyvatvorės. Tikriausiai teks laukti malūno, kol ~~je~~ mūsų paigės ir pradės ieškoti. Staiga išgirdau vieng iš mano draugų šaukiant mano varda ir staigiai nubėgau link malūno. Tiesi buvo išblyškę lyg pamatę vaiduoklį. Kai paklausiau, kas atrūko, jie pagriebe mane už

rankos ir nusitempė į vidų: ypatinčiai, tamsa jų
nėgėsdino - je atidare gėgėdancias sandelio duris
ir pirštu parodė į kambario galą. Visos lantynos ir
spintos buvo tuščios nebūvo nėko įkyrus, viena
dideli pirtis krepsė sandelio gale, apdengta skarele. Ji
buvo švarus, lyg naujas. As nuėmian skara is isri-
ėigiau - krepsys buvo pilnas švieėios duonos, pyragų,
spurgų, bandelių, įvairiausių kėpnių. Mes jas pėitėmė.

Jos dar buvo itiltos. Mes isigandome - lyg kas būtų
ėinoje kad mes apėinome. O gal kas nors ėia dar gyvena?
Tada man dingtelėjos, jog ėia yra tas malinas, apie
kurį visi vaikai stovykloje kalbėjo - tai buvo malinas-
vaiduoklis, kuriame gyvena baidas Radlis. Vaikai
pasakojo, kaip baidas Radlis naktimis eidavo ir
klajodavo aplink stovyklą, o neradęs nėko, grėėdavo
atgal į maliną. Isigirdome surėdijusias, rėmė tempianvas
grėndines ir gėrdinantis, vaitojing, kustingome ir su-
ėiurome vienas į kitą. Nubėgome link duris, bet jos buvo
uėrakintos is isoris. Mus apėaubė tamsus isėėlis. Uė
mūsų stovėjo tamsi figūra su grėndinimis vienoje ran-
koje, ir surėdijusis kėrviai kitoje. Staiga isigirdome
paėistamą juoką - tai buvo Dėemis, mūsų stovyklos
isėdaigininkas. Ji pasistovė kad mūs nusekė is malini-
no ir viskė sureėėė - vaitojing, grėndines, uėrakintas duris.
Bet kai paklausėme apie krepsė, jis sakė, kad apie jė nėko
nėėingos. Gal malinas ir yra vaiduoklis?

**STANDARTIZUOTA
MATEMATIKOS
PROGRAMA 8 KLASEI**



1. ĮVADAS

Standartizuota matematikos programa (toliau – Standartizuota programa) skirta mokinių, baigusių aštuonias bendrojo lavinimo mokyklos klases, matematikos pasiekimų stebėsenai ir tyrimams. Joje aprašomas mokinių matematikos pasiekimų vertinimo konstruktas – pasiekimų vertinimo struktūrinės dalys ir jų proporcijos mokinių pasiekimų vertinimo įrankiuose, taip pat pateikiamas trijų pasiekimų lygių aprašas, kuriuo remiamasi sudarant/kuriant standartizuoto testo užduotis. Mokinio matematikos pasiekimų lygis nustatomas pagal mokinio išspręsto standartizuoto testo rezultatus. Gauti mokinių rezultatai bus naudingi mokyklai, įsivertinant darbo rezultatus, planuojant formuojamąjį mokinių pasiekimų vertinimą, keliant konkrečius mokymo(si) uždavinius, vertinant visų ir atskirų mokinių daromą pažangą. Standartizuota programa neabejotinai bus naudinga ir mokytojams, mokyklų vadovams, vadovėlių ir kitų mokymo priemonių autoriams, ugdymo programų kūrėjams, didaktikos specialistams kaip vertingas informacijos šaltinis ir vertinimo kokybę padedantis užtikrinti įrankis, o joje pateiktas mokinių pasiekimų aprašas pravers ne tik mokinių pasiekimų spragų diagnostikai, bet ir padės visų švietimo lygmenų ugdytojams geriau suvokti šalies mokinių matematikos mokymosi pasiekimų įvairovę ir svarbiausius pasiekimų aspektus, nuo kurių priklauso mokinių pasiekimų lygiai.

Rengiant Standartizuotą programą buvo vadovautasi Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-3848), remtasi 2003–2009 m. nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų rezultatais, patyrusių mokytojų – mokymo ekspertų išvalgomis apie šalies mokinių matematikos pasiekimus, pagal projektą atliktų keturių bandomųjų testavimų rezultatais. Visa gauta ir kruopščiai išanalizuota, susisteminta, apibendrinta informacija apie mokinių matematikos pasiekimus yra pateikiama Standartizuotoje programoje.

Standartizuota programa yra tik vienas iš projekto „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas“ metu sukurtų produktų (projekto I etapo vykdytojas – Ugdymo plėtotės centras (anksčiau – Švietimo plėtotės centras), projekto trukmė – 2009 m. vasario 26 d. – 2012 m. vasario 26 d.). Be Standartizuotos programos, yra sukurti ir standartizuoti matematikos testai, sukauptas standartizuotų klausimų/užduočių bankas, taip pat apmokyti specialistai, gebantys kokybiškai parengti standartizuotus testus, įvertinti mokinių darbus, interpretuoti gautus rezultatus.

2. MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ VERTINIMO KONSTRUKTAS

Šiame skyriuje pristatomas mokinių matematikos pasiekimų vertinimo konstruktas:

- mokinių matematikos pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes;
- mokinių matematikos pasiekimų skirstymas pagal turinio ir veiklos sritis;
- apibendrinti mokinių pasiekimų lygių požymiai;
- struktūrinių dalių proporcijos mokinių matematikos pasiekimų vertinimo įrankiuose.

2.1. MOKINIŲ PASIEKIMŲ STRUKTŪRINĖS DALYS

2.1.1. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes

Pagrindinio ugdymo bendrojoje matematikos programoje (2008) visi mokinių gebėjimai aprašomi, sąlyginai priskiriant juos vienai iš keturių matematinių gebėjimų grupių: žinios ir supratimas, matematinis komunikavimas, matematinis mąstymas ir problemų sprendimas. Siekiant supaprastinti ir labiau suvienodinti įvairių mokomųjų dalykų mokinių pasiekimų vertinimą, buvo susitarta mokinių pasiekimus vertinti pagal tris kognityvinių gebėjimų grupes: žinias ir supratimą, taikymą ir aukštesniuosis mąstymo gebėjimus. 1 lentelėje pateikti požymiai, kuriais remiamasi aprašant mokinių pasiekimus pagal kognityvinių gebėjimų grupes.

1 lentelė. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes

Kognityvinių gebėjimų grupė	Trumpas apibūdinimas	Būdingi požymiai	Ilustruojančių užduočių pavyzdžiai
Matematinės žinios ir supratimas	Faktų (faktinių žinių), procedūrų ir sąvokų žinojimas, supratimas, algoritmų taikymas aiškiose, įprastose situacijose.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Atgaminimas</i>. Atgamina, prisimena pagrindinius faktus, sąvokas, apibrėžimus, simbolius, formules, matematinius terminus, laipsnių, geometrinių figūrų savybes. • <i>Atpažinimas</i>. Atpažįsta matematinius objektus, skaičius, figūras, reiškinius, pateiktus dydžius, procesus. Atpažįsta lygiareikšmius matematinius objektus (pvz., lygiareikšmes paprastąsias ir dešimtaines trupmenas, skirtingai pakreiptas geometrines figūras). • <i>Pavaizdavimas</i>. Atideda skaičius/jų poras skaičių tiesėje/koordinatų plokštumoje. Nubrėžia figūras, jų elementus. Pavaizduoja skaičių intervalus, nelygybės sprendinius. Pavaizduoja duomenis galimybių lentele/medžiu. • <i>Apskaičiavimas</i>. Atlieka aritmetinius veiksmus su racionaliaisiais skaičiais. Apvalina, palygina skaičius, įvykius pagal jų tikėtinumą. Atlieka įprastas algebros procedūras (sprendžia lygtis, nelygybes, apskaičiuoja reiškinių reikšmes). • <i>Išrinkimas</i>. Išsirenka informaciją iš diagramų, lentelių, grafikų, paveikslėlių ir atsako į paprastą klausimą. • <i>Matavimas</i>. Naudojasi matavimo priemonėmis, įvertina, nuspėja, nustato matmenis, padalos vertę, tinkamai taiko matavimo vienetus. • <i>Klasifikavimas, priskyrimas, grupavimas</i>. Klasifikuoja arba grupuoja objektus, figūras, skaičius, reiškinius pagal bendras savybes, pagal būdingus požymius teisingai priskiria objektus tam tikrai kategorijai. • <i>Susiejimas</i>. Tarpusavyje sieja įvairiais būdais pateiktą informaciją. 	<p>Žr. Priedą Nr. 1. 1; 4; 5; 9; 10; 13; 15; 16; 17; 18; 24; 26; 27; 28; 31b; 32; 35; 38.</p> <p>Žr. Priedą Nr. 4. 1; 5; 6; 10; 15; 16.</p>

Kognityvinių gebėjimų grupė	Trumpas apibūdinimas	Būdingi požymiai	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai
Matematikos taikymas	Žinomų matematinių faktų, sąvokų, apibrėžimų, procedūrų, algoritmų taikymas, derinimas rečiau pasitaikančiose, bet paprastose situacijose.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pasirinkimas.</i> Pasirenka tinkamą veiksmą, metodą, būdą. • <i>Pateikimas.</i> Vienu būdu pateiktą matematinę informaciją perteikia kitu būdu. • <i>Įvykdymas, įgyvendinimas.</i> Laikosi matematinių instrukcijų. Dirba pagal algoritmą, sprenddamas paprastas lygtis, nelygybes. • <i>Modelio taikymas.</i> Sukuria uždavinio sąlygą atitinkantį modelį, pvz., sudaro lygtį, nelygybę, reiškini. • <i>Pritaikymas.</i> Naudojasi duomenimis iš lentelių, grafikų, diagramų, paveikslukų ir atsa-ko į klausimus, kai informacija uždavinio sąlygoje pateikta netiesiogiai. Taiko laipsnių, kvadratinės šaknies, figūrų, proporcijos savybes, trikampių lygumo, tiesių lygiagretumo požymius. Taiko formules ir apskaičiuoja reikalingus dydžius. 	<p>Žr. Priedą Nr. 1. 2; 6; 7; 8; 11a; 11b; 19; 20; 22; 23; 25; 33; 34; 36; 37; 39; 40; 42; 43.</p> <p>Žr. Priedą Nr. 2. 7; 8; 14.</p>
Aukštesnieji mąstymo gebėjimai	Mąstymas išeina už rutininio algoritmų taikymo ir standartinių (įprastų) uždavinių sprendimo ribų ir apima nepažįstamas situacijas, sudėtingus kontekstus. Sprendžiamos neįpras-tos, nežinomos proble-mos, reikalaujančios tinkamo sprendimo būdo pasirinkimo ir loginio, sisteminio mąstymo. Samprotau-jama tyrinėjant proble-minę situaciją, keliant hipotezes, pasirenkant strategijas, apibendri-nant ir darant išvadas.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Analizė.</i> Nustato ir apibūdina ryšius tarp kintamųjų ar objektų matematinėse situacijoje, performuluoja uždavinį matematiniais terminais, žymenimis, brėžiniais, išskaido geometrines figūras siekiant supaprastinti uždavinio sprendimą, nubraižo ar papildo brėžinį/paveikslą, iš pateiktos informacijos daro pagrįstas išvadas. • <i>Apibendrinimas ir pritaikymas.</i> Matematinio mąstymo ir problemų sprendimo rezultatus pritaiko platesniame kontekste. • <i>Integravimas ir sintezė.</i> Derina įvairias matematinės procedūras siekdamas gauti rezultatus ir juos jungia ieškodamas tolesnių rezultatų. Atranda ryšius tarp elementų, sujungia kelias matematinės idėjas. • <i>Argumentavimas. Pagrindimas.</i> Argumentuoja atsakymus į klausimus, pagrindžia, paaiškina uždavinio sprendimą, daro išvadas. Pagrindžia teiginio teisingumą arba klaidingumą. • <i>Nestandardinių situacijų nagrinėjimas.</i> Sprendžia problemas, kurių kontekstas yra matematinis arba gyvenimiškas ir su kuriomis, tikėtina, mokiniai anksčiau nebuvo susidūrę, pasirenka ir taiko įvairias sprendimo strategijas, pritaiko matematinės procedūras, matematinius modelius nepažįstamame arba sudėtingame kontekste. • <i>Dėsningumų atpažinimas.</i> Formuluoja apibendrinimus, nustato dėsningumus. • <i>Interpretavimas.</i> Interpretuoja gautą atsakymą, daro tinkamas išvadas. 	<p>Žr. Priedą Nr. 1. 3; 12; 14; 21; 29; 30; 31a; 41; 44.</p> <p>Žr. Priedą Nr. 4. 3; 4; 9; 11; 12; 13; 17; 18.</p>

2.1.2. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal turinio sritis

Standartizuotoje programoje pasikeitė ne tik gebėjimų grupavimas į kitokias kategorijas. Dėl techninių standartizuoto testo sudarymo procedūrų, siekiant paprastesnio testų rezultatų interpretavimo, buvo nuspręsta sujungti kai kurias Bendrojoje matematikos programoje išskirtas turinio sritis. Peržiūrėjus Bendrojoje matematikos programoje apibrėžtus visų turinio sričių gebėjimus, buvo atrinkti tie, kuriuos, Standartizuotos programos rengėjų ir mokytojų – dalyko ekspertų nuomone, tikslingai galima įvertinti testo tipo užduotimis. Taip pat buvo sutarta, kad testavimo metu bus vertinami tik tie mokinių gebėjimai, kuriuos mokiniai gali pademonstruoti spęsdami uždavinius be skaičiuotuvo. Apibendrinti ir patikslinti gebėjimai buvo priskirti vienai iš keturių matematikos turinio sričių. Tačiau Standartizuotoje programoje yra aprašyta ir nauja turinio sritis – problemų sprendimas. Šiai sričiai nuspręsta priskirti tas žinias ir gebėjimus, kurie formuojasi ne nagrinėjant konkrečią tradicinę temą/sritį, o viso mokymo(si) proceso metu ir pasižymi įvairių problemų sprendimo strategijų įvaldymu ir gebėjimu jomis tinkamai pasinaudoti (žr. 2 ir 3 lenteles).

2 lentelė. Mokinių pasiekimų skirstymas SP pagal turinio sritis ir dermė su BP

Turinio sritis Standartizuotoje programoje	Turinio sritis Bendrojoje programoje
1. Skaičiai ir skaičiavimai	1. Skaičiai ir skaičiavimai
2. Reiškiniai, lygtys, nelygybės, sąryšiai ir funkcijos	2. Reiškiniai, lygtys, nelygybės, sistemos 3. Sąryšiai ir funkcijos
3. Geometrija, matai ir matavimai	4. Geometrija 5. Matai ir matavimai
4. Stochastika	6. Statistika 7. Tikimybių teorija
5. Problemų sprendimas	–

3 lentelė. Mokinių pasiekimų skirstymas Standartizuotoje programoje pagal turinio sritis

Turinio sritis	Veiklos sritis	Veiklos srities trumpas apibūdinimas
1. Skaičiai ir skaičiavimai	1.1. Sveikieji, trupmeniniai skaičiai	Skaičiaus užrašymas, pavaizdavimas, apvalinimas. Skaičių palyginimas. Sąvokų <i>dalys</i> , <i>procentinė dalis</i> supratimas ir taikymas.
	1.2. Veiksmai su skaičiais	Aritmetiniai veiksmai, kėlimas laipsniu, kvadratinės šaknies traukimas, veiksmų tvarka ir veiksmų savybės.
	1.3. Aritmetinis uždavinio sprendimo būdas	Įvairaus konteksto žodinio uždavinio sprendimas nuosekliai atliekant veiksmus.
2. Reiškiniai, lygtys, nelygybės, sąryšiai ir funkcijos	2.1. Reiškiniai, lygtys, nelygybės	Tapatūs reiškinių pertvarkiai, pirmojo laipsnio lygties/nelygybės su vienu nežinomuju sprendimas.
	2.2. Algebrinis uždavinio sprendimo būdas	Uždavinio sprendimas sudarant reiškinių, lygtį ar nelygybę.
	2.3. Lentelės, grafikai, formulės	Naudojimasis įvairiomis lentelėmis, grafikais, formulėmis.
	2.4. Proporcingumas	Tiesiogiai/atvirkščiai proporcingų dydžių atpažinimas, proporcinio mąstymo, mastelio sąvokos ir jų taikymas praktinio turinio uždaviniams.

Turinio sritis	Veiklos sritis	Veiklos srities trumpas apibūdinimas
3. Geometrija, matai ir matavimai	3.1. Plokštumos figūros	Kampų, trikampių, keturkampių atpažinimas, klasifikavimas, figūrų savybių, požymių taikymas. Trikampių lygumo požymiai, Pitagoro teorema, ašinė/centrinė simetrijos ir jų taikymas.
	3.2. Erdvės figūros	Stačiosios prizmės, piramidės, ritinio, kūgio, jų elementų ir išsklotinių atpažinimas, suvokimas, kaip šias žinias taikyti sprendžiant geometrinio turinio uždavinius.
	3.3. Perimetras, plotas, tūris	Matavimo vienetų smulkinimas/stambinimas. Figūrų, jų junginių perimetro, ploto, tūrio apskaičiavimas, šių dydžių savybių taikymas praktinio ir matematinio turinio uždaviniams spręsti.
4. Stochastika	4.1. Statistika	Statistinės informacijos skaitymas, pavaizdavimas, analizė ir interpretavimas. Imties moda, mediana, vidurkis.
	4.2. Rinkiniai. Baigtys ir įvykiai	Rinkinių sudarymas. Bandymo baigčių ir įvykių apibūdinimas, jų palyginimas pagal tikėtinumą.
5. Problemų sprendimas	5.1. Probleminės situacijos suvokimas	Klausimo/užduoties suvokimas, kai uždavinio sąlyga pateikta neįprastu būdu, yra neįprasto konteksto, kai joje yra perteklinės informacijos, kai gautą uždavinio sprendimo rezultatą dar būtina interpretuoti.
	5.2. Argumentavimas	Įrodymas, pagrindimas, argumentavimas, paaiškinimas, interpretavimas.
	5.3. Vizualizavimas	Uždavinio sprendimas pasitelkiant priešinius, schemas. Brėžinio nubraižymas ar papildymas taip, kad uždavinį būtų lengviau spręsti.
	5.4. Skaidymas į dalis. Sprendimas nuo galo	Taikymas/derinimas kelių dalyko sričių žinių ir gebėjimų, uždavinio skaidymas į kelis paprastesnius uždavinius. Uždavinio sprendimas „nuo paskutinio veiksmo“, atliekant sąlygoje nurodytiems veiksams atvirkštinius veiksmus.
	5.5. Pastebėto sąryšio/dėsningumo taikymas	Pavyzdžių nagrinėjimas ieškant dėsningumo, pastebėto sąryšio/dėsningumo taikymas. Mąstymas pagal analogiją.
	5.6. Variantų perrinkimas	Strategijos ar sistemos radimas, kaip išsirašyti ir perrinkti galimus atvejus/variantus ieškant atsakymo.

2.1.3. Mokinių pasiekimų lygių požymiai

Matematikos testų užduotys rengiamos ir jų sprendimo rezultatai analizuojami bei vertinami orientuojantis į tris pasiekimų lygius (patenkinamą, pagrindinį

ir aukštesnįjį). Toliau lentelėje pateikiami trumpi, apibendrinti pasiekimų lygių aprašai. Jų formuluotės trumpai apibūdina būdingiausius konkretų lygį pasiekusių mokinių gebėjimų požymius (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Mokinių pasiekimų lygių požymiai

Pasiekimų lygis	Trumpas pasiekimų lygio apibūdinimas	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai
Patenkinamas lygis	Mokinys atpažįsta, atkartoja, išvardina, išrenka, supranta ir paprasčiausiais atvejais taiko pačias svarbiausias matematines sąvokas, standartines procedūras (pvz., atlieka sudėties, atimties, daugybos, dalybos veiksmus su dešimtainiais ir sveikaisiais skaičiais, apskaičiuoja skaičiaus ar dydžio dalį (dalį procentais), ištraukia kvadratinę šaknį, sprendžia paprasčiausias lygtis). Sprendžia paprasčiausius (1–2 žingsnių) uždavinius, kai uždavinio sąlyga trumpa, uždavinio kontekstas mokiniui artimas ir pažįstamas (pvz., įprastas elementarus matematinis ar gyvenimiškas), kai informacija uždavinio sąlygoje pateikiama vaizdžiai (brėžiniu ar schema), kai prašoma atsakyti į paprasčiausius, tiesioginius, įprastai suformuluotus klausimus (pvz., kai uždavinio sąlygoje pateiktas brėžinys ir reikia taikyti gretutinių kampų, kryžminių kampų, lygiašonio ir lygiakraščio trikampio ar lygiagretainio savybes). Atpažįsta kubo, stačiakampio gretasienio, prizmės, piramidės elementus ir išsklotines. Apskaičiuoja figūros perimetrą, kvadrato ir stačiakampio plotą, kubo ir stačiakampio gretasienio tūrį. Paprasčiausiais atvejais sugalvoja, kaip išrašyti ir perrinkti visus galimus variantus.	Žr. Priedą Nr. 1. 1; 2; 11a; 12; 13; 14; 18; 24; 26; 28; 32; 34; 40; 42. Žr. Priedą Nr. 4. 1; 2; 3; 5; 14.
Pagrindinis lygis	Mokinys atgamina ir supranta daugumą pagrindinių su tema susijusių sąvokų, paprastais atvejais išvelgia objektų ir reiškinių ryšius (pvz., apskaičiuoja paprastų skaitinių ar raidinių reiškinių reikšmes, atsižvelgdamas į veiksmų atlikimo tvarką, atlieka veiksmus su įvairiais skaičiais, apskaičiuoja dviejų skaičių procentinį santykį ir skaičių, kai žinoma jo dalis (dalis procentais), taiko kvadratinės šaknies ir laipsnio su natūraliuoju rodikliu savybes, sutraukia panašiuosius narius, padaugina dvinarį iš dvinario, iškelia bendrąjį dauginamąjį prieš skliaustus, sprendžia paprastas lygtis ir nelygybes). Sprendžia uždavinius, kuriuose informacija pateikta įvairiai, nebūtinai tiesiogiai. Sprendžia paprastus geometrinio turinio uždavinius, kai reikia taikyti trikampių lygumo požymius, Pitagoro teoremą, trapecijos savybes, nubraižyti figūrai simetrišką figūrą, taikyti trikampio, lygiagretainio, trapecijos, skritulio ploto, apskritimo ilgio formules, apskaičiuoti stačiosios prizmės tūrį, stačiakampio gretasienio paviršiaus plotą. Paprastais atvejais taiko uždavinio suskaidymo į atskiras dalis, uždavinio iliustravimo schema (piešiniu), kelių algoritmų suderinimo, proporcinio mąstymo strategijas. Pateikdamas uždavinio sprendimą ir atsakymą laikosi svarbiausių susitarimų, sprendimą argumentuoja, tačiau ne visada išsamiai ir nuosekliai.	Žr. Priedą Nr. 1. 4; 5; 6; 9; 11b; 15; 16; 21; 22; 25; 27; 30; 31a; 31b; 33; 35; 36; 38; 39; 41. Žr. Priedą Nr. 4. 6; 7; 9; 15.

Pasiekimų lygis	Trumpas pasiekimų lygio apibūdinimas	Ilustruojančių užduočių pavyzdžiai
Aukštesnysis lygis	Mokinys supranta visas pagrindines sąvokas, analizuoja, išvelgia ne tik pagrindinius, bet ir smulkesnius sąryšius, dėsningumus (pvz., taiko laipsnio su sveikuoju rodikliu savybes, atlieka veiksmus su standartinės išraiškos skaičiais, taiko greitosios daugybos formules, išskaido dvinarį dauginamaisiais. Sprendžia nesudėtingus uždavinius, taikydamas kubo, stačiakampio gretasienio, ritinio tūrio formules, sudarydamas reiškinių lygtį ar nelygybę, taikydamas trikampio pusiaukampinės, lygiašonio ir lygiakraščio trikampio požymius, lygiagrečių tiesių savybes/požymius, trikampio nelygybę). Geba apibendrinti, daryti išvadas, interpretuoti gautą rezultatą. Sprendžia neįprasto konteksto uždavinius taikydamas variantų nuoseklaus perrinkimo, įvairių matematinių procedūrų derinimo, uždavinio skaidymo į paprastesnes dalis, vizualizavimo, tinkamo matematinio modelio parinkimo strategijas. Išvelgia nesudėtingus sąryšius, dėsningumus tarp nagrinėjamų dydžių. Analizuoja, apibendrina, daugeliu atvejų demonstruoja kūrybiniam mąstymui būdingus elementus.	Žr. Priedą Nr. 1. 3; 7; 8; 10; 17; 19; 20; 23; 29; 37; 43; 44. Žr. Priedą Nr. 4 8; 10; 11; 12; 13; 16.

2.2. MOKINIŲ PASIEKIMŲ STRUKTŪRINIŲ DALIŲ PROPORCIJOS ĮVERTINIME

Mokinio matematikos pasiekimų lygis nustatomas išanalizavus ir įvertinus jo spęsto testo rezultatus. Testo užduotys parenkamos taip, kad būtų išlaikytos 5–7 lentelėse numatytos proporcijos pagal turinio sritis, kognityvinių gebėjimų grupes ir pasiekimų lygius (proporcijos gali būti nežymiai ($\pm 5\%$) koreguojamos, atsižvelgiant į testo taškų skaičių). Priede Nr. 1 pateiktas tokio testo pavyzdys – mokiniai jį spėdė 60 min., nenaudodami skaičiuotuvo.

5 lentelė. Standartizuoto matematikos testo 8 klasei užduočių paskirstymas (%) pagal turinio sritis

Turinio sritis	Iš viso
1. Skaičiai ir skaičiavimai	25
2. Reiškiniai, lygtys, nelygybės, sąryšiai ir funkcijos	20
3. Geometrija, matai ir matavimai	25
4. Stochastika	10
5. Problemų sprendimas	20
Iš viso	100

6 lentelė. Standartizuoto matematikos testo 8 klasei užduočių taškų paskirstymas (%) pagal mokinių kognityvinių gebėjimų grupes

Žinios ir supratimas	Taikymas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
35	45	20

7 lentelė. Standartizuoto matematikos testo 8 klasei užduočių taškų paskirstymas (%) pagal mokinių pasiekimų lygius

Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
30	40	30

3. MOKINIŲ PASIEKIMŲ LYGIŲ APRĖPTYS

8 lentelėje pateikiamos visos trijų pasiekimų lygių aprėptys, kuriomis remiamasi rengiant konkrečias užduotis ir sudarant testus. Aprėptyse vartojami tokie užduoties sunkumą apibūdinantys terminai:

- **paprasčiausiais uždaviniais** vadinami uždaviniai, kuriuos sprendžiant reikia atlikti vieną standartinę operaciją ar pritaikyti žinomą algoritmą;
- **paprastais uždaviniais** vadinami uždaviniai, kuriuos sprendžiant reikia suderinti ir atlikti dvi standartines operacijas ar algoritmus;
- **nesudėtingais uždaviniais** vadinami tokie uždaviniai, kuriuos sprendžiant reikia suderinti ir atlikti tris–keturias operacijas ar algoritmus.

Pagal analogiją su uždavinio sunkumo apibrėžimu reikia suprasti ir kitus žodžių junginius su žodžiais: *paprasčiausias*, *paprastas* ir *nesudėtingas*. Pavyzdžiui, *paprasčiausias klausimas* gali būti suprantamas kaip standartinis, prilygstantis paprasčiausiam uždaviniui; *nesudėtingas reiškinys* – reiškinys, apskaičiuojamas 3–4 veiksmams ir pan.

Mokinių pasiekimų lygiai aprašomi laikantis Standartizuotoje programoje išskirtų turinio ir veiklos sričių. Po kiekvienos turinio srities aprašo pateikiami visų tos srities pasiekimų lygių slenkščiai: 1 slenkstis rodo, ką, tikėtina, geba daryti mokinys, kurio pasiekimų lygį jau laikome patenkinamu, 2 slenkstis – pagrindiniu, 3 slenkstis – aukštesniu. Slenkstis – tarsi kartelė, kurią „peršokęs“ mokinys jau demonstruoja tam pasiekimų lygiui būdingus gebėjimus.

8 lentelė. Mokinių pasiekimų lygių aprėptys

Turinio sritis Veiklos sritys	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
	1. Skaičiai ir skaičiavimai		
1.1. Sveikieji, trupmeniniai skaičiai	Palygina sveikuosius, dešimtainius skaičius, paprastąsias trupmenas, kurių vardikliai arba skaitikliai vienodi. Paprasčiausiais atvejais suprastina paprastąją trupmeną, paverčia ją dešimtaine ir atvirkščiai. Dešimtainį skaičių suapvalina iki dešimtųjų. Skaičių tiesėje ar koordinačių plokštumoje atideda taškus, kurių koordinatės yra nedideli sveikieji skaičiai, dešimtainiai skaičiai. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 1)	Skaičių suapvalina iki dešimčių, šimtų, tūkstančių, šimtųjų, tūkstantųjų. Įvairiais būdais užrašo, pavaizduoja trupmeninį, mišrųjį skaičių. Palygina racionaliuosius skaičius. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 4)	Ne itin patogius sveikuosius ir dešimtainius skaičius, skaičių poras atideda koordinačių tiesėje/koordinačių plokštumoje. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 7)

	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
1.2. Veiksmai su skaičiais	Sudeda, atima, padaugina, padalina (iš natūraliojo skaičiaus) sveikuosius ir dešimtainius skaičius. Sudeda, atima paprastą trupmeną su vienodais vardikliais. Paprasčiausiais atvejais ištraukia kvadratinę šaknį. Apskaičiuoja paprasto skaitinio ar raidinio reiškimo reikšmę, kai nereikia atkreipti dėmesio į veiksmų atlikimo tvarką. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 26)	Sudeda, atima, padaugina, padalina, pakelia natūraliuoju laipsniu įvairius racionaliuosius skaičius. Paprasčiausiais atvejais taiko kvadratinės šaknies ir laipsnio su natūraliuoju rodikliu apibrėžimą ir savybes. Apskaičiuoja paprasto skaitinio ar raidinio reiškimo reikšmę, atsižvelgdamas į veiksmų atlikimo tvarką. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 5, 9)	Paprastais atvejais taiko kvadratinės šaknies, laipsnio su sveikuoju rodikliu savybes. Skaičių užrašo standartine išraiška, atlieka veiksmus su standartinės išraiškos skaičiais. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 8, 10)
1.3. Aritmetinis uždavinio sprendimo būdas	Sprendžia paprastus praktinio ir matematinio turinio uždavinius su dešimtainiais ir sveikaisiais skaičiais. Apskaičiuoja duotojo skaičiaus nurodytą dalį, dalį procentais. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 11a, 42)	Sprendžia paprastus praktinio ir matematinio turinio uždavinius su racionaliaisiais skaičiais. Apskaičiuoja dviejų skaičių procentinį santykį ir skaičių, kai žinoma jo dalis ar dalis procentais. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 6, 11b)	Sprendžia nesudėtingus uždavinius su racionaliaisiais skaičiais. Sprendžia nesudėtingus procentų uždavinius (pvz., skaičių padidina du kartus nurodytu procentų skaičiumi).
	<i>1 slenkstis</i>	<i>2 slenkstis</i>	<i>3 slenkstis</i>
<i>Slenksčių įveikimo požymiai</i>	Palygina sveikuosius, dešimtainius skaičius. Paprasčiausiais atvejais paprastą trupmeną paverčia dešimtaine, ištraukia kvadratinę šaknį. Užrašo skaičių tiesėje ar koordinatinių plokštumoje pavaizduoto taško koordinates. Sudeda, atima, padaugina, padalina (iš natūraliojo skaičiaus) sveikuosius skaičius. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 42)	Skaičių suapvalina iki dešimčių, šimtų, tūkstančių. Apskaičiuoja paprasto skaitinio reiškimo reikšmę, atsižvelgdamas į veiksmų atlikimo tvarką. Sudeda, atima, padaugina, padalina, pakelia natūraliuoju laipsniu įvairius racionaliuosius skaičius. Sprendžia paprastus praktinio turinio uždavinius su racionaliaisiais skaičiais. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 5, 6)	Iškelia skaičių prieš šaknies ženklą. Racionalųjį skaičių pakelia neigiamuoju sveikuoju laipsniu. Skaičių užrašo standartine išraiška, palygina standartine išraiška užrašytus skaičius. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 8, 10)

	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Turinio sritis Veiklos sritys	2. Reiškiniai, lygtys, nelygybės, sąryšiai ir funkcijos		
2.1. Reiškiniai, lygtys, nelygybės	Patikrina, ar mažas skaičius yra paprastos lygties sprendinys. Sprendžia $x * a = b$ pavidalo lygtį, kai x , a ir b – nedideli sveikieji skaičiai, * – sudėties, atimties ar daugybos ženklas. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 18)	Paprastais atvejais tapačiai pertvarko reiškinių, taiko dvinario kėlimo kvadratu formulę. Sprendžia paprastą pirmojo laipsnio lygtį su vienu nežinomuju, įskaitant ir tokią, kuri neturi sprendinių arba jų turi be galo daug. Sprendžia $ax + b > c$, $ax + b < c$ pavidalo nelygybę, čia $a > 0$, $b, c \in Z$. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 16)	Nesudėtingais atvejais tapačiai pertvarko reiškinių, taiko greitosios daugybos formules. Sprendžia nesudėtingą pirmojo laipsnio lygtį, $A(x) \cdot B(x) = 0$ pavidalo lygtį, čia $A(x)$, $B(x)$ – pirmojo laipsnio dvinariai, nesudėtingą pirmojo laipsnio nelygybę. Pavaizduoja dvigubos nelygybės sprendinius skaičių tiesėje ir atvirkščiai. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 19)
2.2. Algebrinis uždavinio sprendimo būdas	Paprasčiausiais atvejais sukuria tinkamą modelį (vienanarį, dvinarį, paprasčiausią pirmojo laipsnio lygtį) paprastam uždaviniui išspręsti, kai uždavinio sąlygoje yra tiesiogiai į veiksmą nukreipiančių žodžių. (žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 14)	Sukuria tinkamą modelį (reiškinių, lygtį, nelygybę) paprastam uždaviniui išspręsti, kai uždavinio sąlygoje yra netiesiogiai į veiksmą nukreipiančių žodžių, kai dviejų dydžių sąryšis nusakytas formule. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 15)	Sukuria tinkamą modelį (reiškinių, lygtį, nelygybę) nesudėtingam uždaviniui išspręsti. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 17)
2.3. Lentelės, grafikai, formulės	Iš realių dydžių priklausomybę vaizduojančių grafikų išrenka tiesioginę informaciją. Paprasčiausiais atvejais susieja realių dydžių priklausomybę nusakančią lentelę ir formulę. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 24)	Iš realių dydžių priklausomybę vaizduojančių grafikų išrenka informaciją, kai atsakymas nusakomas reikšmių intervalu. Žodžiais, lentelė nusakytą ryšį tarp proporcingų dydžių užrašo formule. (žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 15)	Iš realių dydžių priklausomybę vaizduojančių grafikų išrenka informaciją, kai atsakymas nusakomas keliomis reikšmėmis ar reikšmių intervalais. (žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 16)
2.4. Proporcingumas	Paprasčiausiais atvejais spęsdamas praktinio turinio uždavinius taiko tiesioginį proporcingumą. (žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 17)	Paprastais atvejais taiko tiesioginį/atvirkštinį proporcingumą, proporcijos savybę. Paprasčiausiais atvejais taiko mastelio sąvoką praktinio turinio uždaviniams spręsti. Nustato dydžio dalis, kai žinomas tų dalių santykis. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 22)	Nesudėtingais atvejais taiko tiesioginį/atvirkštinį proporcingumą. Paprastais atvejais sudaro proporciją ir ją išsprendžia. Paprastais atvejais taiko mastelio sąvoką praktinio turinio uždaviniams spręsti. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 23)

	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
	<i>1 slenkstis</i>	<i>2 slenkstis</i>	<i>3 slenkstis</i>
<i>Slenksčių įveikimo požymiai</i>	<p>Patikrina, ar skaičiavimo sunkumų nekeliantis skaičius yra paprastos lygties sprendinys. Paprastą uždavinio sąlygą aprašo vienanariu, dvinariu, kai uždavinio sąlygoje yra tiesiogiai į veiksmą nukreipiančių žodžių. Paprasčiausiais atvejais susieja realių dydžių priklausomybę nusakančią lentelę ir formulę. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 24)</p>	<p>Sutraukia panašiuosius narius, padaugina vienanarį iš dvinario, iškelia bendrąjį dauginamąjį prieš skliaustus. Sprendžia paprastą pirmojo laipsnio lygtį su vienu nežinomuju. Patikrina, ar duotas skaičius yra pirmojo laipsnio su vienu nežinomuju nelygybės sprendinys, pavaizduoja nelygybės sprendinius skaičių tiesėje. Paprastais atvejais sukuria tinkamą modelį (reiškinį, lygtį), kai uždavinio sąlygoje gali būti ir netiesiogiai į veiksmą nukreipiančių žodžių. Iš realių dydžių priklausomybę vaizduojančių grafikų išrenka informaciją, kai atsakymas nusakomas reikšmių intervalu. Paprastais atvejais taiko tiesioginį proporcingumą, proporcijos savybę. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 15 ir Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 7)</p>	<p>Paprastais atvejais taiko greitosios daugybos formules. Išskaido dvinarį dauginamaisiais. Sprendžia nesudėtingą pirmojo laipsnio lygtį, $A(x) \cdot B(x) = 0$ pavidalo lygtį, čia $A(x)$, $B(x)$ – pirmojo laipsnio dvinariai, nesudėtingą pirmojo laipsnio nelygybę. Pavaizduoja dvigubos nelygybės sprendinius skaičių tiesėje ir atvirkščiai. Nesudėtingais atvejais sukuria tinkamą modelį (reiškinį, lygtį). Iš realių dydžių priklausomybę vaizduojančių grafikų išrenka informaciją, kai atsakymas nusakomas keliomis reikšmėmis ar reikšmių intervalais. Nesudėtingais atvejais taiko tiesioginį proporcingumą, proporcijos savybę. Apskaičiuoja žemėlapiu mastelį, kai žinomas atstumas tikrovėje ir žemėlapyje. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 17, 19, 20, 23)</p>
Turinio sritis Veiklos sritys	3. Geometrija, matai ir matavimai		
3.1. Plokštumos figūros	<p>Paprastais atvejais taiko gretutinių ir kryžminių kampų, lygiašonio ir lygiakraščio trikampio, lygiagretainio savybes. Atpažįsta atitinkamus lygių trikampių elementus. Pavaizduoja figūrai simetrišką figūrą, kai simetrijos ašis – vertikali tiesė. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 13, 28,34)</p>	<p>Paprastais atvejais taiko kryžminių ir gretutinių kampų, lygiagrečių tiesių, lygiagretainio ir lygiašonės trapecijos savybes. Sprendžia paprastus uždavinius, kuriuose taiko trikampių lygumo požymius, stačiojo trikampio savybes, Pitagoro teoremą. Paprastais atvejais taiko ašinę ir centrinę simetriją. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 27, 31b, 36)</p>	<p>Nesudėtingais atvejais taiko kryžminių ir gretutinių kampų, trikampio pusiau kampinės, lygiašonio ir lygiakraščio trikampio, lygiagrečių tiesių savybes/požymius, trikampių lygumo požymius, Pitagoro teoremą. Paprastais atvejais taiko trikampio nelygybę. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 43)</p>

	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
3.2. Erdvės figūros	Atpažįsta kubo, stačiakampio gretasienio, prizmės, piramidės elementus ir išklotines. (žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 1)	Atpažįsta ritinio, kūgio elementus, paprastais atvejais apskaičiuoja jų dydžius. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 35)	Nesudėtingais atvejais taiko plokštumos figūrų savybes įvairių erdvės figūrų elementų dydžiams apskaičiuoti. Susieja ritinio elementus su jo išklotinės matmenimis.
3.3. Perimetras, plotas, tūris	Smulkina ir stambina dažniau kasdieniame gyvenime pasitaikančius ilgio bei laiko matavimo vienetus. Paprasčiausiais atvejais apskaičiuoja figūros perimetrą, kvadrato, stačiakampio plotą. Paprasčiausiais atvejais apskaičiuoja kubo, stačiakampio gretasienio tūrį. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 2, 32)	Smulkina ir stambina laiko, negretimus ilgio matavimo vienetus. Paprastais atvejais apskaičiuoja trikampio, stačiakampio, lygiagretainio, trapecijos ir paprasčiausių jų junginių perimetrą, plotą, apskritimo ilgį, skritulio bei skritulio išpjovos plotą. Paprasčiausiais atvejais taiko žinomų figūrų (išskyrus skritulio) ploto formules, kai reikia apskaičiuoti atkarpos ilgį. Paprastais atvejais apskaičiuoja stačiakampio gretasienio, prizmės tūrį ir paviršiaus plotą. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 33)	Smulkina ir stambina greičio, ploto bei tūrio matavimo vienetus. Paprastais atvejais taiko apskritimo ilgio, lygiagretainio, rombo, trapecijos ploto formules. Paprastais atvejais taiko kubo, stačiakampio gretasienio, ritinio tūrio formules. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 37; Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 18)
<i>Slenksčių įveikimo požymiai</i>	<i>1 slenkstis</i>	<i>2 slenkstis</i>	<i>3 slenkstis</i>
	Paprasčiausiais atvejais taiko lygiašonio ir lygiakraščio trikampio savybes. Atpažįsta lygiagrečias tieses. Pavaizduoja figūrai simetrišką figūrą, kai simetrijos ašis – vertikali tiesė. Paprasčiausiais atvejais stambina ilgio matavimo vienetus. Paprasčiausiais atvejais apskaičiuoja figūros perimetrą. Paprasčiausiais atvejais apskaičiuoja kubo, stačiakampio gretasienio tūrį. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 2, 13, 32; Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 1)	Paprastais atvejais taiko trikampių lygumo požymius, stačiojo trikampio savybes, Pitagoro teoremą. Paprastais atvejais taiko ašinę ir centrinę simetriją. Smulkina ir stambina negretimus ilgio matavimo vienetus. Paprastais atvejais apskaičiuoja stačiakampio ir stačiakampių junginio, kurį sudaro viena kitos nedengiančios figūros, perimetrą ir plotą, stačiakampio gretasienio tūrį. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 27, 35; Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 6)	Nesudėtingais atvejais taiko gretutinių kampų, trikampio pusiaukampinės, lygiašonio ir lygiakraščio trikampio savybes/požymius, trikampių lygumo požymius. Smulkina greičio, smulkina ir stambina laiko, ploto bei tūrio matavimo vienetus. Paprastais atvejais taiko apskritimo ilgio, rombo ploto formules. Paprastais atvejais taiko kubo, stačiakampio gretasienio, ritinio tūrio formules. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 37)

	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Turinio sritis Veiklos sritys	4. Stochastika		
4.1. Statistika	Remdamasis dažnių lentelėje, diagramoje tiesiogiai pateikta informacija, atsako į paprastą klausimą. Skirtingais būdais pateiktą statistinę informaciją susieja ir įterpia trūkstamus elementus. <i>(žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 40)</i>	Iš dažnių lentelės ar stulpeline diagrama pateiktų duomenų randa duomenų skaičių (imties didumą), modą, iš eilutės – vidutinę reikšmę (duomenų vidurkį). Paprastais atvejais dažnių lentelės ar diagrama pateiktą statistinę informaciją užrašo ar pavaizduoja kitu būdu (skrituline diagrama – tik paprasčiausiais atvejais). <i>(žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 38, 39)</i>	Apskaičiuoja dažnių lentelės ar stulpeline diagrama pateiktos imties vidurkį, medianą. Paprastais atvejais remiasi imties vidurkio sąvoka, imties vidurkio savybėmis. Nesudėtingais atvejais duomenis pavaizduoja skrituline diagrama. <i>(žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 10)</i>
4.2. Rinkiniai. Baigtys ir įvykiai	Paprastais atvejais baigia pildyti galimybių medį ar galimybių lentelę. Paprasčiausiais atvejais sudaro baigčių aibę, išrenka įvykiui palankias baigtis, palygina įvykius pagal jų tikėtinumą.	Paprastais atvejais (kai elementų tvarka rinkinyje yra svarbi) suskaičiuoja galimų variantų skaičių, sudarydamas dviejų elementų rinkinių sąrašą, braižydamas galimybių medį, galimybių lentelę ar taikydamas daugybės taisyklę. Paprastais atvejais sudaro bandymo baigčių aibę, randa įvykiui palankias baigtis, palygina įvykius pagal jų tikėtinumą. <i>(žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 25)</i>	Sprendžia nesudėtingus rinkinių sudarymo uždavinius, kai sunkiau atpažįstama situacija, kai rinkinį sudaro daugiau nei du elementai, kai rinkinio elementai imami iš tos pačios ir iš skirtingų aibių. Paprasčiausiais atvejais apskaičiuoja įvykio santykinį dažnį, juo remiasi vertindamas įvykio tikėtinumą. <i>(žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 8)</i>
	<i>1 slenkstis</i>	<i>2 slenkstis</i>	<i>3 slenkstis</i>
<i>Slenksčių įveikimo požymiai</i>	Remdamasis dažnių lentelėje, diagramoje tiesiogiai pateikta informacija, atsako į paprastą klausimą. Skirtingais būdais pateiktą statistinę informaciją susieja ir įterpia trūkstamus elementus. Paprastais atvejais baigia pildyti galimybių medį ar galimybių lentelę. Paprasčiausiais atvejais išrenka įvykiui palankias baigtis. <i>(žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 5)</i>	Iš dažnių lentelės ar stulpeline diagrama pateiktų duomenų randa duomenų skaičių, modą, iš eilutės – vidutinę reikšmę (duomenų vidurkį). Paprasčiausiais atvejais dažnių lentelės ar diagrama pateiktą statistinę informaciją užrašo ar pavaizduoja kitu būdu. Paprastais atvejais (kai elementų tvarka rinkinyje yra svarbi) suskaičiuoja galimų variantų skaičių. <i>(žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 25, 39)</i>	Apskaičiuoja dažnių lentelės ar stulpeline diagrama pateiktų duomenų vidurkį. Sprendžia nesudėtingus rinkinių sudarymo uždavinius, kai rinkinyje daugiau nei du elementai. <i>(žr. Priedo Nr. 4 uždavinius Nr. 8, 10)</i>

	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Turinio sritis Veiklos sritys	5. Problemų sprendimas		
5.1. Probleminės situacijos suvokimas	Sprendžia paprasčiausius mokykloje neiprasto, bet kasdieniame gyvenime dažnai pasitaikančio neekonominio konteksto uždavinius: kai uždavinio sąlygoje pateikta mažai perteklinės informacijos, kai uždavinio sąlyga pateikta neiprastu būdu, kai, norint padaryti teisingą išvadą, uždavinio sprendimo rezultatus būtina susieti su uždavinio sąlyga. <i>(žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 12)</i>	Sprendžia paprastus mokykloje neiprasto konteksto (ir ekonominio) uždavinius: kai uždavinio sąlygoje pateikta papildoma informacija, nedaug perteklinių duomenų, kai uždavinio sąlyga pateikta neiprastu būdu, kai, norint padaryti teisingą išvadą, uždavinio sprendimo rezultatus būtina įvertinti pradinės uždavinio sąlygos kontekste (pvz., prašoma, nagrinėjant kainininką ir reklaminių lankstinuką apie įvairias nuolaidas, įvertinti, kuris mokėjimo variantas būtų pigiausias). <i>(žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 41)</i>	Sprendžia nesudėtingus neiprasto konteksto (ir ekonominio, valiutos keitimo) uždavinius: kai uždavinio sąlygoje pateikta perteklinė informacija; kai, norint padaryti teisingą išvadą, uždavinio sprendimo rezultatus būtina įvertinti pradinės uždavinio sąlygos kontekste (pvz., prašoma, nagrinėjant valiutų kursų lentelę, įvertinti, kiek pinigų turėtų iškeisti turistai, norėdamas gauti tam tikrą pinigų sumą kita valiuta). <i>(žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 11)</i>
5.2. Argumentavimas		Išanalizavęs pateiktus labai paprastus abstrakčius teiginius, geba įvertinti, kuris iš jų teisingas/klaidingas. Paprastais atvejais abstraktų teiginį pritaiko konkrečiu atveju. <i>(žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 21)</i>	Nesudėtingais atvejais įrodo/argumentuoja/pagrindžia savo samprotavimus, remdamasis žinomais apibrėžimais, teoremomis (pvz., nesudėtingo geometrinio uždavinio sprendimą pagrindžia trikampio lygumo požymiu, o algebrinio – dalumo požymiu). Nesudėtingais atvejais išanalizavęs pateiktus abstrakčius teiginius, geba įvertinti, kuris iš jų teisingas/klaidingas. Nesudėtingais atvejais abstraktų teiginį pritaiko konkrečiu atveju. <i>(žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 29, 44)</i>
5.3. Vizualizavimas	Paprastais atvejais įvertina, kuri schema yra/nėra žodinio uždavinio sprendimo vaizdinė iliustracija, pagal uždavinio sąlygos reikalavimą nubraižo/papildo brėžinį/paveikslą/schemą. <i>(žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 14)</i>	Nesudėtingais atvejais uždavinio sprendimą iliustruoja schema, piešiniu ir pan., pagal uždavinio sąlygos reikalavimus nubraižo/papildo brėžinį/paveikslą/schemą (pvz., parodo schema, kaip randa laiką, po kurio susitiks du vienas paskui kitą ar vienas priešais kitą judantys objektai, duotą atkarpą pavaizduoja nurodytu masteliu, padalina figūrą nurodytu būdu į dvi lygias dalis). <i>(žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 30, 31a)</i>	Probleminio uždavinio sprendimą iliustruoja kūrybiškai taikydamas įvairius objektų ir reiškinių vaizdavimo būdus (pvz., probleminį bendrojo mažiausio kartotinio radimo uždavinį išsprendžia braižydamas schemą).

	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
5.4. Skaidymas į dalis. Sprendimas nuo galo	Nesudėtingais atvejais nežinomą plokščiosios figūros / kelių figūros dalių plotą apskaičiuoja kaip žinomos figūros ploto dalį/plotą (pvz., suvokia, kad skritulio išpjovos, kurios kampas yra 120° , plotą galima apskaičiuoti kaip skritulio ploto trečdalį; kad kelių duotų išpjovų plotų suma lygi skritulio plotui). (žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 2)	Nesudėtingais atvejais randa būdą figūrų junginio plotui/perimetrui apskaičiuoti, kai junginys sudarytas iš nepersidengiančių figūrų. Sprendžia nesudėtingus praktinio/gyvenimiško turinio uždavinius, kuriuose derina gebėjimą taikyti kelių sričių gebėjimus. Nesudėtingais atvejais taiko sprendimo nuo galo strategiją. (žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 9)	Randa būdą junginio perimetrui/plotui apskaičiuoti, kai papildomai tenka rasti tam reikalingus matmenis, o junginį tenka pakeisti kelių nepersidengiančių figūrų skirtumu. Sprendžia nesudėtingus probleminius geometrinio turinio uždavinius, kuriuose derina gebėjimą taikyti kelių sričių gebėjimus. Sprendžia nesudėtingus bendrojo darbo uždavinius. (žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 13)
5.5. Pastebėto sąryšio/dėsningumo taikymas	Paprastais atvejais geba pastebėti ir pasinaudoti dėsningumu tarp eilute surašytų skaičių, išskyrus atvejus, kai jie susiję tiesioginiu ar atvirkštiniu proporcingumu. (žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 3)	Nesudėtingais atvejais geba pastebėti ir pasinaudoti sąryšiu tarp įvairiais būdais išdėstytų skaičių ar objektų, kai jų skaičius uždavinio sąlygoje yra nedidelis. (žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 4)	Išanalizavęs dėsningumą/sąryšį, siejantį skaičius/objektus, geba juo pasinaudoti, kai skaičių/objektų skaičius uždavinio sąlygoje yra gana didelis ir tenka remtis gebėjimu abstrahuoti, apibendrinti. (žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 12)
5.6. Variantų perrinkimas	Paprasčiausiais atvejais išsirašo ir perrenka įvairius variantus, randa uždavinio sąlygas tenkinantį dydį/skaičių. (žr. Priedo Nr. 4 uždavinį Nr. 4)	Paprastais atvejais sugalvoja sistemą, kaip perrenkant variantus rasti uždavinio sąlygą tenkinantį skaičių/dydį ar apskaičiuoti visų galimų variantų skaičių.	Perrinkdamas variantus randa papildomą uždavinio sąlygą tenkinantį dydį/skaičių, kai žinoma, koku tikslumu buvo suapvalintas dydis/skaičius ir koks yra rezultatas. (žr. Priedo Nr. 1 uždavinį Nr. 3)

4. VERTINIMO INSTRUMENTŲ CHARAKTERISTIKOS

Mokinio pasiekimų lygis nustatomas pagal jo standartizuoto testo atlikimo rezultatus. Testas sudaromas laikantis šioje programoje nustatytų proporcijų tarp įvairių turinio sričių, gebėjimų grupių ir mokinių pasiekimų lygių. Testo sprendimo trukmė – 60 min., orientacinis galimų surinkti taškų skaičius 45–50.

Testo užduotys – įvairių formatų uždaviniai:

- pasirenkamojo atsakymo, t. y. uždaviniai, kai nereikia pateikti sprendimo, o kartu su uždavinio sąlyga pateikiami ir keli pasirenkamieji atsakymai: vienas iš jų teisingas („raktas“), o kiti klaidingi („distraktoriai“) (*žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 1, 18*);

- trumpo atsakymo, t. y. uždaviniai, kai neprašoma pateikti sprendimo, o numatoma tikrinti tik mokinio parašytą atsakymą (*žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 6, 15*);
- išsamaus sprendimo, t. y. užduotys, kai mokinio uždavinio sąlygoje prašoma pateikti sprendimą ar pagrįsti teiginį (*žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 29, 44*);
- struktūruoti, t. y. uždaviniai, kurių pradžioje pateikiama įvadinė informacija, o vėliau su ja susiję klausimai. Struktūruoto uždavinio kiekvienas klausimas vertinamas atskirai (*žr. Priedo Nr. 1 uždavinius Nr. 11a, 11b, 31a, 31b*).



PRIEDAI

PRIEDAS NR. 1. STANDARTIZUOTAS TESTAS

1. Suapvalink skaičių 52,471 iki dešimtųjų.

A 50

B 52,4

C 52,5

D 52

(1 taškas)

2. Kvadratinio žemės sklypo kraštinės ilgis yra 25 m. Kiek metrų tvoros prireiks šiam sklypui aptverti?

Atsakymas:

(1 taškas)

3. Užrašyk visus sveikuosius skaičius, kuriuos suapvalinęs iki dešimčių, gausi 20.

Atsakymas:

(1 taškas)

4. Užrašyk mišriuojų skaičiumi: $\frac{41}{7} =$

(1 taškas)

5. Apskaičiuok: $1\frac{1}{2} \cdot \frac{4}{9} =$

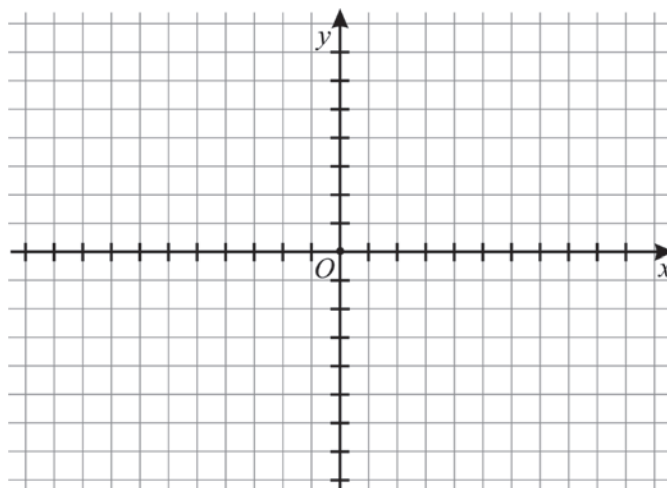
(1 taškas)

6. Buvo išvirta $2\frac{1}{2}$ l kakavos, kuri supilstyta į $\frac{1}{4}$ l talpos puodelius. Kiek puodelių prireikė?

Atsakymas:

(1 taškas)

7. Koordinačių plokštumoje pažymėk tašką A(500; -1000).



(1 taškas)

8. Kiek kartų skaičius $7 \cdot 10^6$ yra didesnis už skaičių $7 \cdot 10^2$?

Atsakymas:

(1 taškas)

9. Skaičių $\frac{2}{3}$ pakelk trečiuoju laipsniu.

Atsakymas:

(1 taškas)

10. Pakelk laipsniu: $\left(-\frac{2}{7}\right)^{-2} =$

(1 taškas)

11. Olimpiadoje dalyvavo 15 mokinių. Tai sudaro 20 % visų mokyklos aštuntokų.

a) Kiek aštuntokų mokosi mokykloje?

Atsakymas:

(1 taškas)

b) Kuri aštuntokų dalis nedalyvavo olimpiadoje?

Atsakymas:

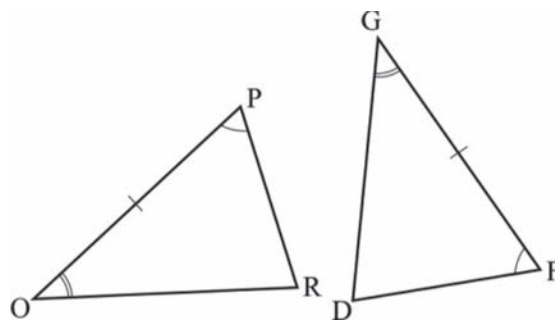
(1 taškas)

12. Parduotuvėje varškė supakuota į pakelius po 180 g. Laima nori kepti pyragą, kuriam reikia 500 g varškės. Kelis pakelius varškės Laimai reikės nusipirkti?

Atsakymas:

(1 taškas)

13. Paveiksle pavaizduoti lygūs trikampiai. Surašyk atitinkamai lygių kraštinių poras.

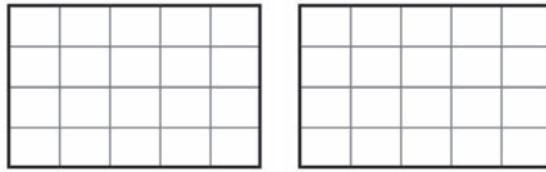


Atsakymas: $OR = \dots\dots\dots$, $RP = \dots\dots\dots$, $PO = \dots\dots\dots$

(1 taškas)

PRIEDAS NR. 1. STANDARTIZUOTAS TESTAS

14. Du lygūs stačiakampiai padalyti į lygius kvadratus. Nuspalvink dalį kvadratų taip, kad būtų nuspalvintas ketvirtadalis stačiakampių bendro ploto.



(1 taškas)

15. Sutrauk panašiuosius narius: $4k + 10k - 20k =$

(1 taškas)

16. Atskliausk ir sutrauk panašiuosius narius: $2x - 4(5 + 3x) =$

(1 taškas)

17. Išskaidyk dauginamaisiais: $0,25x^2 - 9y^2 =$

(1 taškas)

18. Kuris iš šių skaičių yra lygties $2x - 7 = 5$ sprendinys?

A 4

B 5

C 6

D 7

(1 taškas)

19. Išspręsk lygtį: $(4 - x)(x + 1,4) = 0$.

Atsakymas:

(1 taškas)

20. Rask didžiausią sveikąjį nelygybės $5x - 4 > 7x - 20$ sprendinį. Pateik sprendimą.

Sprendimas:

Atsakymas:

(2 taškai)

21. Jei $x = y + 14$, tai kuris teiginys yra teisingas?

A $x < y$

B $x > y$

C $x = y$

D $x < 14$

(1 taškas)

22. Trys traktoriai gali suarti lauką per 6 valandas. Per kiek laiko tą patį lauką suartų šeši traktoriai?



Atsakymas:

(1 taškas)

23. Pastebėjęs, kaip y susijęs su x , įrašyk trūkstamą skaičių.

x	10	20	25
y		5	4

(1 taškas)

24. Užpildyk lentelę:

x	2	10
$y = x + 2$		

(1 taškas)

25. Mokykloje galima lankyti šokių, krepšinio ir šachmatų būrelius. Kiek yra skirtingų pasirinkimų, jeigu norite lankyti tik du iš šių būrelių?

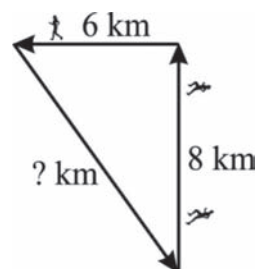
Atsakymas:

(1 taškas)

26. Apskaičiuok: $2\sqrt{9} =$

(1 taškas)

27. Bėgikai bėgo 8 km į šiaurę, po to – dar 6 km į vakarus, o tada tiesiausiu keliu – į pradinį punktą. Kokio ilgio buvo trečioji kelio atkarpa?

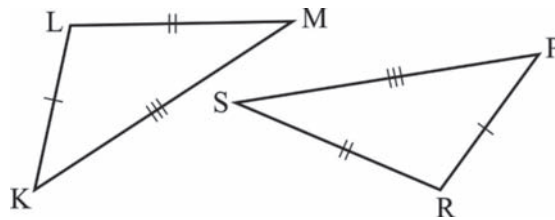


Atsakymas:

(1 taškas)

PRIEDAS NR. 1. STANDARTIZUOTAS TESTAS

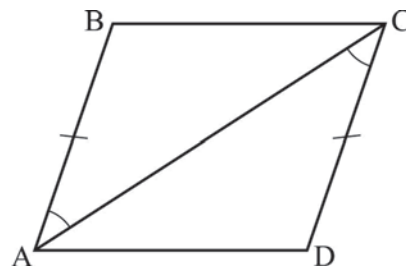
28. Paveiksle pavaizduoti lygūs trikampiai. Surašyk atitinkamai lygių kampų poras.



Atsakymas: $\angle S = \dots\dots\dots$, $\angle P = \dots\dots\dots$, $\angle R = \dots\dots\dots$ (1 taškas)

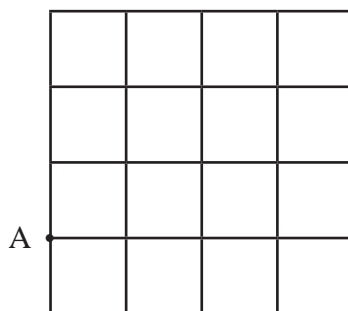
29. Remdamasis paveikslo duomenimis, nustatyk, ar $\triangle ACD$ ir $\triangle CAB$ yra lygūs. Paaiškink savo samprotavimus. Pateik sprendimą.

Sprendimas:



Atsakymas: $\dots\dots\dots$ (1 taškas)

30. Paveikslėlyje nubrėšk laužtą liniją taip, kad ji būtų sudaryta iš 3 atkarpų ir kvadratą padalintų į dvi lygias dalis. Linijos pradžia – taške A.



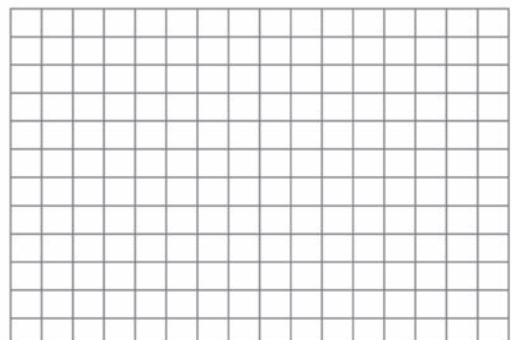
(1 taškas)

31. Lygiagretainio pagrindo ilgis yra 6 cm, o aukštinės į šį pagrindą ilgis – 4 cm.

a) Pavaizduok tokį lygiagretainį (laikyk, kad 1 cm atitinka 2 langelius).

(1 taškas)

b) Apskaičiuok šio lygiagretainio plotą.



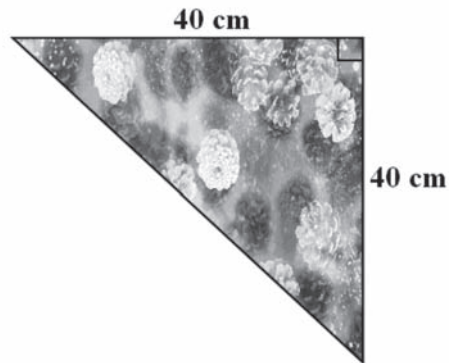
Atsakymas: $\dots\dots\dots$ (1 taškas)

32. Paversk nurodytais vienetais:

3 km 53 m = m

(1 taškas)

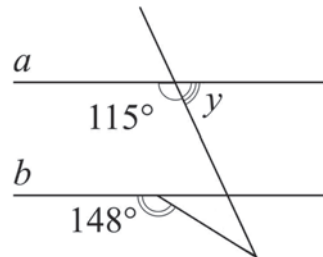
33. Apskaičiuok trikampės skarelės plotą:



Atsakymas:

(1 taškas)

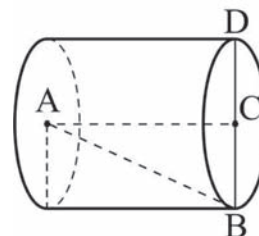
34. Tiesės a ir b yra lygiagrečios. Koks raide y pažymėto kampo didumas?



Atsakymas:

(1 taškas)

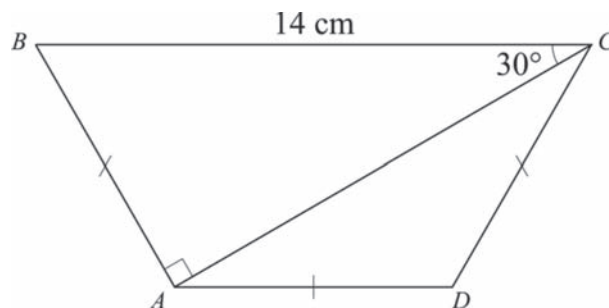
35. Kuri atkarpa yra pavaizduoto ritinio aukštinė?



Atsakymas:

(1 taškas)

36. ABCD – trapecija. $AB = AD = CD$, $BC = 14$ cm. $\angle ACB = 30^\circ$, $\angle BAC = 90^\circ$. Apskaičiuok trapecijos nežinomo pagrindo ilgį.



Atsakymas:

(1 taškas)

PRIEDAS NR. 1. STANDARTIZUOTAS TESTAS

37. Gimnastikos lanko ilgis 314 centimetrų. Apskaičiuok šio lanko spindulio ilgį.



Atsakymas:

(1 taškas)

38. Apklausus vienos klasės mokinius, kiek jų šeimose yra vaikų, gauti duomenys buvo pavaizduoti diagrama. Keliose šeimose auga mažiau nei trys vaikai?



Atsakymas:

(1 taškas)

39. Dovilė apklausė klasės draugus, kiek gyvūnų jie augina namuose. Gautus duomenis ji surašė lentelėje:

Auginamų gyvūnų skaičius	0	1	2	3	4
Draugų skaičius	7	10	6	4	3

Kiek iš viso gyvūnų augina Dovilės apklausti draugai? Pateik sprendimą.

Sprendimas:

Atsakymas:

(1 taškas)

40. Apklausus 36 mokinius paaiškėjo, kad 6 mokiniai lanko dramos būrelį, 9 – muzikos būrelį, 12 – šokių būrelį, 9 – dailės būrelį. Pavaizduok apklausos duomenis diagrama.

(1 taškas)

41. Lentelėje surašyti Birutės ir Tomo paskutinių penkių matematikos kontrolinių darbų pažymiai. Kuriam mokiniui geriau sekėsi rašyti kontrolinius darbus? Pasirink vieną atsakymą ir pratęsk mintį.

Birutės	10	5	8	7	5
Tomo	7	8	7	8	6

Birutei, nes

.....

Tomui, nes

.....

(1 taškas)

42. Milda nusipirko dvi knygas po 5 litus ir tris knygas po 8 litus. Kuris iš parašytų reiškinių **netinka** apskaičiuoti viso pirkinio kainai?

A $5 \cdot 2 + 8 \cdot 3$

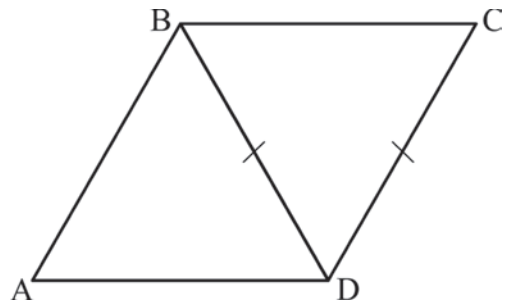
B $8 + 5 + 8 + 5 + 8$

C $2 \cdot 5 + 2 \cdot 8$

D $5 + 5 + 3 \cdot 8$

(1 taškas)

43. Rombo ABCD mažesnioji įstrižainė lygi jo kraštinei. Apskaičiuok $\angle BCD$ ir $\angle ABC$.



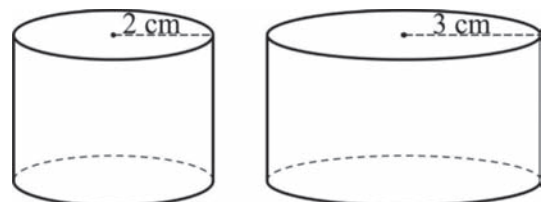
Atsakymas: $\angle BCD =$

$\angle ABC =$

(2 taškai)

44. Dviejų ritinių aukštis toks pats, tačiau vieno ritinio pagrindo spindulys 2 cm, o kito – 3 cm. Ar gali būti, kad antrojo ritinio tūris daugiau nei dvigubai didesnis už pirmojo? Atsakymą pagrįsk. Pateik sprendimą.

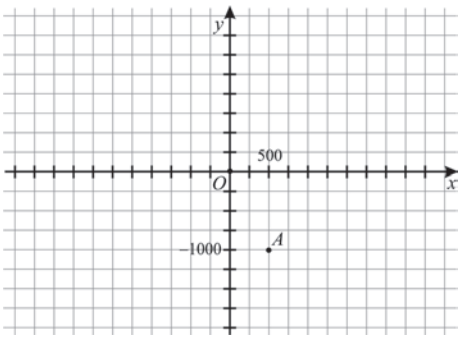
Sprendimas:

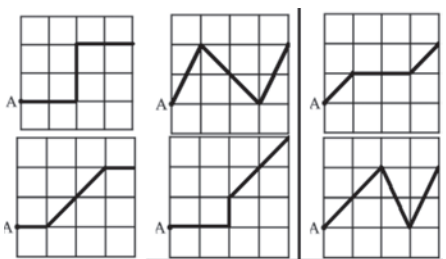
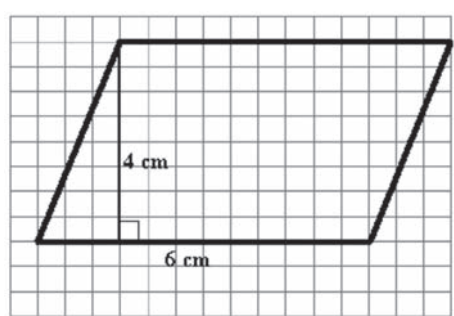


Atsakymas:

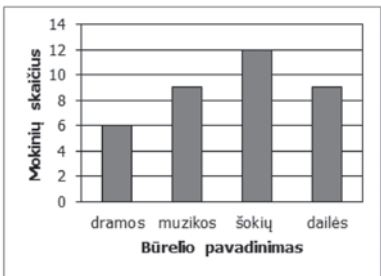
(2 taškai)

PRIEDAS NR. 2. STANDARTIZUOTO TESTO VERTINIMO INSTRUKCIJA

Užd. Nr.	Sprendimas/atsakymas	Taškai	Vertinimas
1	C	1	Už teisingai pasirinktą atsakymą
2	100 m (arba 100 metrų, arba 100)	1	Už teisingą atsakymą
3	15; 16; 17; 18; 19; 20; 21; 22; 23; 24	1	Už teisingą atsakymą
4	$5\frac{6}{7}$	1	Už teisingą atsakymą
5	$\frac{2}{3}$ (arba $\frac{6}{9}$)	1	Už teisingą atsakymą
6	10 puodelių arba 10	1	Už teisingą atsakymą
7		1	Už teisingą atsakymą <i>Pastaba:</i> jeigu padalos vertės ašyse nenurodytos, tačiau taškas atidėtas, atsižvelgiant į proporcijas tarp jo koordinatų, skiriamas 1 taškas.
8	10 000 kartų (arba 10^4)	1	Už teisingą atsakymą
9	$\frac{8}{27}$	1	Už teisingą atsakymą
10	$12\frac{1}{4}$ (arba 12,25, arba $\frac{49}{4}$)	1	Už teisingą atsakymą
11a	75 mokiniai (arba 75)	1	Už teisingą atsakymą
11b	$\frac{4}{5}$ (arba 0,8, arba $\frac{60}{75}$, arba $\frac{8}{10}$, arba 80 %)	1	Už teisingą atsakymą
12	3 pakelius (arba 3, arba ≈ 3)	1	Už teisingą atsakymą. <i>Pastaba:</i> už atsakymą, pvz., 3 pakelius ir dar liks (40 g), skiriamas 1 taškas. Bet jei likutis nurodytas klaidingai, taškas nėra skiriamas.
13	OR = GD, RP = DF, PO = GF.	1	Už teisingą atsakymą
14	Iš viso turi būti nuspalvinta 10 langelių	1	Už teisingą atsakymą
15	$-6k$	1	Už teisingą atsakymą
16	$-10x - 20$ (arba $-20 - 10x$)	1	Už teisingą atsakymą
17	$(0,5x - 3y)(0,5x + 3y)$	1	Už teisingą atsakymą
18	C	1	Už teisingai pasirinktą atsakymą
19	4 ir -1,4	1	Už teisingą atsakymą

Užd. Nr.	Sprendimas/atsakymas	Taškai	Vertinimas
20		2	
	$5x - 7x > 4 - 20,$ $-2x > -16,$ $x < 8.$	1	Už teisingai išspręstą nelygybę
	Didžiausias sveikas sprendinys 7 (arba 7)	1	Už teisingą atsakymą
21	B	1	Už teisingai pasirinktą atsakymą
22	3 val. (arba 3)	1	Už teisingą atsakymą
23	10	1	Už teisingą atsakymą
24	4 ir 12	1	Už teisingą atsakymą. <i>Pastaba:</i> jei teisingos reikšmės yra įrašytos ne lentelėje, pvz., $y = 4$, $y = 12$, irgi skiriamas 1 taškas.
25	3 pasirinkimai (arba 3)	1	Už teisingą atsakymą. <i>Pastaba:</i> jei išrašyti visi įmanomi pasirinkimai, irgi skiriamas 1 taškas.
26	6	1	Už teisingą atsakymą
27	10 km (arba 10)	1	Už teisingą atsakymą
28	$\angle S = \angle M, \angle P = \angle K, \angle R = \angle L$	1	Už teisingą atsakymą. <i>Pastaba:</i> jei surašytose lygybėse nėra kampo ženklo, irgi skiriamas 1 taškas.
29	$\Delta ACD = \Delta CAB$, nes AC – bendra, $\angle A = \angle C, AB = CD$ (pagal dvi kraštines ir kampą tarp jų)	1	Už pagrįstą ir teisingą atsakymą
30		1	Už bet kurį vieną teisingą variantą
31a		1	Už teisingą brėžinį. <i>Pastaba:</i> jei lygiagretainis nubraižytas teisingai, bet pagrindas ar aukštinė vienu langeliu ilgesnė ar trumpesnė, irgi skiriamas 1 taškas.
31b	24 cm^2 (arba 24)	1	Už teisingą atsakymą
32	3053	1	Už teisingą atsakymą
33	800 cm^2 (arba 800)	1	Už teisingą atsakymą
34	65°	1	Už teisingą atsakymą
35	AC	1	Už teisingą atsakymą

PRIEDAS NR. 2. STANDARTIZUOTO TESTO VERTINIMO INSTRUKCIJA

Užd. Nr.	Sprendimas/atsakymas	Taškai	Vertinimas
36	7 cm (arba 7)	1	Už teisingą atsakymą
37	50 cm (arba 50, arba 0,5 m)	1	Už teisingą atsakymą
38	25 šeimose (arba 25)	1	Už teisingą atsakymą
39	$7 \cdot 0 + 10 \cdot 1 + 6 \cdot 2 + 4 \cdot 3 + 3 \cdot 4 = 46$ 46 gyvūnus (arba 46).	1	Už gautą teisingą atsakymą
40		1	Už teisingai nubraižytą diagramą. <i>Pastaba:</i> jei esminių klaidų nėra, bet yra įvairių defektų (pvz., nėra pavadintos ašys, stulpeliai nevienodo pločio, prie ašių yra rodyklės arba x ir y , neracionaliai išnaudotas diagramai skirtas plotas ir pan.), irgi skiriamas 1 taškas.
41	Tomui, nes jo pažymių vidurkis yra aukštesnis.	1	Už teisingą argumentuotą atsakymą. <i>Pastaba:</i> už bet koki kitą teisingą antro teiginio argumentavimą.
42	C	1	Už teisingai pasirinktą atsakymą
43		2	
	$\angle BCD = 60^\circ$	1	Už teisingai apskaičiuotą kampo BCD didumą
	$\angle ABC = 120^\circ$	1	Už teisingai apskaičiuotą kampo ABC didumą
44		2	
	$V_1 = 4\pi H$, $V_2 = 9\pi H$ (arba $S_1 = 4\pi$, $S_2 = 9\pi$), $V_2 : V_1 = \frac{9}{4} = 2\frac{1}{4}$	1	Už teisingą tūrių (arba pagrindų plotų) apskaičiavimą
	Taip, gali.	1	Už gautą teisingą atsakymą

PRIEDAS NR. 3. STANDARTIZUOTO TESTO CHARAKTERISTIKOS

1 lentelė. Pasiekimų lygių ribos

Pasiekimų lygis	Pasiekimų lygio ribos		Šalies mokinių, pasiekusių atitinkamą pasiekimų lygį, dalis (proc.)
	Nuo	Iki	
Nepatenkinamas	0	8	15,5
Patenkinamas	9	22	44,8
Pagrindinis	23	36	34,0
Aukštesnysis	37	49	5,7

2 lentelė. Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal pasiekimų lygius

		Pasiekimų lygis		
		Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Užduočių Nr.		1; 2; 11a; 12; 13; 14; 18; 24; 26; 28; 32; 34; 40; 42	4; 5; 6; 7; 9; 11b; 15; 16; 21; 22; 25; 27; 30; 31a; 31b; 33; 35; 36; 38; 39; 41	3; 8; 10; 17; 19; 20; 23; 29; 37; 43; 44
Testo taškų pasiskirstymas	taškai	14	21	14
	proc.	28,6	43,0	28,6

3 lentelė. Standartizuoto testo skaitinės charakteristikos

Galimų surinkti taškų skaičius	Decilių* intervalai (taškais)									
	D ₁ (0–10%)	D ₂ (11–20%)	D ₃ (21–30%)	D ₄ (31–40%)	D ₅ (41–50%)	D ₆ (51–60%)	D ₇ (61–70%)	D ₈ (71–80%)	D ₉ (81–90%)	D ₁₀ (91–100%)
49	0–6	7–10	11–14	15–17	18–20	21–23	24–26	27–30	31–34	35–49

*Deciliai gaunami iš dešimt lygių dalių padalijus eilutę, kurią sudaro mokiniai, išdėstyti jų surinktų taškų sumos didėjimo tvarka

4 lentelė. Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal turinio sritis

		Turinio sritis				
		Skaičiai ir skaičiavimai	Reiškiniai, lygtys, nelygybės, sistemos, sąryšiai ir funkcijos	Geometrija, matai ir matavimai	Stochastika	Problemų sprendimas
Užduočių Nr.		1; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11a; 11b; 26; 42	15; 16; 17; 18; 19; 20; 22; 23; 24	2; 13; 27; 28; 31b; 32; 33; 34; 35; 36; 37; 43	25; 38; 39; 40	3; 12; 14; 21; 29; 30; 31a; 41; 44
Testo taškų pasiskirstymas	taškai	12	10	13	4	10
	proc.	24,5	20,4	26,5	8,2	20,4

5 lentelė. Vidutiniškai surinkta taškų dalis pagal atskiras turinio sritis

		Turinio sritis				
		Skaičiai ir skaičiavimai	Reiškiniai, lygtys, nelygybės, sistemos, sąryšiai ir funkcijos	Geometrija, matai ir matavimai	Stochastika	Problemų sprendimas
Vidutiniškai surinkta taškų dalis	taškai	5,8	3,7	6,6	2,4	3,6
	proc.	48,5	36,6	50,7	59,0	36,2

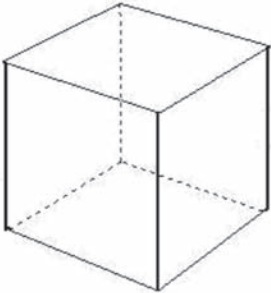
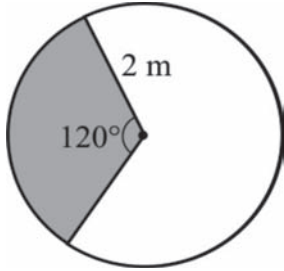
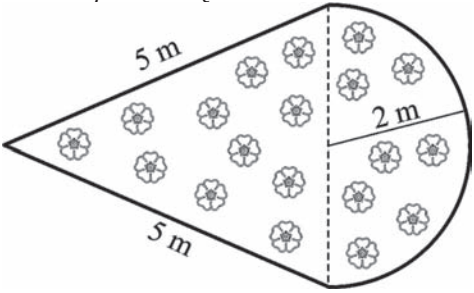
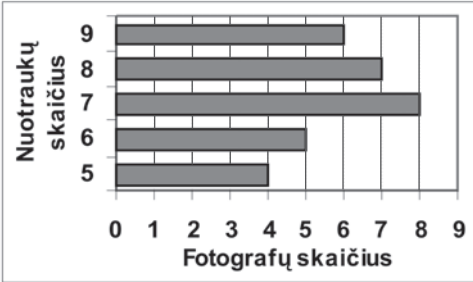
PRIEDAS NR. 3. STANDARTIZUOTO TESTO CHARAKTERISTIKOS

6 lentelė. Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal kognityvinių gebėjimų sritis

		Kognityvinių gebėjimų sritis		
		Žinios ir supratimas	Taikymas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
Užduočių Nr.		1; 4; 5; 9; 10; 13; 15; 16; 17; 18; 24; 26; 27; 28; 31b; 32; 35; 38	2; 6; 7; 8; 11a; 11b; 19; 20; 22; 23; 25; 33; 34; 36; 37; 39; 40; 42; 43	3; 12; 14; 21; 29; 30; 31a; 41; 44
Testo taškų pasiskirstymas	taškai	18	21	10
	proc.	36,7	42,9	20,4

7 lentelė. Vidutiniškai surinkta taškų dalis pagal atskiras kognityvinių gebėjimų sritis

		Kognityvinių gebėjimų sritis		
		Žinios ir supratimas	Taikymas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
Vidutiniškai surinkta taškų dalis	taškai	9,5	8,9	3,6
	proc.	52,7	42,5	36,2

Nr.		Nr.																			
1.	<p>Kiek kubas turi briaunų?</p> 	2.	<p>Apskaičiuok skritulio pilkosios dalies plotą. Pateik sprendimą.</p> 																		
3.	<p>Skaičiai eilutėje 2, 5, 8, 11, 14, 17, □, □, □, □ surašomi pagal tam tikrą taisyklę. Kokį skaičių reikia įrašyti paskutinio kvadratėlio vietoje?</p>	4.	<p>Knygoje yra 120 puslapių. Kiek kartų numeruojant knygos puslapius pasikartoja skaičius 1, jei žinome, kad numeruoti pradėta nuo antrojo puslapio?</p>																		
5.	<p>Aštuntokams yra pateikta tokia matematikos kontrolinių darbų vertinimo lentelė:</p> <table border="1" data-bbox="217 904 783 1077"> <tr> <td>Surinkti taškai</td> <td>0–6</td> <td>7–8</td> <td>9–10</td> <td>11–12</td> <td>13–15</td> <td>16–17</td> <td>18–19</td> <td>20 ir daugiau</td> </tr> <tr> <td>Įvertinimas pažymiu</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>6</td> <td>7</td> <td>8</td> <td>9</td> <td>10</td> </tr> </table> <p>Kiek mažiausiai taškų reikia surinkti, norint gauti ketvertą?</p>	Surinkti taškai	0–6	7–8	9–10	11–12	13–15	16–17	18–19	20 ir daugiau	Įvertinimas pažymiu	3	4	5	6	7	8	9	10	6.	<p>Stačiakampio ilgis – 18 m, o plotis – 7,5 m. Koks stačiakampio perimetras?</p>
Surinkti taškai	0–6	7–8	9–10	11–12	13–15	16–17	18–19	20 ir daugiau													
Įvertinimas pažymiu	3	4	5	6	7	8	9	10													
7.	<p>Apskaičiuok nežinomą proporcijos narį:</p> $\frac{21}{9} = \frac{7}{x}$	8.	<p>Krepšinio turnyre dalyvauja 4 komandos. Kiekviena komanda sužais su likusiomis po vieną kartą. Kiek rungtynių planuojama šiame turnyre?</p>																		
9.	<p>Julijos gėlių darželis sudarytas iš trikampės dalies ir pusskritulio dalies. Mergaitė nori daželį aptverti dekoratyvine tvorele. Kiek metrų tvorelės prireiks? (Laikyk, kad $\pi = 3,14$). Pateik sprendimą.</p> 	10.	<p>Diagramoje pavaizduota, kiek fotografų dalyvauja konkurse ir kiek nuotraukų jie pateikė.</p>  <p>Kiek nuotraukų iš viso buvo pateikta konkursui?</p>																		

Nr.		Nr.																		
11.	<p>Lito ir užsienio valiutų santykiai banke 2010 metų balandžio 2 dieną.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Valiuta</th> <th rowspan="2">Valiutos kodas</th> <th rowspan="2">Kiekis</th> <th colspan="2">Bankas</th> </tr> <tr> <th>Perka</th> <th>Parduoda</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Euras</td> <td>EUR</td> <td>1</td> <td>3,443</td> <td>3,4618</td> </tr> <tr> <td>Didžiosios Britanijos svarai</td> <td>GBP</td> <td>1</td> <td>3,8356</td> <td>3,9086</td> </tr> </tbody> </table> <p>Kiek litų ir centų Adomas turi sumokėti bankui, kad nusipirktų 10 eurų?</p>	Valiuta	Valiutos kodas	Kiekis	Bankas		Perka	Parduoda	Euras	EUR	1	3,443	3,4618	Didžiosios Britanijos svarai	GBP	1	3,8356	3,9086	12.	<p>Apskaičiuok visų natūraliųjų skaičių nuo 1 iki 50 sumą, jei vienodai nuo reiškinio galų nutolusių skaičių suma lygi tam pačiam skaičiui. Pateik sprendimą.</p> $1 + 2 + 3 + \dots + 48 + 49 + 50$ $\underbrace{\hspace{10em}}_{2 + 49 = 51}$ $\underbrace{\hspace{10em}}_{1 + 50 = 51}$
Valiuta	Valiutos kodas				Kiekis	Bankas														
		Perka	Parduoda																	
Euras	EUR	1	3,443	3,4618																
Didžiosios Britanijos svarai	GBP	1	3,8356	3,9086																
13.	<p>Erika gali sutvarkyti namus per 4 valandas, o jos mama – per 3 valandas. Per kiek laiko Erika su mama sutvarkytų namus, jei dirbtų kartu?</p>	14.	<p>Ant stalo krepšelyje yra 120 saldainių. Kasdien Rimantas suvalgo 5 saldainius. Kiek saldainių liks krepšelyje po y dienų?</p> <p>A $120 - y$ B $5y - 120$</p> <p>C $120 - 5y$ D $5y$</p>																	
15.	<p>Nubraižytas vienos paros oro temperatūros kitimo grafikas:</p> <p>Užrašykite laiko tarpus, kuriais oro temperatūra buvo neigiama.</p>	16.	<p>Nubraižytas vienos paros oro temperatūros kitimo grafikas:</p> <p>Užrašykite laiko tarpus, kuriais oro temperatūra buvo teigiama.</p>																	
17.	<p>Iš 100 ml buteliuko acto turime pagaminti acto tirpalą. Gaminant acto tirpalą imamas actas ir vanduo santykiu 1 : 3. Kiek mililitrų acto reikės paimti, norint pagaminti 80 ml acto tirpalo?</p>	18.	<p>Lygiagretainio ABCD dviejų gretimų kraštinių ilgiai yra 9 cm ir 15 cm. Koks lygiagretainio ilgesniosios aukštinės ilgis, jei lygiagretainio plotas lygus 45 cm^2?</p>																	

**STANDARTIZUOTA
ISTORIJOS
PROGRAMA 8 KLASEI**



1. ĮVADAS

Standartizuota 8 klasės istorijos programa (toliau – Standartizuota programa) parengta vadovaujantis Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-3848). Standartizuotos programos paskirtis – padėti pagrindinio ugdymo tikslus paversti išmatuojamais ir aprašyti mokinių pasiekimus taip, kad būtų lengviau nustatyti mokinių pasiekimų lygį ir sekti daromą pažangą, atsižvelgiant į šiam amžiaus tarpsniui būdingus kognityvinių gebėjimų ypatumus. Standartizuota programa bus remiamasi atliekant nacionalinius standartizuotus testavimus ir nacionalinius mokinių pasiekimų tyrimus.

Standartizuota programa sukurta mokinių pasiekimų stebėsenos ir tyrimų tikslams. Ji nėra skirta reglamentuoti istorijos ugdymo turinį. Svarbiausias istorijos ugdymo turinį reglamentuojantis dokumentas yra Pagrindinio ugdymo istorijos bendroji programa. Tačiau Standartizuota programa, kaip vertingas informacijos šaltinis ir vertinimo kokybę padedantis užtikrinti įrankis, bus naudinga mokytojams, mokyklų vadovams, vadovėlių ir kitų mokymo priemonių autoriams, ugdymo programų kūrėjams, didaktikos specialistams. Mokytojams ir vadovams Standartizuotoje programoje pateikta medžiaga bus naudinga atliekant formuojamąjį mokinių pasiekimų vertinimą ugdymo procese, diagnozuojant mokinių pasiekimų spragas,

keliant konkrečius, testų tipo užduotimis išmatuojamus ugdymo tikslus, vertinant mokinių daromą pažangą ir įsivertinant darbo rezultatus. Mokymo priemonių autoriams ir ugdymo turinio specialistams Standartizuota programa padės geriau suvokti šalies mokinių istorijos mokymosi pasiekimų struktūrą ir svarbiausias pasiekimų sudedamąsias dalis, nuo kurių priklauso mokinių pasiekimų lygiai.

Standartizuota programa bus ypač svarbi švietimo bendruomenei tuo, kad joje pirmą kartą sujungtos, susistemintos ir apibendrintos empirinės (testavimo būdu gautos) ir ekspertinės (istorijos mokymo ekspertų pateiktos) žinios apie šalies mokinių istorijos pasiekimus. Programoje ypač išryškintos tos mokinių istorijos mokymosi pasiekimų sritys, kurios labiausiai atitinka besikeičiančius visuomenės poreikius ir yra aktualios ugdymo kokybės gerinimui.

Standartizuota programa sukurta vykdant projektą „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas“. Projektą vykdo Ugdymo plėtotės centras (anksčiau – Švietimo plėtotės centras). Projektas pradėtas 2009 m. vasario 26 d. Kartu su Standartizuota programa projekte sukurti standartizuoti istorijos 8 klasės testai ir standartizuotų klausimų bankas, apmokyti specialistai, kurie gali kokybiškai parengti standartizuotus testų klausimus ir istorijos testus.

2. VERTINAMŲ MOKINIŲ MOKYMO SI PASIEKIMŲ KONSTRUKTAS

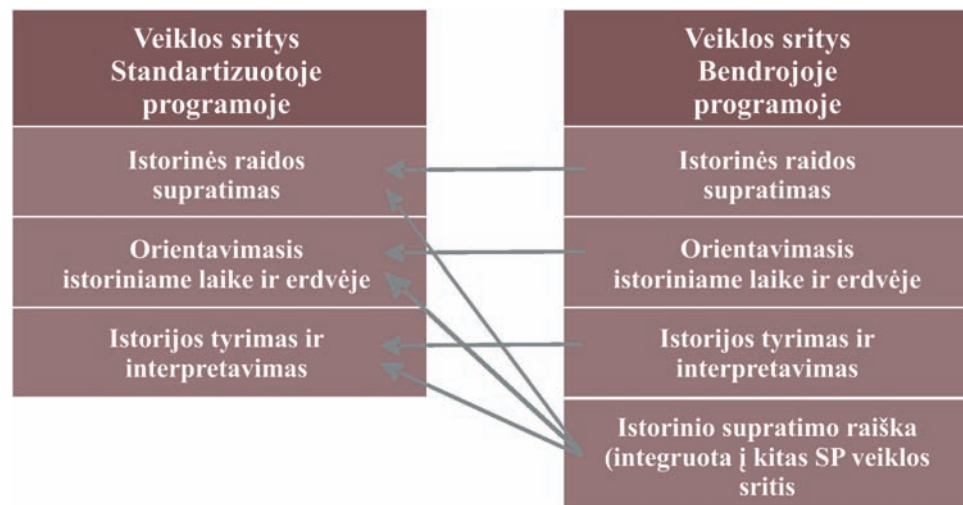
Dalis Bendrosiose programose keliamų ugdymo tikslų yra sunkiai išmatuojami. Standartizuotoje programoje yra atrinkti mokinių gebėjimai iš Bendrųjų programų, kuriuos yra tikslinga matuoti ir kuriuos galima pamatuoti testų tipo užduotimis.

Šiame skyriuje aprašomos istorijos veiklos sritys, pateikiami mokinių pasiekimų lygių ir kognityvinių gebėjimų aprašai.

2.1. MOKINIŲ PASIEKIMŲ STRUKTŪRINĖS DALYS

2.1.1. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal veiklos sritis

Atsisakyta testų tipo užduotimis atskirai matuoti vieną iš Bendrosiose programose nurodytų veiklos sričių – „Istorinio supratimo raišką“. Siekiant atsakingai išmatuoti istorinio supratimo raišką, reikėtų taikyti rašinio (esė) tipo užduotis arba sudaryti galimybę atlikti užduotis žodžiu. Visa tai apsunkintų mokinių pasiekimų vertinimo procedūrą. Dėl to nuspręsta testuojant mokinių pasiekimus artimiausiais metais veiklos sritį „Istorijos supratimo raišką“ dalinai integruoti į kitas Standartizuotos programos turinio sritis. Dėl šios priežasties Standartizuotoje programoje liko tik trys veiklos sritys, kaip tai parodyta 1 paveiksle.



1 paveikslas. Mokinių veiklos sričių, apibrėžtų Standartizuotoje programoje, dermė su veiklos sritimis Bendrojoje programoje

1 paveiksle nurodytos trys veiklos sritys Standartizuotoje programoje papildomai suskaidytos į smulkesnes – dalines veiklos sritis taip, kaip parodyta 1 lentelėje.

1 lentelė. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal veiklos sritis ir veiklų apibūdinimas

Veiklos sritis	Dalinė veiklos sritis	Dalinės veiklos srities trumpas apibūdinimas
Istorinės raidos supratimas	Įvykio priežastys ir pasekmės	Žinios ir gebėjimai, kuriuos mokinys demonstruoja nurodydamas istorijos įvykio priežastis ir pasekmes bei atlikdamas su tuo susijusias mąstymo procedūras.
	Įvykio bruožai, ypatumai	Žinios ir gebėjimai, kuriuos mokinys demonstruoja nurodydamas istorijos įvykio bruožus ir ypatumus bei atlikdamas su tuo susijusias mąstymo procedūras.
	Istorinės asmenybės	Žinios ir gebėjimai, kuriuos mokinys demonstruoja nurodydamas istorinių asmenybių ir jų veiklos bruožus bei atlikdamas su tuo susijusias mąstymo procedūras.
	Istorijos sąvokos	Žinios ir gebėjimai, kuriuos mokinys demonstruoja naudodamas istorijos sąvokas bei atlikdamas su jomis susijusias mąstymo procedūras.
Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje	Chronologijos suvokimas	Žinios ir gebėjimai, kuriuos mokinys demonstruoja nurodydamas istorijos įvykių išsidėstymą laike bei atlikdamas su tuo susijusias mąstymo procedūras.
	Istorinės erdvės suvokimas	Žinios ir gebėjimai, kuriuos mokinys demonstruoja nurodydamas istorijos įvykių vyksmo vietą bei atlikdamas su tuo susijusias mąstymo procedūras.
Istorijos tyrimas ir interpretavimas	Istorijos šaltinio apibūdinimas	Gebėjimai ir žinios, kuriuos mokinys demonstruoja nusakydamas tekstinio ir vizualinio istorijos šaltinio išorines ypatybes.
	Istorijos šaltinio nagrinėjimas ir vertinimas	Gebėjimai ir žinios, kuriuos mokinys demonstruoja įgydamas informaciją iš istorijos šaltinio, palygindamas kelių istorijos šaltinių informaciją ir atlikdamas istorijos šaltinio vertinimą.

Pažymėtina, kad 1 lentelėje terminas „įvykis“ dalinių veiklų pavadinimuose suprantamas plačiaja prasme – ne tik kaip trumpalaikis *atsitikimas*, bet ir kaip ilgalaikis *vyksmas*, sudarytas iš įvykių grandinės, arba *reiškinys*.

Standartizuotos programos turinio apimtis. Tematine prasme (faktologiniu požiūriu) Standartizuota programa yra orientuota į 8 klasėje dėstomo kurso „Vidurinių amžių istorija“ turinio apimtį. Minėtas kursas apima Europos istoriją nuo Vakarų Romos imperijos žlugimo V a. (476 m. po Kr.) iki XVII a. vidurio. Taip pat yra pateikiamos tam tikros žinios apie kitų žemynų (Azijos, Amerikos, Afrikos) istoriją minėtu laikotarpiu. Taigi „Vidurinių amžių istorija“ apima ir ankstyvuosius naujuosius laikus. Mokydamiesi „Vidurinių amžių istorija“ mokiniai įgyja žinių ir apie Lietuvos istorinę raidą nuo valstybės susidarymo XIII a. iki XVII a.

Nors Standartizuota programa pagal turinio apimtį yra orientuota į 8 klasėje mokinių įgyjamas istorijos žinias, supratimą ir gebėjimus, tačiau standartizuotu vertinimu nesiekama atsiriboti nuo 7 klasėje mokinių įgytų žinių ir gebėjimų mokantis

kursą „Senovės istorija“. Akivaizdu, kad senovėje prasidėjusi visuomenės politinė, ekonominė, kultūrinė veikla buvo tęsiama viduriniais amžiais pakitusių sąlygomis ir įgijo naujas formas bei turinį, todėl neįmanoma vidurinių amžių istorijos visiškai atriboti nuo senovės istorijos. Atsižvelgiant į tai, laikomasi nuostatos, kad sudarant testus pagal mokinių įgytas vidurinių amžių istorijos žinias kai kuriais atvejais testų klausimai turi būti siejami su senovės istorijos turinio apimtimi. Tačiau reikia dar kartą pabrėžti, kad Standartizuota programa ir vykdomu testavimu nenorima kryptingai sutelkti dėmesio mokinių senovės istorijos žinioms įvertinti. Siekiant testais įvertinti mokinių vidurinių amžių žinias ir supratimą, 8 klasėje įgytos žinios yra siejamos su senovės istorijos kontekstu, nekeliant tikslo jas vertinti atskirai. Pvz., vidurinių amžių istorijos įvykių bruožai išsamiau suvokiami juos lyginant su senovės istorijos įvykių bruožais, vidurinių amžių istorijos sąvokos išsamiau atsiskleidžia jas lyginant su senovės laikotarpiui būdingomis sąvokomis, vidurinių amžių istorinių asmenybių veikla išsamiau suvokiama jas siejant su senovės istorijos asmenybių veikla.

2.1.2. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes

Vertinant mokinių pasiekimus testais, svarbu įvertinti mokinių gebėjimus, kurie priskiriami skirtingoms kognityvinių gebėjimų grupėms. Šiuolaikinėje istorijos mokymo praktikoje, atsižvelgiant į besikeičiančius visuomenės poreikius, vis daugiau dėmesio skiriama mokinių gebėjimams taikyti įgytas istorijos žinias ir mokinių aukštesnio lygio mąstymo gebėjimams. Todėl vykdant istori-

jos mokymo stebėseną ir atliekant rezultatų vertinimą siekiama įsitikinti, kad mąstymo gebėjimų ugdymui skiriama pakankamai dėmesio ir faktinių žinių įsisavinimas mokantis istorijos nedominuoja lyginant su taikymo ir mąstymo gebėjimų ugdymu.

Standartizuotoje programoje yra išskirtos trys mokinių istorijos gebėjimų grupės: **žinios ir supratimas**, **žinių taikymas** ir **aukštesnio lygio mąstymo gebėjimai**. Jų trumpi apibūdinimai ir paaishkinimai yra pateikti 2 lentelėje. Mokinių gebėjimus iliustruojantys pavyzdžiai yra paimti iš standartizuoto testo (žr. Priedą Nr. 1).

2 lentelė. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes

Kognityvinių gebėjimų grupė	Trumpas apibūdinimas	Būdingų klausimų pavyzdžiai	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai standartizuotame teste (žr. Priedą Nr. 1)
Žinios ir supratimas	<ul style="list-style-type: none"> Svarbiausių istorijos faktų, sąvokų, priežasčių bei pasekmių, istorijos objektų bruožų atpažinimas ir atgaminimas jų nepakeičiant. Gebėjimai perteikti istorijos žinias kita forma ir savais žodžiais. Istorijos žinios yra įsimenamos ir po to perteikiamos nesiejant jų su kitomis žiniomis – platesniu istorijos kontekstu. 	<p>„Kelintais metais įvyko...?“ „Kur įvyko...?“ „Kas vadovavo...?“ „Kas dalyvavo...“ „Kokias žinote... priežastis?“ „Kokias žinote... pasekmes?“ „Paaishkinkite savais žodžiais...“ „Nurodykite svarbiausius... bruožus“ „Paaishkinkite sąvoką...“</p>	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 21, 22, 25.5
Taikymas	<ul style="list-style-type: none"> Gebėjimai naudotis anksčiau įgytomis žiniomis, įprastais (ar net standartiniais) būdais siejant jas su nauja informacija ir tuo būdu atliekant konkrečią istorinio turinio užduotį tinkamiausiu būdu. Užduotys dažnai atliekamos pagal analogiją, taikant anksčiau nagrinėtus pavyzdžius. Žinomų, nagrinėtų istorijos faktų, reiškinių, procesų palyginimas, apibendrinimas, iliustravimas, lokalizavimas, chronologinis išdėstymas, išvadų darymas, interpretavimas. 	<p>„Palyginkite...“ „Kuo skyrėsi...?“ „Kuo panašūs...?“ „Remdamiesi... atsakykite“ „Iš ko galima spręsti, kad...“ „Kas galėjo nutikti, jeigu...?“ „Kaip manote, kodėl...?“ „Kokią įtaką... turėjo...?“ „Pagrįskite teiginį, kad...“ „Kiek amžių praėjo nuo... iki...?“</p>	7, 10, 15, 16, 20.1, 20.2, 20.4, 20.5, 24.1, 24.2, 24.3, 24.4, 25.1, 25.2, 25.3, 25.4, 26.1, 26.2, 26.3, 26.4
Aukštesnieji mąstymo gebėjimai	<ul style="list-style-type: none"> Gebėjimai įsisavintą istorinę informaciją savarankiškai suskaidyti į atskirus komponentus siekiant apmąstyti kiekvieną komponentą atskirai ir kaip jie yra susiję (analizė). Gebėjimai atrinkti reikalingą istorinę informaciją iš anksčiau įsisavintos, ją sujungti ne visai įprastu būdu į visumą ir tuo būdu sukurti naują susistemintą vaizdinį, mintį ar supratimą (sintezė). Gebėjimai vertinti istorinę medžiagą, informaciją ir veiklos būdus bei charakterizuoti jų visumą (vertinimas). 	<p>„Pagrįskite, kad...“ „Palyginkite... ir padarykite išvadą“ „Nustatykite ryšį tarp...“ „Įvertinkite...“ „Pasvarstykite, ar...?“ „Kas, jūsų nuomone, turėjo lemiamos reikšmės...?“ „Kuo galima paaishkinti, kad...“ „Kuo tai buvo naudinga... ir nenaudinga...?“ „Kuriai nuomonei pritariate, kuriai – ne? Kodėl taip manote?“ „Ar galima pasitikėti... šaltiniu? Kodėl?“</p>	17.1, 17.2, 17.3, 17.4, 20.3, 23, 24.5, 25.6, 26.5

2.1.3. Mokinių pasiekimų skirstymas pagal pasiekimų lygius

Standartizuotoje programoje detalizuojami ir tikslinami Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrojoje programoje (2008) aprašyti trys mokinių pasiekimų

lygiai – **patenkinamas**, **pagrindinis** ir **aukštesnysis**. Mokinių istorijos pasiekimų lygiai 3 lentelėje aprašyti integruojant tarpusavyje istorinės veiklos sritis ir kognityvinių gebėjimų grupes. Mokinių pasiekimų lygius iliustruojantys pavyzdžiai yra paimti iš standartizuoto testo (žr. Priedą Nr. 1).

3 lentelė. Mokinių pasiekimų suskirstymas pagal pasiekimus lygius

Pasiekimų lygis	Trumpas pasiekimų lygio apibūdinimas	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai standartizuotame teste (žr. Priedą Nr. 1)
Patenkinamas lygis	Mokinys žino pačius svarbiausius istorijos faktus apie vidurinių amžių įvykių (reiškinių) priežastis, bruožus ir pasekmes bei istorines asmenybes. Mokinys supranta ir geba nors ir bendrais bruožais paaiškinti pačius svarbiausius istorijos sąvokas, nusako pačius svarbiausius faktus apie įvykių ir reiškinių istorinę vietą bei laiką. Demonstruoja elementarius gebėjimus nagrinėdamas istorijos šaltinius, juose gali rasti tiesiogiai pateiktą informaciją. Gali išsakyti elementarius pastebėjimus apie istorijos šaltinius, jų tipą, formą, paskirtį ir kt. Demonstruoja elementarius gebėjimus taikydamas istorijos žinias ir supratimą atlikdamas standartines procedūras. Panaudoja savo elementarias žinias nagrinėjant naują temą.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 20.1, 20.4 (kai iš dalies teisingai atlikta užduotis), 24.1, 24.2, 24.3, 25.2, 25.3 (kai iš dalies teisingai atlikta užduotis), 25.4, 26.1, 26.2, 26.4 (kai iš dalies teisingai atlikta užduotis)
Pagrindinis lygis	Mokinys yra įgijęs pagrindines žinias apie vidurinių amžių įvykių (reiškinių) priežastis, bruožus ir pasekmes bei istorines asmenybes. Geba charakterizuoti kai kuriuos svarbius įvykius, pokyčius. Supranta pagrindines istorijos sąvokas ir jas dažniausiai vartoja korektiškai, geba nusakyti pagrindinius faktus apie įvykių ir reiškinių istorinę vietą ir laiką. Geba nagrinėti vieną ar kelis istorijos šaltinius, juos palygina ir vertina. Geba taikyti istorijos žinias ir supratimą atlikdamas standartines procedūras naujose nesudėtingose situacijose. Geba apibendrinti informaciją, gali pateikti savo nuomonę apie istorijos įvykį, asmenybę ir kt. bei ją iš dalies pagrįsti.	7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 22, 23, 17.3, 17.4, 20.5, 25.1 (kai iš dalies teisingai atlikta užduotis), 25.6, 26.3
Aukštesnysis lygis	Mokinys yra įgijęs sistemingas (pagal Bendrųjų programų reikalavimus) žinias apie vidurinių amžių įvykių (reiškinių) priežastis, bruožus ir pasekmes bei istorines asmenybes. Supranta pagrindines ir rečiau vartojamas istorijos sąvokas bei jas vartoja sistemingai ir korektiškai. Nusako pagrindinius ir mažiau akcentuojamus faktus apie įvykių ir reiškinių istorinę vietą bei laiką, geba nusakyti visuomenės ekonominės, socialinės ar kultūrinės raidos pokyčius erdvėje atskirais istorijos laikotarpiais. Demonstruoja gebėjimus nagrinėti istorijos šaltinius: juos identifikuoja, analizuoja, interpretuoja, vertina ir tai pagrindžia argumentais. Taiko istorijos žinias netipinėse situacijose, savarankiškai pasirenka probleminio istorijos klausimo sprendimo būdą.	21, 17.1, 17.2, 18, 19, 20.2, 20.3, 24.4, 24.5, 26.5

2.2. MOKINIŲ PASIEKIMŲ STRUKTŪRINIŲ DALIŲ PROPORCIJOS ĮVERTINIME

Standartizuotu testu yra siekiama įvertinti mokinių pasiekimus pagal Standartizuotos programos išskirtas istorijos veiklos sritis ir kognityvinių gebėjimų grupes. Standartizuoto istorijos testo užduočių proporcijos pagal veiklos sritis pateiktos 4 lentelėje.

4 lentelė. Standartizuoto istorijos testo užduočių paskirstymas (%) pagal veiklos sritis

Veiklos sritis	Iš viso
Istorinės raidos suvokimas	40–50
Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje	10–20
Istorijos tyrimas ir interpretavimas	40–50
Iš viso	100

Istorinės raidos suvokimo srities dalinių veiklos sričių „Įvykio priežastys ir pasekmės“, „Įvykio bruožai ir ypatumai“, „Istorinės asmenybės“ ir „Istorijos sąvokos“ tarpusavio proporcijos standartizuotame teste nėra nustatytos. Rengiant užduotis standartizuotam testui, reikėtų siekti, kad visoms dalinėms veiklos sritims tektų subalansuotas užduočių kiekis. Rekomenduotina santykinai daugiau užduočių skirti įvykio priežastims ir pasekmėms, kadangi tai yra svarbiausios žinios, padedančios suvokti istorinę raidą ir ją lemiančius veiksnius.

Orientavimosi istoriniame laike ir erdvėje dalinių veiklos sričių „Chronologijos suvokimas“ ir „Istorinės erdvės suvokimas“ tarpusavio proporcijos nėra nustatytos. Rekomenduojama laikytis nuostatos, kad užduočių kiekis iš kurios nors vienos srities nebūtų akivaizdžiai dominuojantis.

Istorijos tyrimo ir interpretavimo dalinės veiklos sritys „Istorijos šaltinio apibūdinimas“ ir „Istorijos šaltinio nagrinėjimas ir vertinimas“ yra skirta 8 klasės mokinių gebėjimams darbu su istorijos šaltiniais nustatyti. Standartizuotą testą sudarant reikalinga pateikti užduočių iš kiekvienos srities, santykinai daugiau dėmesio skiriant istorijos šaltinių apibūdinimui, ypač – nagrinėjimui. Istorijos

šaltinio nagrinėjimas turėtų būti vertinamas kaip svarbiausia dalinės veiklos sritis šio amžiaus tarpsnio mokiniams.

Kaip jau buvo pažymėta, standartizuotu istorijos testu tikrinami 8 klasės mokinių kognityviniai gebėjimai – žinios ir supratimas, žinių taikymas ir aukštesnieji mąstymo gebėjimai. Standartizuotame teste santykinai nemažai užduočių skirta žinioms ir supratimui, dar daugiau – žinių taikymui (šios grupės kognityviniams gebėjimams daugeliu atvejų priskirtinos užduotys darbu su istorijos šaltiniais). Aukštesniųjų mąstymo gebėjimų užduočių skiriama santykinai nedaug, kadangi istorijos mokymo praktika šiuo metu yra mažiau orientuota į aukštesniųjų mąstymo gebėjimų ugdymą. Vadovaujantis šiais argumentais minėtų gebėjimų grupių proporcijos standartizuotuose testuose nustatytos, kaip nurodyta 5 lentelėje.

5 lentelė. Standartizuoto istorijos testo 8 klasei užduočių paskirstymas (%) pagal mokinių kognityvinių gebėjimų grupes

Žinios ir supratimas	Taikymas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
30–40	40–50	15–25

Standartizuotas istorijos testas yra skirtas skirtingų pasiekimų lygių 8 klasės mokiniams. Standartizuotame teste yra pateiktos užduotys kiekvienam mokinių lygiui, kadangi testas yra bendras visiems skirtingų pasiekimų mokiniams. Užduočių kiekis kiekvienam mokinių lygiui numatytas orientuojantis į esamą mokinių pasiskirstymą šalyje pagal lygius. Tokiu būdu sudaryta galimybė visiems – patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo lygio pasiekimų mokiniams pademonstruoti atitinkamo lygio žinias ir gebėjimus. Šiems lygiams užduočių proporcijos nurodytos 6 lentelėje.

6 lentelė. Standartizuoto istorijos testo 8 klasei užduočių paskirstymas (%) pagal mokinių pasiekimų lygius

Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
25–35	45–55	15–25

3. MOKINIŲ PASIEKIMŲ LYGIŲ APRĖPTYS

Norint glaustai ir tiksliai aprašyti mokinių pasiekimus, toliau pateiktose mokinių pasiekimų lygių aprėptyse (žr. 7 lentelę) vartojamos tam tikros formulotės specifiniams mokinių istorijos gebėjimams nusakyti. Pateikiame šių formuluočių paaiškinimus:

Atpažįsta svarbiausių įvykių kurią nors esminę priežastį ir pasekmę – atrenka iš kelių pateiktų įvykio priežasčių bei pasekmių tinkamą priežastį ir pasekmę.

Nurodo svarbiausių įvykių kurią nors esminę priežastį ir pasekmę – teisingai nurodo įvykio kurią nors priežastį ir pasekmę, kai jos nėra pateiktos ir todėl tenka jas atkurti iš atminties.

Gali apibūdinti įvykių ir reiškinių esminius bruožus – geba perteikti svarbiausius faktus apie įvykius ir reiškinius.

Gali paaiškinti įvykių ir reiškinių esminius bruožus – geba išsamiai perteikti faktus apie įvykius ir reiškinius, atskleidžiant faktų prasmę ir tarpusavio ryšius.

Geba asmenybę atpažinti iš gerai žinomo istorinio konteksto – lengvai atpažįsta istorinę asmenybę iš pateiktų ir tik tai asmenybei būdingų, plačiai žinomų faktų, bruožų; jos atpažinimas nereikalauja mąstymo.

Geba asmenybę atpažinti iš nesudėtingo istorinio konteksto – nesunkiai atpažįsta istorinę asmenybę iš pateiktų tai asmenybei būdingų bruožų, iš informacijos su nedidele potekste; jos atpažinimas nereikalauja aukštesnio lygio mąstymo gebėjimų.

Geba asmenybę atpažinti iš naujo konteksto – atpažįsta istorinę asmenybę iš pateiktų ribotos apimties tai asmenybei būdingų bruožų, iš informacijos su potekste; jos atpažinimas reikalauja išsamesnių žinių taikymo ir aukštesnio lygio kritinio mąstymo.

Nurodo įvykių chronologinę seką – geba istorijos įvykius, reiškinius išdėstyti laike teisinga tvarka.

Geba iš istorijos šaltinio įgyti istorijos žinias remiantis tiesiogiai išreikšta informacija – randa istorijos šaltinyje informaciją, kuri išreikšta tiesiogiai, akivaizdžiai ir jos paieška nereikalauja mąstymo.

Geba iš istorijos šaltinio įgyti istorijos žinias remiantis dalinai išreikšta informacija – randa istorijos šaltinyje informaciją, kuri išreikšta iš dalies su potekste, bet jos paieška nereikalauja aukštesnio lygio mąstymo gebėjimų.

Geba iš istorijos šaltinio įgyti istorijos žinių remiantis netiesiogiai išreikšta informacija – geba išgauti iš istorijos šaltinio informaciją, kuri išreikšta su potekste ir jos paieška reikalauja informacijos pertvarkymo, sujungimo, loginio pertvarkymo ir aukštesnio lygio mąstymo gebėjimų.

Geba nustatyti įvykio vietą iš žemėlapyje pateikto istorinės erdvės objektų nesudėtingo konteksto – nesunkiai nustato įvykio vietą arba istorinę erdvę iš įvardytų žinomų geografinių arba politinio žemėlapių objektų visumos, kai teisingam atsakymui užtenka paprasto žinių taikymo ir mąstymo.

Geba nustatyti įvykio vietą iš žemėlapyje pateikto istorinės erdvės objektų sudėtingesnio, netgi ir naujo, konteksto – nustato įvykio vietą arba istorinę erdvę iš įvardytų mažiau žinomų geografinio arba politinio žemėlapių objektų visumos, arba nematyto turinio žemėlapių (senovinio, kontūrinio ar kt.) remiantis dalinai išreikšta informacija. Šie veiksmai paprastai reikalauja išsamesnių žinių taikymo ir aukštesnio lygio kritinio mąstymo.

Nustato istorijos šaltinio formą – nusako istorijos šaltinį pagal jo išvaizdą (pavidalą); šaltinius skirsto į rašytinius (pvz., įstatymai, kronikos, laiški, istorikų darbai), vizualinius (pvz., piešiniai, nuotraukos, portretai), daiktinius (pvz., archeologiniai radiniai, pastatai, memorialiniai paminklai).

Nustato istorijos šaltinio tipą – geba atskirti istorijos šaltinius pagal jų atsiradimo laiką (pirminiai ir antriniai šaltiniai).

Nustato sąvokos prasmę iš įprasto istorinio konteksto – geba atskirti sąvoką iš išsamiai nurodytų ir tai sąvokai būdingų elementų; tai – sąvoka, kuri yra neišvengiama aiškinantis kurią nors istorinę temą.

Nustato sąvokos prasmę iš nesudėtingo istorinio konteksto – geba įvardyti sąvoką iš daugumos nurodytų tai sąvokai būdingų elementų; tai – sąvoka, kuri pavartota iš dalies panašaus turinio sąvokų kontekste.

Nustato sąvokos prasmę iš naujo istorinio konteksto – geba identifikuoti sąvoką iš kai kurių nurodytų tai sąvokai būdingų elementų; tai – sąvoka, kuri pavartota kelių panašaus turinio sąvokų kontekste arba nustatoma iš potekstės, arba iš niekada anksčiau netaikytos sąvokų visumos.

7 lentelė. Mokinių pasiekimų lygių aprėptys

Veiklos sritis	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Dalinės veiklos sritys	1. Istorinės raidos supratimas		
1.1. Įvykių priežastys ir pasekmės	Atpažįsta arba nurodo svarbiausių įvykių ir reiškinių kurių nors esminę priežastį ir pasekmę; gali ją apibūdinti fragmentiškai.	Nurodo svarbiausių įvykių ir reiškinių kelias priežastis bei pasekmes; gali jas apibūdinti.	Nurodo svarbiausių įvykių ir reiškinių absoliučią daugumą priežasčių ir pasekmių; gali jas paaiškinti.
	Suvokia, kad yra kelios įvykio priežastys bei pasekmės ir kad kai kurios jų yra svarbesnės už kitas.	Išskiria kai kurias svarbiausias priežastis ir pasekmes pagal jų reikšmę bei geba iš dalies paaiškinti tokio suskirstymo pagrįstumą.	Įvykių, reiškinių priežastis ir pasekmes pradeda vertinti savarankiškai ir pateikia argumentus; gali paaiškinti to paties įvykio kai kurias priežastis ir pasekmes skirtingoms asmenybėms, visuomenės grupėms arba valstybėms.
	Paprastais atvejais skiria įvykio priežastis nuo pasekmių; suvokia, kad priežastis sukelia įvyki, o pasekmė pasireiškia įvykiui pasibaigus.	Žino, kad priežastis sukelia įvyki, o pasekmė pasireiškia įvykiui pasibaigus. Nurodo svarbiausių įvykių ir reiškinių priežasčių bei pasekmių ryšius.	Geba atskleisti ryšius tarp įvykio priežasčių ir to paties įvykio pasekmių bei geba sieti priežastis ir pasekmes su platesniu istoriniu kontekstu – laikotarpiu arba istorine erdve. Palygindamas panašaus pobūdžio įvykių, reiškinių priežastis ir pasekmes, nustato panašumus bei skirtumus.
1.2. Įvykių bruožai, ypatumai	Atpažįsta arba nurodo svarbiausių įvykių ir reiškinių kurių nors esminį raidos bruožą; gali nurodytą bruožą apibūdinti fragmentiškai.	Nurodo svarbiausių įvykių ir reiškinių keletą esminių bruožų ir gali juos apibūdinti.	Nurodo svarbiausių įvykių ir reiškinių absoliučią daugumą esminių bruožų; gali juos paaiškinti.
		Gali išskirti vieną ar daugiau bruožų kaip svarbiausią(ius) iš visų bruožų, savo sprendimą dalinai paaiškina.	Išskiria svarbiausius įvykio ar reiškinio bruožus ir savo sprendimą paaiškina. Palygina panašaus pobūdžio įvykių ar reiškinių bruožus, nustato kai kuriuos panašumus ir skirtumus.

	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
1.3. Istorinės asmenybės	Sieja žinotinas patenkinamam lygiui istorines asmenybes ¹ su jų gyvenimo laikotarpiu, istorinė erdve, plačiai žinomu istoriniu įvykiu arba reiškiniu.	Sieja žinotinas pagrindiniam lygiui istorines asmenybes ¹ su jų gyvenimo laikotarpiu, istorinė erdve, plačiai žinomu istoriniu įvykiu arba reiškiniu.	Sieja žinotinas aukštesniajam lygiui istorines asmenybes ¹ su jų gyvenimo laikotarpiu, istorinė erdve, plačiai žinomu istoriniu įvykiu arba reiškiniu.
	Atpažįsta arba nurodo žinotinų šiam lygiui istorinių asmenybių veiklos kurį nors būdingiausių bruožą; geba asmenybę atpažinti iš gerai žinomo istorinio konteksto.	Nurodo žinotinų šiam lygiui istorinių asmenybių veiklos keletą būdingų bruožų; geba asmenybę atpažinti iš nesudėtingo istorinio konteksto.	Nurodo žinotinų šiam lygiui istorinių asmenybių ir jų veiklos bruožus; geba asmenybę atpažinti iš naujo istorinio konteksto.
	Geba vertinti istorinę asmenybę pasiremdamas kitų išsakytais vertinimais arba pareikšdamas savo nuomonę, kurios gali ir nepagrįsti.	Bando vertinti istorinę asmenybę savarankiškai bei savo nuomonę pagrindžia vienu kitu argumentu; randa panašumų ir skirtumų lygindamas žinomiausių asmenybių veiklą pagal pateiktus kriterijus.	Geba vertinti istorinę asmenybę pagal savarankiškai pasirinktus kriterijus; vertindamas asmenybės veiklą geba sieti ją su tos asmenybės arba charakteriu, arba veiklos motyvais, arba kitais išoriniais veiksniais.
1.4. Istorijos sąvokos	Suvokia žinotinų patenkinamam lygiui istorijos sąvokų ² prasmę bei jas tinkamai pavartoja gerai žinomame istoriniame kontekste.	Žino žinotinas pagrindiniam lygiui istorijos sąvokas ² ir jas tinkamai pavartoja nesudėtingame istoriniame kontekste.	Žino ir išsamiai paaiškina aukštesniajam lygiui žinotinas istorijos sąvokas ² bei jas tinkamai pavartoja naujame istoriniame kontekste.
	Nustato sąvokos prasmę iš įprasto istorinio konteksto.	Nustato sąvokos prasmę iš nesudėtingo istorinio konteksto.	Nustato sąvokos prasmę iš naujo istorinio konteksto.
		Geba sieti istorijos sąvokas į prasminę visumą nesudėtingame istorijos kontekste. Jas grupuoja pagal nurodytą kriterijų(-us).	Geba sieti istorijos sąvokas į prasminę visumą naujame istoriniame kontekste. Jas grupuoja pagal savarankiškai pasirinktą kriterijų (-us) ir savo pasirinkimą paaiškina.

¹ Žr. 7 lentelės 1 priedą. ² Žr. 7 lentelės 2 priedą.

Veiklos sritis	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Dalinės veiklos sritys	2. Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje		
2.1. Chronologijos suvokimas	Atpažįsta arba žino, kada vyko svarbiausi patenkinamam lygiui žinotini vidurinių amžių ir naujųjų laikų pradžios istorijos įvykiai ³ .	Nurodo, kada vyko svarbiausi pagrindiniam lygiui žinotini vidurinių amžių ir naujųjų laikų pradžios istorijos įvykiai ³ .	Nurodo, kada vyko svarbiausi aukštesniajam lygiui žinotini vidurinių amžių ir naujųjų laikų pradžios istorijos įvykiai ³ .
	Nurodo patenkinamam lygiui žinotinų įvykių chronologinę seką.	Nurodo pagrindiniam lygiui žinotinų įvykių chronologinę seką. Geba pačių svarbiausių kitų pasaulio ir Lietuvos įvykių vietą nustatyti toje chronologinėje sekoje remiantis žiniomis ir mąstymu.	Nurodo aukštesniajam lygiui žinotinų įvykių chronologinę seką. Geba svarbiausių kitų pasaulio ir Lietuvos įvykių vietą nustatyti toje chronologinėje sekoje remiantis žiniomis ir kritiniu mąstymu bei gali savo sprendimą paaiškinti.
	Žino pagrindinius istorinio laiko matavimo vienetus bei juos tinkamai vartoja įprastame istoriniame kontekste.	Metais išreikštas datas sieja su tūkstantmečiu, amžiumi, dešimtmečiu bei šiais laiko matavimo vienetais gali nurodyti laiko trukmę tarp skirtingų įvykių.	Metais išreikštas datas sieja su tūkstantmečiu, amžiumi, dešimtmečiu, kai šios datos yra istorinio laiko matavimo matų sankirtoje. Geba išreikšti chronologijos suvokimą savarankiškai pasirinktais būdais.
		Geba gretinti svarbiausius vienalaikius pasaulio ir Lietuvos įvykius dalinai naujame, nesudėtingame istoriniame kontekste.	Geba gretinti svarbiausius vienalaikius pasaulio ir Lietuvos įvykius neįprastame istoriniame kontekste.
2.2. Istorinės erdvės suvokimas	Žino pačių svarbiausių istorijos įvykių ir reiškinų vyksmo vietą – miestą, teritoriją, valstybę ar kitą istorinę erdvę.	Žino svarbiausių istorijos įvykių ir reiškinų vyksmo vietą bei gali ją lokalizuoti platesniame erdvės kontekste kuriuo nors bruožu – geografiniu ar politinio žemėlapiu objektu.	Žino svarbiausių istorijos įvykių ir reiškinų vyksmo vietą bei gali ją lokalizuoti platesniame erdvės kontekste keliais bruožais – politinio žemėlapiu (nagrinėjamo laikotarpio arba dabartinio) kontekste arba remiantis geografiniais objektais.
	Naudodamasis istorijos žemėlapiu gali nustatyti istorinio įvykio vietą (erdvę), kai ji yra akivaizdžiai pavaizduota žemėlapyje. Geba įvykio vietą dalinai apibūdinti.	Naudodamasis istorijos žemėlapiu geba nustatyti ir apibūdinti istorinio įvykio vietą (erdvę) iš žemėlapyje pateikto istorinės erdvės objektų nesudėtingo konteksto.	Naudodamasis istorijos žemėlapiu geba nustatyti ir paaiškinti istorinio įvykio vietą (erdvę) iš žemėlapyje pateikto istorinės erdvės objektų sudėtingesnio, netgi ir naujo, konteksto.
	Naudodamasis istorijos žemėlapiu geba bendriausiais bruožais nusakyti istorinės erdvės dydį ir jos pokytį.	Naudodamasis istorijos žemėlapiu geba apibūdinti istorinės erdvės dydį bei jos pokyčius; geba skirtingas istorines erdves palyginti tarpusavyje.	Naudodamasis istorijos žemėlapiu geba išvelgti gamtinės aplinkos poveikį kai kuriems istorijos įvykiams ir reiškiniams.
		Taiko elementarias istorijos žinias ir įgūdžius nagrinėdamas panašaus turinio istorijos žemėlapi.	Taiko istorijos žinias ir įgūdžius naudodamasis dar nenagrinėtu ir neįprastu istorijos žemėlapiu (pvz., viduramžių, kartoschema).

³ Žr. 7 lentelės 3 priedą.

Veiklos sritis	Mokinių pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Dalinės veiklos sritys	3. Istorijos tyrimas ir interpretavimas		
3.1. Istorijos šaltinio apibūdinimas	Nustato istorijos šaltinio tipą, formą, jo autorių, atsiradimo datą ir vietą bei paskirtį remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija ir kai kuriais atvejais – iš gerai žinomo istorinio konteksto.	Nustato istorijos šaltinio tipą, formą, jo autorių, atsiradimo datą ir vietą bei paskirtį iš nesudėtingo istorinio konteksto.	Nustato istorijos šaltinio tipą, formą, jo autorių, atsiradimo datą ir vietą bei paskirtį naujame istoriniame kontekste remdamasis istorijos šaltinių kontekstu, netiesiogiai išreikšta informacija.
3.2. Istorijos šaltinio nagrinėjimas ir vertinimas	Geba iš istorijos šaltinio įgyti istorijos žinių remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija bei gali ją dalinai apibendrinti.	Geba iš istorijos šaltinio įgyti istorijos žinių remdamasis tiesiogiai ir dalinai išreikšta informacija bei gali ją apibendrinti.	Geba iš istorijos šaltinio įgyti istorijos žinių remdamasis tiesiogiai ir netiesiogiai išreikšta informacija bei gali ją išsamiai apibendrinti.
	Geba palyginti dviejų elementaraus turinio istorijos šaltinių suteikiamas žinias, nurodyti jų turinio panašumus ir skirtumus, remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija. Geba dalinai apibendrinti šaltiniuose pateiktas žinias.	Geba palyginti daugiau kaip dviejų nesudėtingo turinio istorijos šaltinių suteikiamas žinias, remdamasis tiesiogiai ir dalinai išreikšta informacija. Geba apibendrinti istorijos šaltiniuose pateiktas žinias.	Geba palyginti daugiau kaip dviejų naujo istorinio konteksto – tipo, formos, prieštaringo turinio – istorijos šaltinių suteikiamas žinias, remdamasis tiesiogiai ir netiesiogiai išreikšta informacija. Geba išsamiai apibendrinti istorijos šaltiniuose pateiktas žinias.
	Suvokia, kad praeitis istorijos šaltiniuose yra skirtingai paaiškinama; nustato istorijos šaltinio autoriaus požiūrį, kai jis yra išreikštas tiesiogiai.	Nustato istorijos šaltinio autoriaus požiūrį, kai jis yra išreikštas netiesiogiai, bet lengvai nustatomas iš šaltinio konteksto.	Nustato ir dalinai paaiškina, kodėl atsiranda skirtingi praeities – įvykių, asmenybių, pokyčių – vertinimai istorijos šaltiniuose. Geba nustatyti istorijos šaltinio autoriaus požiūrį iš šaltinio konteksto ir savo sprendimą paaiškina šaltinio turiniu ir taikydamas žinias.
		Vertina istorijos šaltinio reikšmę pagal jo suteikiamų žinių kiekį; gali dalinai vertinti šaltinio patikimumą.	Geba vertinti istorijos šaltinio patikimumą, kurį lemia autoriaus požiūris dėl priklausymo kuriai nors socialinei grupei – luomui, religijai, žmonių rasei ar kt.

7 lentelės 1 priedas

Mokiniam žinotinų istorinių asmenybių sąrašas pagal mokinių pasiekimų lygius (remiantis standartizuoto testavimo duomenimis)

„Patenkinamo“ pasiekimų lygio mokiniai turėtų žinoti šias istorines asmenybes:

- K. Kolumbas, M. Liuteris, Mahometas, Leonardas da Vinčis,
- Gediminas, Mindaugas, M. Mažvydas, Vytautas Didysis.

„Pagrindinio“ pasiekimų lygio mokiniai turėtų papildomai (be „patenkinamame“ lygyje nurodytų) žinoti šias istorines asmenybes:

- J. Gutenbergas, J. Kalvinas, Karolis Didysis, M. Kopernikas, F. Magelanas,
- Algirdas, Jogaila, Kęstutis, Žygimantas Augustas.

„Aukštesniojo“ pasiekimų lygio mokiniai turėtų papildomai (be „patenkinamame“ ir „pagrindiniame“ lygiuose nurodytų) žinoti šias istorines asmenybes:

- Otonas I, Žana d'Ark, Vasko da Gama, F. I. Lojola,
- S. Batoras, M. Daukša, A. Kulvietis.

7 lentelės 2 priedas

Mokiniam žinotinų istorijos sąvokų sąrašas pagal mokinių pasiekimų lygius (remiantis standartizuoto testavimo duomenimis)

„Patenkinamo“ pasiekimų lygio mokiniai turėtų žinoti šias istorijos sąvokas:

- ATR, bajoras, baudžiauninkas, didieji geografiniai atradimai, duoklė, feodas, gotika, islamas, Koranas, kryžiaus žygiai, kryžiuočių ordinas, lažas, LDK, pagonybė, parlamentas, popiežius, reformacija, renesansas, riteris, seimas, universitetas, viduramžiai, vienuolis.

„Pagrindinio“ pasiekimų lygio mokiniai turėtų papildomai (be „patenkinamame“ lygyje nurodytų) žinoti šias istorijos sąvokas:

- Barokas, (bažnytinė) dešimtinė, cechas, centralizacija, feodas, generaliniai luomai, gildija, indulgencija, inkvizicija, jėzuitai, kontrreformacija, luomas, manufaktūra, musulmonas, privilegija, protestantizmas, senjoras, unija, vasalas, vikingas.

„Aukštesniojo“ pasiekimų lygio mokiniai turėtų papildomai (be „patenkinamame“ ir „pagrindiniame“ lygiuose nurodytų) žinoti šias istorijos sąvokas:

- Feodalinis susiskaldymas, feodalizmas, heliocentrizmas, humanizmas, luominė monarchija, natūrinis ūkis.

7 lentelės 3 priedas

Mokiniam žinotinų istorijos įvykių datos pagal mokinių pasiekimų lygius (remiantis standartizuoto testavimo duomenimis)

„Patenkinamo“ pasiekimų lygio mokiniai turėtų žinoti šias įvykių datas:

- V–XV a. – viduramžių laikotarpio chronologinės ribos.
- XI–XIII a. – Vakarų Europos riterių žygiai į Artimuosius Rytus.
- XIV a. – renesanso pradžia.
- 1492 m. – K. Kolumbo kelionė.
- XVI a. – reformacija.
- 1009 m. – Kvedlinburgo analuose pirmą kartą paminėtas Lietuvos vardas.
- 1410 m. – Žalgirio mūšis.
- 1253 m. – Mindaugo vainikavimas Lietuvos karaliumi.
- 1385 m. – Krėvos unijos sudarymas.
- 1387 m. – Lietuvos krikštas.
- 1547 m. – pirmosios lietuviškos knygos išleidimas (M. Mažvydo „Katekizmas“).

„Pagrindinio“ pasiekimų lygio mokiniai turėtų papildomai (be „patenkinamame“ lygyje nurodytų) žinoti šias įvykių datas:

- 476 m. – Vakarų Romos imperijos žlugimas.
- 622 m. – islamo pradžia.
- XI a. – Krikščionių bažnyčios skilimas.
- 1265 m. – Anglijos parlamento sušaukimas.
- XIV–XVII a. – renesansas.
- 1453 m. – Rytų Romos imperijos žlugimas.
- 1323 m. – Vilnius paminėtas kaip LDK sostinė Gedimino laiškuose.
- 800 m. – Karolio Didžiojo karūnavimas imperatoriumi.
- XV a. – knygų spausdinimo Vakarų Europoje pradžia.
- 1569 m. – Liublino unija.
- 1579 m. – Vilniaus universiteto įkūrimas.

„Aukštesniojo“ pasiekimų lygio mokiniai turėtų papildomai (be „patenkinamame“ ir „pagrindiniame“ lygiuose nurodytų) žinoti šias įvykių datas:

- Viduramžių laikotarpio chronologinės ribos (476–1492 m.).
- XV–XVI a. pr. – didieji geografiniai atradimai.
- 1529 m. – pirmasis LDK statutas.
- 962 m. – Šv. Romos imperijos įkūrimas.

4. VERTINIMO INSTRUMENTŲ CHARAKTERISTIKOS

Standartizuoto testo užduočių atlikimo trukmė – 60 min. Užduočių skaičius standartizuotame teste – 45–50.

Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimui (testavimui) naudojami įvairių tipų klausimai ir užduotys: pasirenkamojo atsakymo, trumpo atsakymo, daugkartinio atitikmenų siejimo, rikiavimo, užduotys istorijos šaltiniams nagrinėti.

Pasirenkamojo atsakymo – tai tokie klausimai, kai yra pateikti keli atsakymo variantai (ne mažiau kaip 4), iš kurių mokinys turi pasirinkti vieną teisingą.

Trumpo atsakymo – tai tokie klausimai, kuriems atsakymus mokiniai turi suformuluoti patys.

Daugkartinio atitikmenų siejimo, rikiavimo – tai tokie klausimai, kai yra pateikti keli atitikmenys, kuriuos visus (arba pasirinktus keletą jų) mokinys turi atrinkti pagal nurodytą sąlygą ir susieti. Gali būti prašoma savo sprendimą paaiškinti. Keletas daugkartinio atitikmenų siejimo, rikiavimo klausimų pavyzdžių:

- susieti terminus su jų turinį nusakančiomis sąvokomis;
- susieti istorijos laikotarpius, amžius, metus su tuo metu vykusiais įvykiais;
- surikiuoti istorijos laikotarpius, įvykius, reiškinius ar kt. pagal jų chronologinę seką;
- susieti istorines asmenybes, datas, įvykių priežastis ir pasekmes ar kt. pagal nurodytą kriterijų arba prasmę;
- iš pateiktų istorijos terminų, asmenybių, įvykių datų ar kt. atrinkti tinkančias pagal prasmę ir įrašyti jas į tekste praleistas vietas;
- atrinkti iš pateikto sąrašo kuriuos nors istorijos faktus ir surašyti į nurodytą lentelę, laiko juostą, schemą ir kt.

Užduotys istorijos šaltiniams nagrinėti. Tai yra trumpo atsakymo tipo užduotys, kurias mokiniai turi atlikti remiantis pateiktais istorijos šaltiniais. Standartizuotame teste turi būti pateikti tekstiniai ir vizualiniai istorijos šaltiniai. Iš tekstinių istorijos šaltinių pirmenybė turėtų būti teikiama pirminiams šalti-

niams – metraščiams, oficialiems dokumentams (įstatymams, sutartims, įstatams, pranešimams, surašymo duomenims ir kt.), atsiminimams, to meto autorių darbams. Iš vizualinių šaltinių taip pat išskirtume pirminius šaltinius – viduramžių piešinius, menininkų kūrinius, to meto daiktų ar statinių atvaizdus. Tačiau plačiai taikytini ir praeities rekonstrukcijos, šiuolaikiniai istorijos žemėlapiai, schemos ir kt., kas traktuojama kaip antriniai šaltiniai.

Standartizuotame teste turėtų būti pateikti istorijos šaltiniai, iš kurių ne mažiau kaip pusė yra pirminiai istorijos šaltiniai. Tuo būdu būtų užtikrinta platesnė galimybė mokiniams savarankiškai nagrinėti ir interpretuoti istorijos šaltinius.

8 klasės „Vidurinių amžių istorijos“ kursas skirtas supažindinti mokinius su pasaulio ir Lietuvos istorine raida. Atsižvelgiant į minėtas turinio apimtis, turi būti proporcingai pateikta užduočių pagal pasaulio ir Lietuvos istorijos santykį. Minėta proporcija yra pateikta 8 lentelėje.

8 lentelė. Standartizuoto istorijos testo užduočių, skirtų Lietuvos ir pasaulio istorijai, paskirstymas (%)

Pasaulio istorija	Lietuvos istorija
60–70	30–40

Standartizuotame teste siekiama pateikti klausimus ir užduotis, kurios aprėptų įvairias visuomenės gyvenimo sritis – ekonominę, politinę, socialinę ir kultūrinę raidą. Minėtoms veiklos sritims nėra numatyti konkretus procentinis užduočių pasiskirstymas. Minimalus reikalavimas – pateikti bent po kelias užduotis, susijusias su ekonomine, politine, socialine ir kultūrine visuomenės raida.

Standartizuotu istorijos testu tikrinami mokinių gebėjimai, kuriuos mokiniai įgijo baigę 8 klasės kursą „Vidurinių amžių istorija“. 5–6 klasėse mokiniai susipažįsta su reikšmingiausiais savo gyvenamosios vietovės, Lietuvos, kaimyninių šalių ir Europos istorijos epizodais nuo seniausių laikų iki šių dienų. Kadangi mokiniams

perteikiamas ne sisteminis istorijos kursas, o epizodinis, todėl 5–6 klasėje įgytas nesistemiškas žinias tikrinti standartizuotu testu nėra tikslinga. Tačiau numatyta mokinių turimas žinias ir gebėjimus sieti su 7 klasėje įgytomis senovės istorijos pagrindinėmis žiniomis ir supratimu bei gebėjimais. Pakartotinai pažymime, kad 8 klasėje įgytos žinios yra siejamos su senovės istorijos kontekstu, jų nesiekiant vertinti atskirai.

9 lentelė. Standartizuoto istorijos testo užduočių, skirtų senovės ir vidurinių amžių istorijai, paskirstymas (%)

Senovės istorija	Vidurinių amžių istorija
10–15	85–90

Senovės istorijos užduotimis yra laikomos tokios užduotys, kurios apima senovės ir vidurinių amžių istorijos faktus integruotai. Tokio tipo užduotys gali būti pateiktos:

- pasirenkamojo atsakymo klausimuose, kai yra pateikti keli atsakymo variantai, pateikiami vidurinių amžių ir senovės istorijos faktai – istorinės asmenybės, įvykių datos, sąvokos ir kt.;
- atvirojo atsakymo klausimuose, kai reikalaujama sieti vidurinių amžių istorijos žinias su senovės istorijos žiniomis (faktais);
- daugkartinio atitikmenų siejimo, rikiavimo tipo klausimuose, kai dalis pateiktų galimų atsakymo variantų skirta vidurinių amžių, kita dalis – senovės istorijos žinioms tikrinti;
- pateikiant nagrinėti senovės istorijos ir vidurinių amžių istorijos šaltinius.



PRIEDAI

PRIEDAS NR. 1. STANDARTIZUOTAS TESTAS

1. Kam viduramžiais valstiečiai turėdavo duoti dešimtinę?

- A Amatininkams.
- B Bažnyčiai.
- C Pirkliams.
- D Miestiečiams.

(1 taškas)

2. Kaip vadinama liga, kuri viduramžiais buvo išplitusi Europoje?

(1 taškas)

3. Laikotarpius išdėstykite teisinga chronologine seka, langeliuose įrašydami raidę, žyminčią laikotarpį.

- A Naujieji laikai.
- B Viduramžiai.
- C Priešistorė.
- D Senovė.

--	--	--	--

(1 taškas)

4. Kuris valdovas buvo vienintelis Lietuvos karalius?

- A Gediminas.
- B Jogaila.
- C Mindaugas.
- D Vytautas.

(1 taškas)

5. Kas yra Lietuvos statutas?

- A LDK didžiojo kunigaikščio dvaras.
- B LDK didžiojo kunigaikščio testamentas.
- C LDK įstatymų rinkinys.
- D LDK teismo pareigūnas.

(1 taškas)

6. Kuris valdovas laikomas Vilniaus įkūrėju?

- A Gediminas.
- B Vytenis.
- C Mindaugas.
- D Vytautas Didysis.

(1 taškas)

7. Kuri seka yra teisinga?

- A Badmetis, pasėlių žūtis, sausra arba liūtys, ūkio nuosmukis.
- B Badmetis, ūkio nuosmukis, pasėlių žūtis, sausra arba liūtys.
- C Sausra arba liūtys, pasėlių žūtis, ūkio nuosmukis, badmetis.
- D Ūkio nuosmukis, sausra arba liūtys, badmetis, pasėlių žūtis.

(1 taškas)

8. Kuria jūra LDK teritorija siekė Vytauto Didžiojo valdymo laikotarpiu?

- A Egėjo jūrą.
- B Juodąją jūrą.
- C Šiaurės jūrą.
- D Viduržemio jūrą.

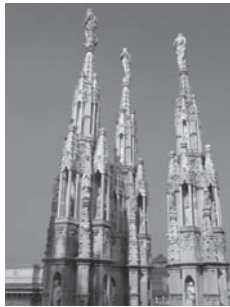

(1 taškas)

9. Kodėl liepos 6-ąją švenčiama Lietuvos valstybės diena?

- A Buvo įkurta Lietuvos valstybė.
- B Mindaugas buvo karūnuotas Lietuvos karaliumi.
- C Pirmą kartą paminėtas Lietuvos vardas.
- D Lietuva priėmė krikštą.

(1 taškas)

10. Paveikslėliuose pateikti dviejų architektūros stilių pastatų fragmentai. Pažymėkite, kurie fragmentai atspindi gotikos, o kurie baroko laikotarpį.

Pastato fragmentas				
Gotika	<input type="checkbox"/> ₁	<input type="checkbox"/> ₁	<input type="checkbox"/> ₁	<input type="checkbox"/> ₁
Barokas	<input type="checkbox"/> ₂	<input type="checkbox"/> ₂	<input type="checkbox"/> ₂	<input type="checkbox"/> ₂

(1 taškas)

11. Kuria jūra turėjo plaukti vikingai, kad užpultų kuršius?

_____ (1 taškas)

12. Kurių prekių didelė paklausa Europoje buvo didžiųjų geografinių atradimų priežastimi?

- A Akmens anglis ir gintaras.
- B Kailiai ir vaškas.
- C Kava ir kukurūzai.
- D Kvepalai ir prieskoniai.

(1 taškas)

13. Vilniuje pastatytas paminklas kunigaikščiui Gediminui. Parašyk, už kuriuos nuopelnus įamžintas jo atminimas.

(1 taškas)



14. Kodėl viduramžių miestuose mirdavo daugiau žmonių nei kaimuose?

(1 taškas)

15. Pateiktas sąvokas sugrupuokite ir įrašykite į lentelę:

Baudžiauninkas, dantiraštis, indulgencija, polis, vasalas, vergvaldys.

Senovė	Viduramžiai

(1 taškas)

16. Apskaičiuokite, kiek amžių skiria šiuos du įvykius: pirmąjį Lietuvos vardo paminėjimą ir Žalgirio mūšį.

(1 taškas)

17. Į žemiau pateiktus klausimus atsakykite „taip“ arba „ne“. Savo pasirinkimą paaiškinkite.

Ar galėjo karalius Mindaugas:

17.1. būti ką nors girdėjęs apie Saulės mūšį?

(1 taškas)

17.2. išplaukti į Baltijos jūrą karavelės tipo laivu?

(1 taškas)

17.3. valgyti patiekalus iš bulvių?

(1 taškas)

17.4. skaityti spausdintą Bibliją?

(1 taškas)

18. Parašykite, kada prasidėjo ir kada baigėsi viduramžiai.

Viduramžiai prasidėjo _____ amžiuje ir truko iki _____ amžiaus pabaigos.

(1 taškas)

19. Kelintame amžiuje atsirado islamo religija? _____

(1 taškas)

20. Įsivaizduokite, kad pasinaudoję „laiko mašina“, pas Frankų imperatorių *Karolį Didįjį* iš skirtingų istorinių laikotarpių atvyko svečiai: *arabas, vikingas, kryžiuočių ordino riteris, vienuolis* ir imperatoriaus Oktaviano Augusto pasiųstas *romėnų karys*.



Frankų imperatorius Karolis Didysis



Arabas



Vikingas



Kryžiuočių ordino riteris



Romos imperijos karys



Vienuolis

20.1. Kurio iš atvykusiųjų svečių tėvynė yra ne Europos žemyne?

_____ (1 taškas)

20.2. Kuris iš svečių „atvyko“ iš senovės istorijos laikotarpio?

_____ (1 taškas)

20.3. Kuris iš svečių gyveno tuo pačiu laikotarpiu, kaip ir Karolis Didysis? Savo atsakymą paaiškinkite.

_____ (1 taškas)

20.4. Parašykite po vieną Karolio Didžiojo svečią, išpažįstantį nurodytą religiją:

Krikščionybė – _____

Pagonybė – _____

Islamas – _____

(3 taškai)

20.5. Su vienu iš Karolio Didžiojo svečių XIII a. teko susidurti Lietuvos gyventojams. Nurodykite šį svečią ir savo atsakymą paaiškinkite.

 _____ (1 taškas)

PRIEDAS NR. 1. STANDARTIZUOTAS TESTAS

21. Ką Saulės mūšyje nugalėjo žemaičių kariuomenė?

- A Kijevo Rusios kariuomenę.
- B Kuršių kariuomenę.
- C Vikingų kariuomenę.
- D Vokiečių kariuomenę.

(1 taškas)

22. Kuris dokumentas sukurtas senovės istorijos laikais?

- A Hamurabio įstatymas.
- B 95 Martyno Liuterio tezės.
- C Krėvos sutartis.
- D Pirmasis Lietuvos statutas.

(1 taškas)

23. Trys viduramžių vyrai – Benediktas, Todas ir Robinas – pasidavė senjoro Augusto globon ir prisiekė jam amžiną ištikimybę. Už tai iš Augusto jie gavo po feodą. Kuo Benediktas, Todas ir Robinas tapo senjorui Augustui?

(1 taškas)

24. Remdamiesi pateikta graviūra ir savo žiniomis, atsakykite į klausimus.

24.1. Kaip vadinamas istorinis laikotarpis, kuriame buvo sukurta ši graviūra?

_____ (1 taškas)

24.2. Ką veikia graviūroje pavaizduoti žmonės?

_____ (1 taškas)

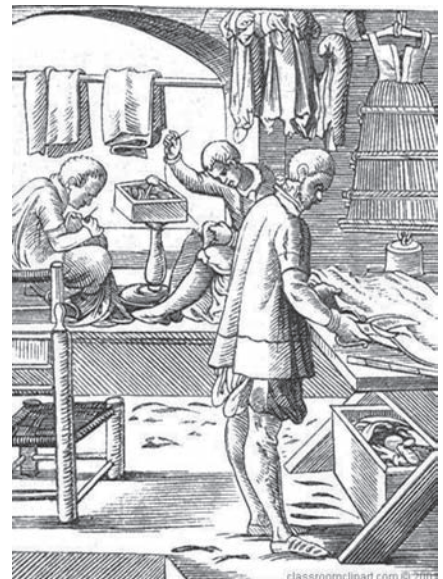
24.3. Kaip vadinami graviūroje pavaizduoti žmonės (pagal jų užsiėmimą)?

_____ (1 taškas)

24.4. Kuriam luomui jie priklauso?

_____ (1 taškas)

Viduramžių graviūra



24.5. Palyginę graviūroje matomų žmonių amžių, aprangą ir atliekamą darbą, paaiškinkite, kodėl viduramžių dailininkas pavaizdavo vienoje patalpoje dirbančius **tris** žmones?

_____ (1 taškas)

25. Remdamiesi šaltiniais A, B, C, D ir savo žiniomis, atsakykite į žemiau pateiktus klausimus.

ŠALTINIS A (Iš istorijos vadovėlio)

Didelėje Romos imperijoje gyveno žmonių, kurie išsigelbėjimą matė ne politinėje, o dvasinėje srityje. Tūkstančiai išgirdo ir tikėjo, kad žemėje pasirodė Dievas žmogaus pavidalu, Jis vadinęsis Jėzumi Kristumi. Jėzus skelbęs naują mokymą apie Dangaus Karalystę.

ŠALTINIS B (Iš vidurinių amžių dokumento)

Alachas pasiuntė mane pas jus kaip pasiuntinį, davė man knygą ir įsakė būti jūsų apreiškėju ir sergėtoju. Aš paskelbiau jums savo valią ir mokiau jus; jeigu jūs priimsite iš manęs tai, ką jums atnešiau, tai būsite laimingi šiame ir būsimame gyvenime.

**ŠALTINIS C
(Jėzus Nazarietis)**



**ŠALTINIS D
(Koranas)**



25.1. Šaltiniuose A, B, C, D vaizduojami du istorijos laikotarpiai. Įvardinkite juos.

(2 taškai)

25.2. Kokia bendra tema sieja šaltinius A, B, C, D?

(1 taškas)

25.3. Šaltiniuose A, B, C, D vaizduojamos ir aprašomos dvi religijos. Įvardykite abi religijas ir jų pradininkus.

- Religija _____ • Religija _____
- Pradininkas _____ • Pradininkas _____

(2 taškai)

25.4. Šaltinyje C pavaizduota rankose laikoma knyga. Kaip vadinama ši knyga?

(1 taškas)

25.5. Šaltinyje D pavaizduota knyga. Kaip ji vadinama?

(1 taškas)

25.6. Abi religijos turi bendrą bruožą. Įvardyk vieną bendrą abiejų religijų bruožą.

(1 taškas)

PRIEDAS NR. 1. STANDARTIZUOTAS TESTAS

26. Remdamiesi žemėlapiu atlikite užduotis.

26.1. Kaip vadinama valstybė, pavaizduota žemėlapyje?

_____ (1 taškas)

26.2. Kiek maždaug kartų padidėjo valstybės teritorija valdant Gediminui?

_____ (1 taškas)



26.3. Kuria kryptimi valstybės teritorija plėtėsi Algirdo laikais?

_____ (1 taškas)

26.4. Apie kurį iš valdovų yra sakoma: *valdė nuo jūros iki jūros*? Parašykite valdovą bei abiejų jūrų pavadinimus.

Valdovas _____

valdė nuo _____ *jūros iki* _____ *jūros*
(2 taškai)

26.5. Su kuriuo priešų XIV a. **pietryčiuose** kariavo Algirdas ir Vytautas Didysis?

_____ (1 taškas)

PRIEDAS NR. 2. STANDARTIZUOTO TESTO VERTINIMO INSTRUKCIJA

Užduoties Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
1	B	1	
2	Maras	1	
3	Surašyti tokia seka: C, D, B, A	1	Langeliuose gali būti surašyti laikotarpiai.
4	C	1	
5	C	1	
6	A	1	
7	C	1	
8	B	1	
9	B	1	
10	Gotika: pažymėti 1, 4 langeliai; Barokas: pažymėti 2, 3 langeliai.	1	Taškas skiriamas už visus 4 teisingus atsakymus.
11	Baltijos jūra	1	
12	D	1	
13	Laikomas Vilniaus įkūrėju, pirmąkart paminėjo Vilniaus vardą savo laiškuose.	1	Tašku vertinamas ir kitas teisingas atsakymas.
14	Gyveno arčiau vieni kitų; prasta higiena, buvo nešvaru	1	Tašku vertinamas ir kitas teisingas atsakymas.
15	<i>Senovė</i> : dantiraštis, polis, vergvaldys <i>Viduramžiai</i> : baudžiauninkas, indulgencija, vasalas	1	Taškas skiriamas už teisingai surašytas visas sąvokas.
16	4 amžiai arba 4	1	
17.1	Taip. Kadangi Saulės mūšis vyko tuo pačiu laikotarpiu, kai gyveno Mindaugas.	1	Taškas skiriamas už teisingą atsakymą ir teisingą jo paaiškinimą.
17.2	Ne. Kadangi karavelių tuo metu dar nebuvo.	1	Taškas skiriamas už teisingą atsakymą ir teisingą jo paaiškinimą.
17.3	Ne. Kadangi bulvės atsirado Europoje tik po geografinių atradimų.	1	Taškas skiriamas už teisingą atsakymą ir teisingą jo paaiškinimą.
17.4	Ne. Spausdintų Biblijų dar nebuvo, jos pradėtos spausdinti tik XV a.	1	Taškas skiriamas už teisingą atsakymą ir teisingą jo paaiškinimą.
18	Prasidėjo V a. ir truko iki XV a. pabaigos	1	Taškas skiriamas už teisingą abiejų amžių nurodymą.
19	VII amžiuje	1	Taškas skiriamas ne už nurodytus metus, bet už nurodytą amžių.
20.1	Arabas	1	Taškas skiriamas ir už kitą atsakymą esant teisingam paaiškinimui.
20.2	Romos imperijos karys	1	
20.3	Arabas. Paaiškinimas: arabų antpuolius VIII a. sustabdė frankai. Arba vienuolis. Paaiškinimas: Karolis Didysis bendravo su vienuoliais, remdamas dvasininkus. Arba vikingas. Paaiškinimas: vikingai VIII a. pradeda puldinėti Frankų imperijos žemes.	1	Taškas skiriamas už teisingą atsakymą ir teisingą jo paaiškinimą.
20.4	<i>Krikščionybė</i> : vienuolis, kryžiuočių ordino riteris, Romos imperijos karys <i>Pagonybė</i> : vikingas, Romos imperijos karys <i>Islamas</i> : arabas	3	Po vieną tašką skiriama už nurodyta po vieną minėtų religijų galimą atstovą.

PRIEDAS NR. 2. STANDARTIZUOTO TESTO VERTINIMO INSTRUKCIJA

Užduoties Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
20.5	Kryžiuočių ordino riteris. Paaiškinimas: vyko kovos su kryžiuočių ordino riteriais (Saulės, Durbės mūšiai). Arba vienuolis. Paaiškinimas: vienuoliai bandė apkrikštyti lietuvius, dalyvavo didžiojo kunigaikščio Mindaugo krikšto metu.	1	Taškas skiriamas už teisingą atsakymą ir teisingą jo paaiškinimą.
21	D	1	
22	A	1	
23	Tapo vasalais	1	
24.1	Viduramžiai	1	
24.2	Siuva rūbus	1	Tašku vertinamas ir kitas teisingas atsakymas.
24.3	Amatininkai	1	
24.4	Miestiečiai arba trečias luomas	1	
24.5	Viduramžiais amatininko dirbtuvėje dirbo amatininkas, pameistrys ir mokinys	1	Tašku vertinamas ir kitas teisingas atsakymas.
25.1	Senovė, viduramžiai	2	Skiriama po vieną tašką už kiekvieną teisingą sąvoką.
25.2	Religija arba tikėjimas	1	
25.3	Krikščionybė, islamas Jėzus (Nazarietis), Alachas	2 1	Už 3–4 teisingus atsakymus skiriami 2 taškai. Už 1–2 teisingus atsakymus skiriamas 1 taškas.
25.4	Biblija arba Šventasis Raštas	1	
25.5	Koranas	1	
25.6	Monoteizmas arba tikėjimas vienu Dievu	1	Tašku vertinamas ir kitas teisingas atsakymas.
26.1	LDK arba Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė	1	
26.2	Maždaug du kartus	1	
26.3	Į rytus arba į pietus, arba į pietryčius	1	
26.4	Vytautas Didysis. Valdė nuo Baltijos iki Juodosios jūros.	2 1	2 taškai skiriami, kai įrašomas Vytautas Didysis ir įvardijamos abi jūros: Baltijos ir Juodosios. 1 taškas skiriamas, kai įrašomas Vytautas Didysis ir vienos jūros pavadinimas. <i>Pastaba:</i> jei teisingai įrašomi abiejų jūrų pavadinimai nepaminint Vytauto Didžiojo – taškas neskiriamas.
26.5	Totoriais	1	

PRIEDAS NR. 3. STANDARTIZUOTO TESTO CHARAKTERISTIKOS

1 lentelė. Pasiekimų lygių ribos

Pasiekimų lygis	Pasiekimų lygio ribos		Šalies mokinių, pasiekusių atitinkamą pasiekimų lygį, dalis (proc.)
	Nuo	Iki	
Napatenkinamas	0	12	8,9
Patenkinamas	13	24	30,2
Pagrindinis	25	40	53,0
Aukštesnysis	41	51	7,9

2 lentelė. Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal pasiekimų lygius

		Pasiekimų lygis		
		Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Užduočių Nr.		1; 2; 3; 4; 5; 6; 20.1; 20.4 (1 t)*; 20.4 (2 t)*; 24.1; 24.2; 24.3; 25.2; 25.3 (1 t)*; 25.4; 25.5; 26.1; 26.2; 26.4 (1 t)*	7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17.3; 17.4; 20.4 (3 t)**; 20.5; 22; 23; 25.3 (2 t)*; 25.6; 26.3; 26.4 (2 t)*	17.1; 17.2; 18; 19; 20.2; 20.3; 21; 24.4; 24.5; 25.1 (1 t)*; 25.1 (2 t)**; 26.5
Testo taškų	taškai	19	20	12
pasiskirstymas	proc.	37,3	39,2	23,5

* iš dalies teisingai atlikta užduotis (20.4 užduotyje galima surinkti 3 taškus, todėl ir 1, ir 2 taškai reiškia iš dalies teisingai atlikta užduotis)

** visiškai teisingai atlikta užduotis

3 lentelė. Standartizuoto testo skaitinės charakteristikos

Galimų surinkti taškų skaičius	Decilių* intervalai (taškais)									
	D ₁ (0–10%)	D ₂ (11–20%)	D ₃ (21–30%)	D ₄ (31–40%)	D ₅ (41–50%)	D ₆ (51–60%)	D ₇ (61–70%)	D ₈ (71–80%)	D ₉ (81–90%)	D ₁₀ (91–100%)
51	0–13	14–18	19–22	23–25	26–28	29–31	32–34	35–37	38–40	41–51

*Deciliai gaunami iš dešimt lygių dalių padalijus eilutę, kurią sudaro mokiniai, išdėstyti jų surinktų taškų sumos didėjimo tvarka

4 lentelė. Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal turinio sritis

		Turinio sritis		
		Istorinės raidos supratimas	Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje	Istorijos tyrimas ir interpretavimas
Užduočių Nr.		1; 2; 4; 5; 6; 7; 9; 12; 13; 14; 15; 17.1; 17.2; 17.3; 17.4; 20.4; 20.5; 21; 22; 23	3; 8; 11; 16; 18; 19; 20.1; 20.2; 20.3; 26.2	10; 24.1; 24.2; 24.3; 24.4; 24.5; 25.1; 25.2; 25.3; 25.4; 25.5; 25.6; 26.1; 26.3; 26.4; 26.5
Testo taškų	taškai	22	10	19
pasiskirstymas	proc.	43,1	19,6	37,3

5 lentelė. Vidutiniškai surinkta taškų dalis pagal atskiras turinio sritis

		Turinio sritis		
		Istorinės raidos supratimas	Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje	Istorijos tyrimas ir interpretavimas
Vidutiniškai surinkta taškų dalis	taškai	11,4	4,5	11,1
	proc.	51,8	45,3	58,2

PRIEDAS NR. 3. STANDARTIZUOTO TESTO CHARAKTERISTIKOS

6 lentelė. Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal kognityvinių gebėjimų sritis

		Kognityvinių gebėjimų sritis		
		Žinios ir supratimas	Taikymas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
Užduočių Nr.		1; 2; 3; 4; 5; 6; 8; 9; 11; 12; 13; 14; 18; 19; 21; 22; 25.5	7; 10; 15; 16; 20.1; 20.2; 20.4; 20.5; 24.1; 24.2; 24.3; 24.4; 25.1; 25.2; 25.3; 25.4; 26.1; 26.2; 26.3; 26.4	17.1; 17.2; 17.3; 17.4; 20.3; 23; 24.5; 25.6; 26.5
Testo taškų pasiskirstymas	taškai	17	25	9
	proc.	33,4	49,0	17,6

7 lentelė. Vidutiniškai surinkta taškų dalis pagal atskiras kognityvinių gebėjimų sritis

		Kognityvinių gebėjimų sritis		
		Žinios ir supratimas	Taikymas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
Vidutiniškai surinkta taškų dalis	taškai	9,8	15,2	2,3
	proc.	57,6	60,7	25,3

Standartizavimo procedūrų aprašas. I dalis / 8 klasės lietuvių gimtosios kalbos (skaitymo, rašymo), matematikos ir istorijos standartizuotos programos ir testų pavyzdžiai. – Vilnius: Ugdymo plėtotės centras, 2012 – 128 p.

ISBN 978-609-95371-5-3

Rengė spaudai ir spausdino:
UAB „Projektų vadybos institutas“, UAB „ZET technologijos“ ir UAB „Lodvila“

Tiražas 3000 egz.